

Spogledovanja s časom

SEM

Kolo je eden najpogostejših simbolov časa.

Na naslovnici leseno kolo z voza z zlomljenim osnim delom, nazadnje simbolno uporabljeno v predporočnih običajih / Zgornje Jezersko / 1. pol. 20. stol. / zbirka SEM / foto: J. Žagar.

Ob razstavi

Človek in čas: od ponedeljka do večnosti
Slovenski etnografski muzej, 2024

Mentorica krožka Ustvarjalno pisanje
na Univerzi za tretje življenjsko obdobje v Ljubljani
Neli Filipič

Avtorji besedil (po abecednem redu)
Milica Bučar, Lojze Demšar, Staša Erbežnik, Zdenka Hitejc, Marina Lekič, Matija Lesar,
Neda Luznar, Felicita Medved, Vesna Miletič, Dana Močnik, Snežana Pegam, Pavla Petač, Bojan Pfeifer,
Aljana Pogačnik, Dita Reichenberg, Brigita Rupnik, Saita Ružič, Milena Škrl, Marija Ana Vesel, Sončka
Vidmar

Foto
zasebne zbirke; Blaž Verbič, SEM

Uredila
Janja Žagar

Ljubljana : Slovenski etnografski muzej, 2024

Kazalo

Neli Filipić: Kako presegati čas? – 5

Čas v metaforah in pregovorih – 7

 Čas v poeziji – 17

 Čas v prozi – 59

 Čas v slikah – 95

 Čas v predmetih – 113

 Čas v zrnu soli – 121

Kako presegati čas?

V naših letih sta dve leti pisanja besedil na temo časa – veliko časa. Seveda ne vsak dan, ampak to je nekako okvirno obdobje, ki smo ga v krožku Ustvarjalno pisanje na UTŽO posvetili razmišljanju in pisanju o času. Razlog: SEM nas je povabil, da z našimi literarnimi prispevki začnimo njihovo stalno razstavo Človek in čas: od ponedeljka do večnosti, ki so jo pripravili ob stoletnici delovanja muzeja. Zahvala za to sodelovanje gre naši dragi Brigiti Rupnik, prostovoljki v muzeju, ter seveda muzeju samem.

Toda kako razmišljati, kako literarno ubesediti čas? Pred leti smo že sodelovali s SEM pri dveh razstavah: *Bosi. Obuti. Sezuti.* ter *Mi za mizo*. Obe temi sta nam široko odprli vrata ustvarjalnosti. S tem, ko je čas postal naša osrednja tema, pa je bila zadeva nekoliko drugačna. Čas je tako zelo neulovljiv, in čeprav ga poskušamo omejevati z urami, koledarji, spominom – tudi neotipljiv. Ne opazimo ga po tem, kar je, pač pa po tem, kar je bilo, kar smo izkusili. Opazimo ga s tem, ko mineva. Medtem ko je v grški mitologiji *Kronos* bog časa v kronološkem smislu (potekanja časa), je *Kairos* bog časa v smislu srečnega trenutka – nad čelom nosi čopek las, ki ga je treba zagrabititi takrat, ko se nam približuje, kajti hip za tem že odhaja in je prepozno. Zato si drznem misliti, da je naš literarni prispevek k razstavi bolj plod *Kairosa*, srečnega trenutka, kot samega *Kronosa*. Zgrabili smo priložnost – in zdaj smo tu, da nas lahko berete.

V pričujoči knjižici vam ponujamo literarno razmišljanje o času v obliki poezije in proze, kjer se spomini, dogodki, občutki zavijajo v *Kronosov* plašč, pa tudi v obliki eno ali dvostavčnih netipičnih definicij, kot jim pravimo, ki s pomočjo absurda in humorja razgaljajo pogled na čas povsem originalno. Nemara nam je bil patron za slednje prav težko ulovljivi *Kairos*.

Vabljeni v branje, v ta sveti čas literature, ko pripadamo drugemu svetu, kjer ure in stoletja minevajo nelinearno in kjer tisto, kar je mrtvo, znova zaživi in kjer ima neobstoječe možnost, da se rodi. Z nami, v naših srcih pa ostajata ustvarjalki Aljana in Snežana, ki sta bili z nami, a ju ni več, saj ju je bog časa vzel pod svoje peruti in odnesel v deželo za *vedno*, kamor naše ure ne sežejo. Nemara tisti svet le ni tako žalosten, kot je pogosto (in vse bolj) videti naš svet, v katerem tiktakajo srca, dnevi, leta, spomini.

Neli Filipić

mentorica krožka Ustvarjalno pisanje na
Univerzi za tretje življenjsko obdobje v Ljubljani

Čas v metaforah in pregovorih

Aljana Pogačnik

Čas je čebela.

Je kraljica, delavka in trot.

Prijetno brenči in neprijetno piči.

*

Čas je kosa.

Nenabrušena čaka v skednju.

Nabrušena kosi cvetoče travnike,
trate v parkih in vrtovih.

Na koncu še ljudi.

*

Čas je čokolada.

Je sladkost in greh. Je grenkoba.

Je strast, zasvojenost,
slaba vest.

*

Čas je sveča.

Zagori, osvetli, se topi, samo še tli, ugaša, dogori.

*

Čas je avtobus.

Vstopamo in izstopamo.

Na vsaki postaji drugi obrazi.

Zadnja postaja.

Šofer se oglasi: Izstopite, prosim.

*

Čas je podhod

Z njim je cilj bližji.

Izogneš se srečanju.

vedriš.

Grafiti nekaj kričijo.

Zamujaš.

Brigita Rupnik

Čas je regratova lučka. Že lahen vetrič jo raznese.

Čas je prstan. Dragocen, ko ga izgubiš.

Čas je beseda. Lahko potolaži, ali ubije.

Čas je film. Pričakuješ srečen konec.

Čas je jajce. Ko se odpre, dobi krila.

Čas je seme. Ve, v kaj bo zraslo.

Čas je bonbon. Lahko ga poješ, ne da bi okusila njegovo sladkobo.

Čas je polž. Na svoji poti pušča sled.

*

Čas ni zlato, zato ni razloga, da ne bi tistega, kar lahko storiš danes, preložil na jutri.

Čas ni zlato; če hitiš, se lahko zmotiš.

Čas ni zlato, zato tudi rana ura ni zlata ura.

Čas ni zlato, pa če ga še tako drago kupiš.

Čas ni zlato, zato ga lahko rja hitro prime.

Čas ni zlato. Lahko ga brez slabe vesti izgubiš.

Čas ni zlato, zato ga ne podarjaj kot dragocenost.

*

Podarjenemu času ne meriš minut.

Prazen čas nima nobenega smisla.

Kjer je čas, je tudi volja.

Po izgubljenem času hrepeneti je prepozno.

Bojan Pfeifer

Čas je ključ, le ključavnico je težko najti.

Čas je čopič. Razkrije ali prikrije resničnost.

Čas je kompas. Kaže smer, kamor človek noče.

Čas je luč. Občasno je treba zamenjati žarnico.

Čas je natak. Redkokdaj natoči do roba.

Čas je izvir potoka. Od nekdanj hoče postati morje.

Čas je zdravilo, le rok uporabe prehitro poteče.

Čas je tat. Vzame, ker si upa.

Čas je skrhan nož. Nabrusi ga življenje.

Čas je živi pesek, ni se ga mogoče rešiti.

Čas je stenska ura. Teče, a se ne premakne nikamor.

Čas je igra s kartami. Veliko staviš, malokrat zmagaš.

Čas je trgovina. Zaloge niso neomejene.

Čas je trgovina z mešanim blagom. Vedno najdeš nekaj drugega, kot iščeš.

Čas je opis. Včerajšnji je časopis.

*

Ura zamujena je šestdeset minut za časom.

Kdor visoko leta, ne ujame časa.

Če ti kruhek pade na tla, si vzemi čas in ga še enkrat namaži.

Zrno do zrna pogača, kamen na kamen – čas za malico.

Ura teče, ne da bi vedela, koliko časa.

Čas beži in mu ni nerodno.

Čas je zlato; srebro pa tudi ni slabo.

Sčasoma se še časa nabere.

Čas zaceli vse rane, antibiotik pa to stori mnogo hitreje.

Dolgost življenja našega je kratka, smrt pa veliko daljša.

Čez sedem let jih bom imel sedeminsedemdeset.

Dana Močnik

Čas je oder;
predstava življenja,
veselja in radosti,
predstava žalosti, trpljenja,
predstava laži in pretvarjanja.
Ko ugasnejo luči,
se predstava konča.

*

Čas je voda;
spolzi med prsti,
podira, odžeja, osveži.
Ne ustavi jo čas,
ne ustavi jo dlan,
s katero si jo zajel.

*

Čas ni zlato, ne moreš ga kupiti, kadar želiš.
Čas ni zlato, njegov sijaj se izgubi z izgubami.

Dita Reichenberg

Čas je veter. Neizprosno otresa stare liste iz dreves.
Čas je dlan. Nežna ali razbrazdana, mehka ali žuljava. Brez nje ni roke.
Čas je posluh. Sliši vsako pesem in jo zapoje po svoje.
Čas je dom. Kamorkoli greš, ga nosiš s seboj.
Čas je travnik. Za vsak letni čas si nadene novo obleko.
Čas je prepih. Dvigne prah, prečisti glavo in razmrši misli.
Čas je spomin. Pritihotapi se, ko ga najmanj pričakuješ.
Čas je izziv. Lotiš se ga, čeprav ti lahko polomi krila.
Čas je nebo. Neskončno, prazno in nedosegljivo.

Felicita Medved

Čas je skelet. Drži te pokonci, dokler ima kalcij.
Čas je račun. Če ga ne plačaš, mu dolguješ.
Čas-prostor. Vezaj ju stika. Minus loči.
Čas je moški. Ustvarja, a ne rodi.
Čas je zemljevid. Laže, ne glede na merilo.
Čas je utrip srca. Včasih v tahikardiji, včasih rabi baterijo.
Čas je navada. Udoben, če se ne fosilizira.
Čas je goba. Lahko zdravi ali pa zastrupi.
Čas je metafora. Sebi nalik, nikoli isti.

*

Bolje čas izgubiti kot ne ljubiti.
Čas življenju reže bit.
Čas ima kratek spomin.
Čas vedno sodi prav.

Lojze Demšar

Čas je jezero. Valovi na površju, v globini pa varuje svoje skrivnosti.
Čas je trampolin. Teža ga ukrivi.
Čas je pikapolonica. Odleti, ko se ji zdi.
Čas je hulahop obroč. Nima začetka, nima konca.
Čas ni zlato. Ni naprodaj.
Čas je zlato. Povzroča zasvojenost.
Čas je reka. Vedno teče naprej.
Čas je odmev. Vrača se, če nam je prav ali ne.
Čas je kavalir. Vsakih nekaj let Mariji pokloni petindvajseturni rojstni dan.

*

Čas ni zlato. Čas je živo srebro.
Čas ni zlato. Relativnost čas ukrivi, zlato pa pozlati.
Čas ni zlato. Povesod ga je dosti.
Čas ni zlato. Zlato zasvoji, čas osvobodi.
Čas ni zlato. Ni naprodaj, dobimo ga ob rojstvu vsi – koliko, pa ne vemo.
Čas ni zlato. Nihče si ga ne more nakopičiti.
Čas ni zlato. Je mnogo bolj dragocen.
Čas ni zlato. Alkimisti ga niso nikoli poskusili narediti.

Marija Ana Vesel

Čas je strogi sodnik, včasih tudi šaljivec.
Čas je prebrisan, bolj kot ga loviš, hitreje teče.
Čas je predstava, ki ni vedno po mojem okusu.
Čas se ustavi, svet zamrzne v trenutku
Čas je brzi vlak, ki nas pelje v večnost.
Čas je prevarant, včasih vzame vložek, brez izplačila.
*
Čas ni zlato, kadar ga tratim za nepomembne drobnarije.
Čas ni zlato, ko poslušam ljudi, ki mnogo govorijo – a ničesar ne povedo.
Čas ni zlato, ko se prepustim praznini.
Sčasoma me je postalo strah, da ne bom našla poti v nebesa.

Marina Lekič

Čas je radirka. Lahko briše nezaželeno.
Čas je zajec. Hitro beži, tako, da ga ne ujameš.
Čas je policaj. Vedno nas kontrolira.
Čas je prijatelj. Nikoli nas ne zapušča.
Čas je dnevnik. Vsak dan zapisuje vse.
Čas je ljubezen. Ne da se ga kupit.
Čas je zdravje. Ne vidiš ga, ne čutiš ga, dokler ga ne zmanjka.
Čas je torta. Bolj kot jo uživaš, manj je je.
Čas je ropar. Krade nam svobodo.
Čas je sopotnik življenja. Je z njim do smrti.

Matija Lesar

Čas je zastor. Zastira nam neljube scene, odpira pa tudi prekrasne kulise.
Čas je klobčič. Navijaš ga, dokler ga ni dovolj za pletenje spominov.
Čas je maska. Razveseli te in nasmeje, pa tudi pahne v neomajno žalost.
Čas je oblak. Zatemni okolico, ko prekrije sonce.
Čas je tehnika. Uporabljaš orodja, ki jih v naslednjem trenutku nadomestijo nova.
Čas je glasba. Poslušaj jo, pa je ne slišiš.
Čas je obed. Glad te prisili, da ješ, žal pa te ne nasiti vedno.
Čas je kot mozaik. Drobni kamenčki ti nudijo čisto, lepo in prepoznavno sliko.

Milica Bučar

Čas je kolo. Močnejše pritiskaš pedala, hitreje si na cilju.
Čas je ženska torbica. V njej so uporabne in manj uporabne stvari.
Čas je poljub. Ko ga občutiš, se že konča.
Čas je kosilnica. Poreže cvetlice in plevele.
Čas je svinčnik. Bolj ga šiliš, manj ga je.
Čas je dih. Z njim se bivanje začne in konča.
Čas je ozka brv. Pravi korak, suha obleka.
*
Čas ni zlato, ker ni v periodnem sistemu elementov.
Čas ni zlato, a z leti postane obrušen diamant.
Čas ni zlato, njegov rok ni omejen.
Čas ni zlato, je pa piramida zlatih trenutkov.
Čas ni zlato, ne hraniš ga v zlatih palicah.
Čas ni zlato, njegova cena ni enaka za vse.
Čas ni zlato. Njegova cena ni objavljena v časopisu.
Čas ni zlato, lahko pa znese zlata jajca.

Čas ni zlato. Ne moreš ga nositi okoli vratu.

Čas ni zlato. Nič ga ne krade, kljub temu pa izgine.

*

Če ti preostane samo še en dih, je še čas, da rečeš hvala.

Na dva načina lahko živiš: lahko se pretvarjaš, da nimaš nič časa, ali pa imaš ves čas.

Pavla Petač

Čas ni zlato, zato je umrl najbogatejši ljubljanski zlatar.

Čas ni zlato, četudi imaš zlato uro.

Čas ni zlato, saj vemo, kaj je zlato, ne vemo pa, kaj je čas.

Čas ni zlato, dala bi ti ves svoj zlati nakit, če mi poveš, kaj je čas.

Čas ni zlato, ampak sončna ura na stari cerkvi

Čas ni zlato, zato me ne priganjaj ves čas.

*

Lepi časi najdejo dobro seme.

Kar lahko čas stori danes, tebi ne bo treba jutri.

Čas pade daleč od časovnice.

Kdor čas špara, bo vedno lačen.

Ljubo času, kdor ga nima.

Zarečenega časa se najmanj porabi.

Saita Ružič

Čas ni zlato, je pa spodbuda za zlato življenje.

Čas ni zlato, je merilo za večnost.

Snežana Pegam

Čas je ključ. Iščeš ga vedno in povsod.

Čas je izziv. Preseneti te, ko najmanj pričakuješ.

Čas je dlan. Enkrat boža, drugič udari.

Čas so krila. Razprejo se, če je dovolj vetra.

Čas je vrana. Kljuje, dokler ni sita.

Čas je melodija. Nekateri jo prepevajo, drugi le žvižgajo.

Čas je pesek. Vedno spolzi med prsti.

Čas je miška. Težko ga izvabiš iz luknje.

Čas je violina. Če znaš igrati, prijetno zveni.

Čas je plima. Premetava te, dviguje in te preda oseki.

Čas je stranica knjige. Bere se, ko že porumeni.

Čas je molk. Veš, da je tu, a ga ne slišiš.

Čas je golob. Odleti v iskanju svobode.

Sončka Vidmar

Čas je frizer. Mrši, češe, krajša in dokončno odstriže.
Čas je falot. Gorje, če mu slepo zaupaš.
Čas je lep prstan. Dragocen, a sčasoma pretesen.
Čas je bančni račun. Klavrno je, če je prazen.
Čas je ljubimec. Zapeljuje, prihaja in odhaja.
Čas je beseda. Včasih boli, včasih radosti.
Čas je steklenica. Ko se razbije, ostanejo črepinje.
Čas je sveča. Nekoč dogori.
Čas je igra. Če je brez pravil, ni zmagovalca.
Čas je vino. Od slabega te boli glava.
Čas je pisava. Vedno bolj je nečitljiva.
Čas je vrt. Če ga ne obdelaš, ga preraste plevel.
Čas je zapletena uganka. Odgovor se še išče.
Čas je tat. Vzame, kar ni njegovo.
*
Čas ni zlato. Če bi bil, bi se kopala v zlatu.
Čas ni zlato, saj mi v vsem najinem času ni podaril enega zlatega prstana.
Čas ni zlato. Nihče ni nikoli rekel, da ima časovni zob.
Čas ni zlato. Zlat okvir ni enak časovnemu okvirju.
Čas ni zlato, sicer bi imeli zlatopis.
Čas ni zlato, obstajajo pa zlate ure.
Čas ni zlato, je pa zlata vreden.
Čas ni zlato, ji je rekel ob njunem okroglem jubileju in ji izročil bonboniero.
Čas ni zlato, zlatu vrednost tudi pada.

Staša Erbežnik

Čas je zdravilo. Treba ga je jemati po navodilih.
Čas je ladja. Ob lepem vremenu mirno plava, v viharju se nevarno nagiba.
Čas je beseda. Tisočkrat izgovorjena, prepogosto napačno razumljena.
Čas je svinčnik. Pišeš z njim, dokler se konica ne obrabi.
Čas je moč. Včasih ne moreš premakniti stvari, če se še tako trudiš.
Čas je nilski konj. Obložen z blatom leži v kalni vodi in je srečen.
Čas je slepilo. Prepričan si, da vidiš, pa hodiš slep po svetu.
Čas je snežni metež. Ne veš, kje si, ne kam greš, ne kdaj boš prišel.
Čas je metla. Neuporabne stvari in smeti pometa na kup, včasih tudi pod preprogo.
Čas je iluzija. Dokler ga je dovolj, ga ne vidimo. Ko ga zmanjkuje, se prikaže.
*
Čas ni zlato. Še za zobne plombe ni uporaben.
Čas ni zlato, čeprav se za trenutke zasveti v vsej svoji lepoti.
Čas ni zlato. Za varljivo zunanostjo skriva svinčene čase.

Čas ni zlato. Tudi če bi bil in bi ga grabili z obema rokama, ga nikoli ne bi bilo dovolj.
Čas ni zlato. Tega se zaveš, ko ure in ure zaman kličeš zdravniško ordinacijo.
Čas ni zlato, ampak sitni starec, ki te vleče za lase in neprestano grozi.

Vesna Miletić

Čas je pot v bodočnost. Tudi napačna nekam odpelje.

*

Čas ni zlato; če bi bil, bi bila v mojih letih zelo bogata.

Čas ni zlato, ker nima cene in se ne blešči. Vredno je le to, kar se v njem dogaja.

Čas ni zlato; če si ga kot zlato verižico obesiš okrog vratu, ne bo nihče rekel: kako so lepa ta leta, ki si si jih nadela.

Zdenka Hitejc

Čas je minevanje, ki se nikoli ne ustavi.

Čas ni zlato, ker tehta življenje.

Čas seštevata leta, na koncu pa odšteje posamezno življenje.

Čas v poeziji

Aljana Pogačnik

Nevihta.
Blisk in grom.
Nasmeh, poljub
Jasen dan.

*

Menda bo dobila otroka.
Kmalu bo poroka.
Poročni zvonovi molčijo.
Otrok prvič zajoka.

Peti letni čas

Skupaj.
Na streho tesno zaprte stare katre
padajo deževne kaplje.
Molčiva.
To ni tišina.
To je dež.

Skupaj.
Luže na cesti posuši vroče poletno sonce.
Molčiva.
Žejna sva.

Skupaj.
Jesenski dež namoči travnike in polja.
Letina je obilna.
Lačna sva.
Molčiva.

Skupaj.
Zima, mraz.
Suha drva razžarijo lončeno peč.
Zebe naju.
Molčiva.

Sama.
Dež mi previdno, plast za plastjo,
spira staro kožo.
Odpada vse, kar me je tiščalo.
Diham.

Ne tako,
kot bi hoteli drugi.

Sama pišem note, določam ritem,
dodajam in odvemam stavkom glas.
Kričim: »To sem jaz. Rada se imam!«

Bojan Pfeifer

(Pot) brez konca

Pomlad
ovije poti v zelenje,
čevlji gazijo trato
Poleti
mak v žitu ob poti kot ogenj žari
v vročini stopinje izginjajo v prahu
Jeseni
si prvih kapelj želi
stopinje se pogreznejo v blato
Zima
zasuje poti v ledeno belino
stopinje smer izgubijo

En sam dan

Imam en sam dan, da bi storil vse, kar doslej nisem,
da bi šel, kamor doslej nisem šel,
da bi živel, kakor nisem živel,
da bi si drznil, česar si nisem upal,
da bi rekel, česar nisem smel.
Vse to bi lahko storil, a ne bom.
Izrekel bom le tisti dve najtežji besedi: prosim, oprosti.

20

Peti letni čas

Sprehod, kamor nisem prišel
Pot, ki je nisem prehodil
Vino, ki ga nisem popil
Objem, ki ga nisem dobil
Obraz, ki sem ga zgrešil
Nasmeh, ki ga nisem pozabil

Brahki

Obraz v zrcalu znan
z leti neznan
sedem let nesreče
*
Ženin in nevesta
petdeset svatov
tast v žepu hrani naboj
*
Pogleda jo
Ona gleda stran
tisti časi so mimo

*

Pod lučjo
jo čaka zaman
rekla je opoldne

*

Utrgal bi cvetlico
ne danes, jutri, si reče
zjutraj pada sneg

*

Gleda na uro
pet minut, petnajst, ura
rekla je, da je ne bo

*

Časa je še dovolj
je rekla včeraj
danes je odšla

*

Šele z leti pride modrost
če bi zares bila modra
bi prišla že zdavnaj

*

Stvari imajo čas
njihov čas se je ustavil
nikoli ne umrejo

Čas beži

Potniki čakajo na postaji.
Avtobus zamuja.
Ura teče.
Oblegajo prodajalko vstopnic
Prodajalka miri ljudi.
Avtobus pripelje na peron.
Nestrpni ljudje vstopajo v avtobus, ki se hitro polni.
Voznik gleda uro.
Voznik, preverja vozovnice.
Potniki grajajo voznika.
Ne mara svojega dela.
Najraje vozi taksi.
Na postajo pride fant.
Pogled tava okoli.
Potniki opazujejo fanta.
Tresoče roke držijo šopek rdečih rož, ki jih je drago plačal.
Rože venijo v celofanu.
Fant nekoga čaka.
Po ulici teče dekle.
Fant strmi vanjo.

V njegovi glavi vladajo zmedene misli
Fant ji podari rože.
Dekle vzame šopek.
Fant jo objame.
Tesen objem ne ogreje dekličinega srca.
Fantu tečejo solze.
Obraz skriva v njene lase.
Voznik pogleda uro.
Potniki kritizirajo voznika.
Voznik opazuje parček.
Solze na fantovem obrazu zamenja prisiljen nasmeh.
Dekle molči.
Njene bleščeče temne oči govorijo eno samo besedo: konec.
Fant molči.
Dekle vstopa v avtobus.
Voznik pozdravi dekle.
Obrne ključ v ključavnici.
Motor brni.
Fant maha dekletu.
Dekle gleda stran.
Njegovo srce ječi.
Avtobus odpelje s postaje.
Rože venijo v košu.

Brigita Rupnik

Ne trati mojega časa

Ne kliči me.
Ne trati mojega časa.
Ne pošiljaj mi rož.
Ne trati mojega časa.
Ne piši mi pisem.
Ne trati mojega časa.
Ne prihajaj.
Ne trati mojega časa.
Ne upaj.
Tvoj čas je potekel.

Brahki

Jesen
mrzla jutra
čas miru
*
Neuresničeno hrepenenje.
Prazen strok graha.
Ne bom te več (h)ranila
*
Čas potopi upanje.
Zamuja.
Še je upanje za upanje
*
Prihrani si malo časa
Zakoplji ga globoko
Črna prst ga (o)hrani.
*
V cvetu
iščem brezkončnost.
Vidim le minuli čas.

Ustavite čas

Več časa imam, kot ga potrebujem
Več dela, kot ga zmorem
Ustavite to norost.

Brezčasje

Pomladni vetrič se sprehodi skozi krošnje dreves.
Pravkar ozelenele ga sprejmejo s polnimi pljuči.
Vse je tako sveže,
a zame presvetlo.

Zrelo žito valovi na polju.
Od obilnih klasov se sklanja k tlom.
Brišem si pot s pordelega lica.
Hrepenim po požirku vode.

Zdi se, kot bi gozd oživel, poln je jesenskih sadežev.
Z dreves padajo skupaj s porumenelim listjem.
Od nekod zaveje hladen piš vetra.
Ovijem se v plašč minljivosti.

V snegu se človeške stopinje mešajo s stopinjami živali.
Luči mesta se lesketajo v mrzlem večeru.
Na ulici kupim kostanj.
Potem te srečam med dnevom in nočjo.

Leta minevajo v toplih dneh in kratkih nočeh.
Svet nenehno spreminja svoj obraz.
Nočem sprememb.
Hočem obstati v trenutku brezčasne sladkosti.

Samo en dan

Od jutra iščem smisel svojih dejanj,
do večera neuspešno utrujena odneham.

Ne morem spraviti v en dan vse,
kar sem v mnogih letih izpustila.

Ne čakaj

Ne čakaj na lepoto,
le rožo nariši na papir.

Ne čakaj na ljubezen,
le v svoje srce jo pripelji.

Ne čakaj na veselje,
le spusti ga v svoj dom

Ne čakaj na upanje,
le verjemi in zaupaj.

Ne čakaj na žalost,
le sprejmi jo, ko jo začutiš.

Ne čakaj na smrt,
le oči zapri, ko bo prišla.

Dana Močnik (1952)

Hrepenenje

Po tebi hrepenim
ko zemlja puhti po pomladi
ko morská pena boža moja stopala
ko jesenske trave plešejo labodji spev
ko diši po cimetu
ko se na dlani raztopi snežinka.
Vrni se za trenutek
ustavila bi čas.

Zadnja jesen

Po zaprašeni tivolski poti
čevlji mendrajo jesensko listje
v nevidni prah.
Medli sončni žarki
božajo tvoj obraz,
izmučen,
utrujen.
Z roko v roki iščeva klop,
za požirek vode,
za klepet,
za spomine.
Čutiva trenutek minljive jeseni
ne da bi se zavedala
da je to najina poslednja
skupna jesen.

Dita Reichenberg

Spreminjanje

Nekoč sem verjela, da lahko spremenim svet.
Nenehno sem razmišljala, kako naj to storim.
Včasih se mi je zdelo, da sem na pravi poti.
Potem so se začeli pojavljati dvomi.
Velikokrat sem jih utišala in ga zmeraj znova gnetla.
Končno sem ugotovila, da se svet ne zmeni zame.
Zdaj sem prepričana, da lahko spremenim samo sebe.

Vsakič znova

Že v prvem brstiču je slutnja konca.
Poletni veter jo uspava.
Roke jeseni izluščijo njeno seme.
Zimska tišina jo zakoplje v tolmun pozabe.
Dokler življenje zopet ne vzbrsti.

Še en krog

Utrujenost pomladnega veselja
počiva v poletni vročini.
Dolge roke jesenskega dežja
jo ujamejo v zimsko tišino.
Dokler se ne spremeni v novo energijo.

Brezčastnost

Morje se spogleduje z nebom.
Prezema njegovo modrino.
Odene si plašč iz oblakov.
Dvoglasno prepeva z burjo.
Galebom vrača dotike.
Trenutek se ustavi.

En sam dan, ki ga ni bilo

Jutro se noče prebuditi.
Dež biča okno.
Burja zavija čez strehe.
Spanec zapira oči.
Odeja pozabe napolni prostor.

Jutranji trenutek

morje se temno zrcali
škržati sanjajo tihe sanje
borovci neslišno dišijo
speči kormoran je odet v krilo
zrak lahko podrhtava

sonce zeha za obzorjem
času se nikamor ne mudi
telo preveva mir
misli trkajo na vrata spominov
dih pomiri misli
trenutek se ustavi
tišina izčrpa svoj čas
morje vzvalovi
borovci zadrhtijo
obzorje si nadene svetlo ogrinjalo
kormoran se potopi
škržati se zbudijo
jutranji trenutek se poslovi

Obletnica

Obuj si čevlje prejšnjih let
Obleci praznično obleko
Nadeni si ogrlico spominov
Zapoj vse pesmi brez besed
Zaploskaj svojim gubam
Začni nov krog okoli sonca

Moj čas

Ob jutrih se velikokrat prerekava
Ti vztrajaš
Jaz se pogajam
Rada bi, da ostaneš z mano pod odejo
Samo še malo
Ne dovoli mi, da ti uidem, mi praviš
Ujemi vsak moj trenutek
Zakaj, te sprašujem
Saj si vedno z mano
Užaljeno stečeš med mojimi prsti
Skriješ se v rokav
Končno se skobacam iz postelje
Pretegnem se pred odprtim oknom
Pokukaš iz rokava
Primeš me za roko
Pospremiš me v nov dan
Z roko v roki tečeva za avtobusom
Šoferjev čas naju mrko pogleda
Ti se mu nasmehneš
Vsak potnik pestuje svoj čas
Izstopiva na postaji
Hitiva po ulici
Izogibava se mrkim časom

Dobre volje vstopiva v predavalnico
Vsak študent ima svoj čas ujet v telefonski kletki
Povabiva jih v skupno klepetalnico
Nejevoljno se odzovejo
Radovedno opazuješ vsak osvobojeni čas
Času skrbi prijazno pokimaš
Času ljubezni se veselo nasmehneš
Čas žalosti objameš s pogledom
Svoje tipalke iztegneš v misli
Podaljšaš jih v besede
Za nekaj ur se vsi časi složno družijo
V mraku hitiva domov
Zlekneš se na zofo
Odložiš utrujene misli
Besede pospraviš v predal
Ob meni sediš v tišini
Zbiraš utrinke, iz katerih boš pletel sanje

Felicita Medved

Brahki

čas je zrno graha
brez žimnic
(odvrženo v princeskin svet)

*

kazalca skočita naprej
eno uro bližje poletju
ugrabljen spanec

*

vedno znova pride dan
iz minute v minuto
obstajaš v svetlobi in temi

*

za čas življenja
nič nam ni dano
še več se nam vzame

*

čas polzi
skozi ožino peščene ure
misleč, da krhko prihodnost povezuje

*

Ko čas pride na svoje mesto
najdeš odgovor, ki si ga iskal.
Točno takrat, ko ne moreš odgovoriti.

*

čas, ki mi je ostal
drhti ob misli
na oster dotik prihodnosti

*

v času zatiranja, lakote, vojne
beži v iskanju zatočišča
dokler svoboda ni težja od smrti

Trenutek

begaš
me, trenutek
v tvojih očeh žari —
zardim — tvoj čas gre naprej, moj
stoji

En sam dan

En sam dan v gosposkem mestu nad kanjonom,
ki kot priletna gospa še vedno z vsem svojim bitjem hlepi po življenju.
Naj ti ne bo nerodno, če ga pomniš.

Lojze Demšar

Dvojna vijačnica

Kje so naše ladje,
se je vprašal radijski napovedovalec.
Oče je naredil gosto peno,
pazljivo je bril brazgotino na vratu.
Spomini so potrkali na okno.
Zaporožje Nikolajev Krivi Rog.
Gneča vojakov v jami,
kjer je razneslo zadnjo granato.
Naslednja bo padla nekoliko stran.
Daleč ali nikjer je bil njegov
devetnajsti rojstni dan.
Daleč.

Ležal sem na trebuhu,
z desno roko sem podpiral brado,
peč je bila topla.
Renčeči svet je bil le drobna pika v luninem siju.
Ne bo ga več.
Za moj sedmi rojstni dan bova šla z očetom v Ljubljano.

Bil je rojstni dan, ko so me zbudili ob pol enih,
bil je rojstni dan, ko sem dobil poljub na usta,
bilo je šestdeset rojstnih dni.
Ko je čakalo v vrsti vroče poletje,
je drobna pika zrasla
v renčeči oblak.
Zaporožje Nikolajev Krivi Rog.
Gneča vojakov v jami,
kjer je razneslo zadnjo granato.

Nimam več časa

Nimam več časa, da bi plesal po lokvanjih
na glasbo oblakov, dreves na bregu in razkuštranih otrok.
Ne utegnem šteti dežnih kapelj na praznem zvezku,
v katerem ni zapisan vonj prve ljubezni.
Nimam več časa razmišljati, zakaj nimam več časa.
Ujel sem tvoj pogled.
Zdaj imam čas.
Plešem, pišem, razmišljam.

Besede o času

Ko nekoč zjutraj sonce ne bo vzšlo,
bom končno odgrnil težko konjsko deko,

ki me pritiska od takrat,
ko sva si rekla,
pojdiva vsak po svoji gazi.
Malokdaj še slišim v četrtosu,
ko na vzhodu blede noč,
žuborenje krvi v tvojih sencih.

Trenutek

Veke so težke,
Misel je porumenela,
Barve so sive,
Trava je pohojena,
Čas se je ustavil v klancu.

Samo en dan

Če bi naredil deset stvari,
Bi obžaloval, ker nisem drugih deset, trideset, sto
Danes ne bom delal nič.
Samo en dan.
Držal te bom za roko,
En sam dan, ves dan.
Samo en dan.
Danes bo dan, kot je vsak dan.
Motijo se.

Časovnica njegovega življenja

Deček je na klopici pred čebelnjakom mežikal v sonce.
Ded je izpulil dve trobentici. Piskala sta čebelam, omamljenim od svetlobe zadnje pomladi.
Deček si je zatiskal ušesa, da ne bi slišal kladiva.
Zabijali so dedovo krsto. Kdo mu bo pulil trobentice, njemu se vedno raztrgajo?
Tri prste je imel modre od črnila, tak je bil tudi njegov ovratnik.
V trenirki je imel predolgo elastiko, hlače so mu polzele dol.
Vpisal se je na srednjo šolo. Vsi so imeli priimke, ki jih ni poznal.
Hlupal je v blazino v internatskih nočeh.
Pljuča mu je trgalo od svobode študentskega naselja.
Opravil je prvi izpit. Junjski dan je bil brez noči.
Plesala sta tesno objeta. Vedela sta, da bosta objeta še čez petdeset let.
Za prvo plačo si ni kupil kitare.
Sin ga je ocenjujoče gledal, ko ga je nesel iz porodnišnice.
Oblekel je perilo, ki so ga pred njim oblekle že stotine vojakov.
Fotografirali so se med sončnicami. Pokrivalo jih je nebo.
Očetovo krsto so spuščali v jamo.
Dekle mu je odstopilo sedež na progi številka dvajset.
Izpulil je trobentico za vnukinjo. Ni bila njegova zadnja pomlad.

Marija Ana Vesel

Trenutki, utrinki časa,
nekateri kristalno čisti,
drugi obteženi z bolečino,
v spominu shranjeni.
Živijo.

Zamaknjena v trenutek lepote,
strmim, drhtim,
da večno bi obstal,
želim.

Beseda

Zlitje črk,
z njo se veselim, učim, osrečujem,
tolažim, ljubim,
včasih koga prizadenem.

Besede o času

Nekoč je sedela ob valovih
v vetru
včasih zasanjana od sreče
vedno pripravljena
redko ustavljiva
nikoli previdna
potem jo je objela megla
včasih gosta
kdaj pa kdaj prozorna
ki odkriva zakrito
lepoto v tihoti
kasneje ji je strast kazala kam
kadarkoli naprej
nikoli nazaj

Časovnica življenja

Rekli so ji, nedelja je bila,
okopana s soncem in prečiščena z burjo,
ko je pohitela na svet vsem v veselje.
Rekel ji je takrat,
ko mu je povedala za trojko pri klavirju,
mislil sem, da rada igraš.
Slišala je mamine solze, ko je ladja izginevala
v nevihtnem morju.
Ko so jim kradli elektriko,
je slišala mamin pogum.
Rekli so ji, v Ljubljani boš v miru ustvarjala.
Pisala jim je, tu ni ne pesmi valov
ne divjanja vetra
ni, mama, tvojih solz in jeze,
vse je zavito v pajčolan megle.
Povem ti, vsak dan ga odstiram
na poti v danes.

Matija Lesar

Trenutek pove –
potrebno bo dejanje,
naredi ga.
Sonce posveti –
prebudijo se oči
vidim lepoto.
Dan se prebudi –
vse brsti, diši, cveti
pomlad je prišla.
Spomin so tu –
izluščijo se slike
in bolečina.

Vse dam, kar imam, samo da za trenutek
tebe pridobim,
ker si želim tvoje ljubezni.
Hodim, premišlujem, odločim,
trenutek resnice mi pravi,
da te ljubezni ne bo.
Zagledam te, nasmehneš se,
trenutek spoznanja mi pove,
da bo življenje še veselo.
Prihajaš, vidim tvoj nasmeh,
tvoj pogled, trenutek mine –
in tvoja slika izgine.

Konec časa

Verovanja je konec, življenje postane nepomembno,
spomini se razblinijo in ne povzročajo več empatije.
Prihaja val hladne beline, tiktakanje ure umolkne,
čas obstane.
Zamujenega se ne da nadoknaditi, niti sladica s sadjem
nima več okusa. Pripravi se za spanje, da bo končno
našel svoj mir.

Moj čas

Obdobje, ki ga živimo in si ga prilagajamo s potrebami, željami in zahtevami.
Čas, ki je poln iskrivih misli, neumnosti, zanesenosti z novim.
Čas, kjer ne obstaja moralno tveganje.
Čas, kjer ne sledimo drug drugemu s slabimi nameni.
Čas, kjer kraljuje radost, vedrost in veselje.
To je moj čas.

Čas, kjer ni prostora za sovraštvo, zlonamernost.

Čas, kjer ljubezen premaguje temačne misli.

Čas, kjer ni zavisti.

Čas miru in sožitja med nami.

Tudi to je moj čas.

Čas nenehnega hitenja, medsebojnega nerazumevanja.

Čas slabih dejanj in konspiracije.

Čas zlobe in pokvarjenosti.

To ni moj čas.

Moja želja je čas ljubezni,

medsebojnega spoštovanja, ter empatija do ljudi.

To je čas, po katerem hrepenim.

Milena Škrl

Spet čakam

Ko sem bila deklica, sem komaj čakala najstniška leta.
Okrogline telesa, prvo ljubezen, pobeg od staršev ...
Ko sem postala najstnica, sem komaj čakala polnoletnost.
Svobodo lastnega odločanja, odhod v svet, ustvarjanje novega gnezda ...
Potem sem odrasla in si ustvarila gnezdo.
Nehala sem čakati. Dolga leta sem samo še hitela.
Zdaj se mi življenje zaustavlja. Spet čakam.
Na vnuka, ki pozvonita na vratih s šopkom rož,
na prijatelja, ki mi pomaga pokositi travo na vrtu,
na novice o novih zdravilih, ki pozdravijo tegobe starosti ...
Danes časa ne prehitevam več.
Zdaj on drvi mimo mene.

En sam dan

Naj mi bo dan še en dan,
da pospravim nered,
da objamem vse drage,
da za vsakega pripravim spominek,
da mladim dam nasvet,
da sporočim, kar sem želela, pa vedno opustila ...

Naj mi bo dan še en sam dan,
da prehodim vsakdanjo pot,
da sedem na običajno klop,
da se nasmehnem znanim obrazom ...
Da se privijem k tebi: Nasvidenje.

Milica Bučar

Pomlad prihaja,
ne teče, le v vetru svoj
čas tihotapi.

Koledar utrinkov njene preteklosti

Januarja je bil začetek novega življenja. 1982
Februarja se je poslovila od hrama učenosti. 1982
Marca je brez slovesa odšla stara mama. 2022
Aprila se ji je rodil starejši sin. 1988
Maja sta si obljubila zvestobo. 1982
Junija ga vsako leto za god razvaja z baklavo.
Julija se jim je pridružil drugi sin. 1993
Avgusta so skupaj hodili po gorah.
Septembra pospravljajo sadove zemlje.
Oktobra je hči rodila sina. 2012
Novembra so se preselili v novo hišo. 1987
Decembra je stari oče zapustil ta svet. 1996

Brahki

Pomladni cvet
ti polagam
na tvoj poslednji dom.
*

Moj odsev v zrcalu
nemo zakriči:
"Čas ne stoji."
*

Žarki sonca pronicajo
skozi špranje žaluzij.
Jutro je tu.

Prihodnost

Draga prijateljica, prihodnost
Nemogoče te je srečati,
zato ti pišem.
Kakšno pot mi pripravljaš?
Bo to strma stezica, polna drsečih korenin
in gladkih skal?
Bo široka, dolgočasna, ravna cesta?
Moja preteklost je bila raznolika.
Obrusila me je.
Draga prihodnost, nekoč boš tudi ti preteklost.
Do tiste ure pa predlagam, da skleneva dogovor.

Ti izberi dolgost mojega bivanja na zemlji.
Ne beračim za veliko let.
Prosim le za moč, da bom lahko še komu v oporo.
V glavi se mi še rojevajo zamisli.
Bodo uresničene?

Ti izberi moj zadnje domovanje.
Meni pa nakloni modrost duha,
telesno moč in jasen um,
da bom lahko sprejela dane mi spremembe.
Ti izberi način, ki bo povezoval moje otroke, vnuke ...
Prosim, razkrij mi mojo vlogo v njem.
Želim in obljubim, da jo bom odigrala,
kot jo boš ti režirala.

Zaupam vate, moja prihodnost.

Čakanje

Počasi pritisnem na medeninasto kljuko.
Skoraj neslišno se vda.
Težka hrastova vrata malo zaječijo,
ko vstopim v temno vežo.
Zgoraj vsi spijo, se oddahnem.
Moja soba je spodaj.
Vhodna vrata zaprem, črnina noči se zgosti.
Počasi stopam, oči se navajajo na temo.
Usmerim se levo do sobe.
Odprem vrata. Svetloba?
"Hvala Bogu, da si prišla,"
olajšano dahne mama, ko leze s krušne peči.

Dnevi upanja

"Počakajta," je bil odgovor, ko je prvič vprašala.
Počasi so ji tekli dnevi.
Vsak mesec je zaman čakala na dve modri črtici.
Minilo je eno, minili sta dve leti.
"Kaj pa vidva čakata?" so ju spraševali.
"Delava na tem," je vljudno odgovarjala.
Najraje pa bi bolečino izkričala: "Kaj te briga!"
Tri leta so zbežala v jalovo preteklost.
Nemi pogledi pomilovanja so še bolj boleli
kot nesmiselne besede.
Odločila sta se za drugo mnenje.
"Sta pripravljena?" je bilo vprašanje.
Tiho sta prikimala.

Začela se je težka pot.
Molitev, dobre misli bližnjih so jima
pošiljale moč in zaupanje.
Nekega zimskega dne se je čakanje petih let
skrčilo na devet mesecev.

Neda Luznar

Brahki

Skozi vrata časa
v vonju gozda
spoznava, kako sama diši.

*

Čas je brez rok
ne objema
samo beži.

*

Besede brez dejanj
se preberejo
brez kavne usedline
in nimajo spoznanj.

*

Poletje je izžgalo
strast in ljubezen
vsako leto malo po malo
je voda hladila telo.

Peti letni čas

Hrani okruške lepih doživetij
ogorke žalosti in nesreče
trenutke ljubezni in izpolnitve
pogreva hrepenenja in želje
poskuša ohranjati pričakovanja
in umirjati strasti.

Nimam več časa

Nimam več časa za vljudne odgovore in prazne nasmeške,
sedaj lahko povem prave besede.

Nimam več časa za plišaste igrače in blazine,
sedaj hočem toplino kože.

Nimam več časa za prazne obljube, objeme in poljube,
sedaj želim močan stisk roke.

Nimam več časa za hitra kosila,
ljubim slastne enolončnice.

Nimam več časa za igro senc in teme,
prevzema me svetloba.

Trenutek

Vonj mimoidočega.
Dotik mehkega krzna.
Pravi izraz na obrazu.
Žvenket zadovoljstva.

Samo en dan

Mehka preproga mahu in trave,
pod nogami, ki se premikajo
v počasnem ritmu,
lahko izpolni čas celega dne.

Čas čakanja

V otroštvu je kakor kazen,
pa čeprav čakaš na bombon.

V mladosti je kakor
nežna pesem ljubezni.

V odraslosti je kot tunel,
ki pelje k odločitvam.

V zrelosti je nemir in izguba
med minevanjem let.

V starosti je čakanje
pred vrati ambulante.

Pavla Petač

Brahki

Zdaj ima vedno
odprta vrata –
ukradla mu je ključ.

*

Minute na uri
tečejo počasi,
čas pa prehiteva.

*

Le kruh in pašteta
v majhni nakupovalni košari.
Penzija bo konec tedna.

Nimam več časa

ubiti muhe na mizi
peti najljubše popevke
iskati rože med plevelom
stati in čakati na zeleno luč
govoriti s tabo, ker ničesar ne poveš
odgovarjati na tvoje nesmisle
stati pred zaprtimi vrati
brisati prah po robovih vrat
iskati založena očala
pozdravljati vsakogar, ki se zdi prijazen
in nimam več časa skakati čez vodo,
kjer je most.

Trenutek

Živimo za srečne trenutke,
ki jih življenje obrača po svoje.
Trenutek je pravzaprav okrušek časa.

Konec dober ...

Spomladi sta se zaljubila
poleti sta stopila pred oltar
jeseni sta se začela prepirati
pozimi nista več govorila drug z drugim
Prišel je še en letni čas
In tedaj sta se zaljubila
za vedno.

Krompirjev čas

Morda mi bo to pomlad
ozelenel ves krompir.
Morda mi poleti ne bo treba.
pobirati koloradskega hrošča
Morda bom jeseni imela krompir
In ga bo dovolj za celo vas.
Zima bo mila in krompir ne bo zmrznil.

Imela pa bi še en letni čas,
ko bi krompir tako obrodil,
da bi ga bilo dovolj
za vse lačne otroke sveta.

Časovnica njenega življenja

Ata je s kolesom dirjal v sosednjo vas po babico.
Prišla je pravočasno.
Za predrobno deklico so molile vse tete.
Preživela je.
V vasi je bilo veliko več fantov.
Igrala je nogomet.
Ata ji je naredil hokejsko palico.
Želela si je mini krilo.
Mama je želela, da bo trgovka,
da ne bo lačna, saj vedno pade kakšna žemlja na tla.
deklica pa je hotela postati učiteljica, ker piše s kredo kadar hoče,
ker je našminkana in nosi lepe čevlje.
Dobila je očala, a jih ni hotela nositi, zato v kinu ni razumela nobenega filma.
Za šoferski izpit je mam in ata peljala na Bled.
Res je postala učiteljica, rada je pisala s kredo, kupila si je rdečo šminko.
Poročila se je na pustno soboto.
Maškare so ju blagoslovile,
še vedno sta skupaj.

Lačni

Čakajo.
Tiho stojijo v vrsti.
Bosi, umazani.
Veliko jih je.
Otroci se držijo mam za dolge halje.
Nekateri jočejo.
Čakajo.
Mame jih tolažijo.
Saj bo kmalu.
Malo še potrpite.

Otroci se tolažijo
s prsti v ustih.
Slina jim teče po bradi.
Čakajo.
Temne oči so lačne.
Iznenada vpitje ...
Tiha vrsta razpade.
Vpitje.
Pripeljali so kruh.

Saita Ružić

En sam dan

Tako dolg ali tako kratek.

Tako izpolnjen ali tako prazen.

Tako svetel ali nabit z nepregledno temo.

Dan, ki postavi svet na glavo.

Snežana Pegam

Besede o času

Zakaj se življenje nenehno poigrava?
Bom kdaj dobila odgovor?
Včasih te pogrezne v lepljivo blato,
potem te povzdigne med rožnate višave.

Kdaj pa kdaj padam, pa vedno vstanem.
Nekoč so me objemale prepletene lovke zmaja.
Zdavnaj sem jih odtrgala in poteptala v zemljo.
Nikoli si ne bom dovolila, da bi zrla v črno luknjo.

Danes iščem sonce v deževnem dnevu
in smeh v objokanih očeh.
Zdaj poslušam glas, ki mi šepeta iz duše.
Končno vidim srečo v travi, listju, oblakih ...

Minilo je

Spolzel je med prsti,
kot droben pesek,
brez pozdrava,
trenutek obžalovanja.

Maskenbal

Na plesu pod maskami,
koso obrazi zakriti,
vzkalijo prikrite želje,
da bi bili nekdo drug,
pa čeprav za sen sam dan.

Obletnica

Koledar se mi posmehuje,
vse številke plešejo, ena poskakuje.
Zapeljejo me v znani kraj,
kjer sem še radoživo dekle.
Kdo podi čas, da teče s hitrostjo svetlobe?
Obrnem se in globoko vzdihnem,
na obrazu pogladim gube in
tiho zašepetam: ni vsakemu dano.

Pet letnih časov

Prvi pride takoj za zimo.
Kapljica rose se blešči v popku rože.
Vonj mladosti lebdi v zraku.

Drugi prinese energijo sonca.
V prsih slišiš glas galebov.
Udar valov v morski breg preganja tišino.

Tretji razsipa z barvami.
Zemlja žejno prosi za dežne kaplje.
To je čas dobrot.

Ko se pojavi četrti, vabi toplina doma,
hribi in doline se spremenijo v neveste, oblečene v belo,
snežinke se kot drobni metulji prerivajo na oknu.

Peti, ah peti je strast.
Ogenj, ki zogleni dušo
ali dvigne v višave.

Trenutek

Preživiš leta,
kljubuješ času.
Zlomi te trenutek.

Sončka Vidmar

Brahki

Danes. Jutri.
Nekoč.
Prepozno.
*
Koraka med obrazi neznancev.
Ni je. Čas jo je oblekel
v nevidnost.
*
Nekoč bom
samo še
lobanja.
*
Starci so zrasli
iz otrok
v otroke.

Hvala

V pomlad stopim
negotova.
V poletje se potopim
gola.
V jesen zapojem
srečna.
Se z zimo pokrijem.
A vsakokrat ko pride
megla,
se mirna vanjo skrijem.
Hvaležna za vse,
kar je.

Sprejetje

Ukoreninjena
globoko in široko
ne mislim več
na pomlad.
Poletje je ožgalo
moje veje.
Gola
še kar rastem.
Ne zebe me.

Brez mask
zrem v zvezde,
ki so vedno
bliže.

Pričevalci

Mrzli so kamni.
Bledi napisi na njih
varujejo čas.

En sam dan

Nekaj je ljudi,
ki bi jim rada zrla v oči,
v take oči, ki jih ni strah
resnice in sebe,
poslednje ure in poslednjega dne.

Čakanje

Siva tesnoba v pajkovi mreži okoli srca.
Slepota v iskanju poti
med tisočimi.
Čakanje in strah.
Zaklenjena usta, stisnjena, bela,
besede grenko zataknjene v grlu.
Nemoč, ugasnjen pogled.
Zamrznjen je čas.
Ustavljen, zaklenjen.
Čakanje.
A kri se pretaka
in dih meri čas.
Odteka čas.
Odteka življenje.

Staša Erbežnik

Pet letnih časov

Vedno ista stezica.
Med drevesi.
Včasih lesketajoča se v soncu.
Ledena, nevarna.
Drugič komaj še vidna
med bujnim zelenjem.
Omamno dišeča, hrupna.
Prepolna petja.
Brez vrstnega reda se žgolenje
pne v nebo in se vrača.
V komaj spletena gnezda.

Senčna stezica v neznosni vročini.
Suha trava,
prazna gnezda.
Sonce je prezgodaj pobarvalo
liste v rumeno. Oveneli padajo.

Dež, nevihte, megla.
Blatna stezica,
spolzka, nevarna.
Silhete dreves.

Vedno ista stezica.
Poznana.
Stokrat prehojena.
Vsak dan krajša.

Čas drevesa

Rodilo se je dete
in posadil je drevo.
Dete je raslo.
Raslo je drevo.
Drevo je raztezalo veje v nebo,
raztezalo je dete ročice.
Čebljanje so povzele ptice,
smeh je začaral metulje v ples.

Na vejo drevesa je privezal gugalnico.
Pripovedoval ji je pravljico o oblakih,
ki se vozijo v zlati kočiji
in za šalo po nebu rišejo pošasti,

o reki, ki s tihim šumljanjem tolaži ribe
zablodele na svoji poti,
o vetru, ki stresa liste, da cingljajo.

Nosil jo je v naročju,
plesal z njo v valujoči travi,
smehljaje strmel v nebo in pel uspavanko,
da je zaspala na njegovi roki.
In drevo je varovalo oba.

Nekega dne so okna in vrata ostala zaprta.
Čebljanje in smeh sta utihnila.
Mrzel veter je razmršil veje drevesa,
dež jih je v žalosti upognil do tal.

Ko je prišel, je bil siv in star.
V roki je nosil sekuro.
Posekal je drevo in ko je padlo,
je padel na kolena, zajokal.
Objel je mrtvo deblo in zašepetal: oprosti.

Letni čas

Kdo mi je povedal, da je poletje?
Morda sem slišala po radiu ali televiziji.
Ali pa mi je povedal sosed v dvigalu.

Pogledam skozi okno. Vse je enako kot prejšnji dan.
Samo vročina in nad asfaltom trepetajoča soparica.
Rože na balkonu so neprestano žejne.

Ob Ljubljani se sprehajam bolj zgodaj.
Jutranja tišina polepša drevesa,
ki si umivajo svoje dolge lase.

Po naoljeni gladini reke drsi labodja družina.
Pet puhastih keplic na maminem hrbtu, šesti hiti za belo kočijo.
Zadaj oče labod z visoko dvignjenim vratom.

Sedem na leseno klop. Na njej je nalepka z napisom:
Zakaj nisem več drevo?
Ozrem se po drugih klopeh. Povsod so nalepke.

Zbode me pri srcu.
Koliko dreves je bilo posekanih?
Koliko ptic pregnanih?

Na kamniti obali leži starodavna rečna boginja Ekvorna.
Gola, ovita le v girlando, strmi v kodre, ki jih je razpihal veter.
Z roko si podpira glavo. Tako lepa je.

Vse, kar je v vodi in na njej, je njena skrb.
Ona je čuvarka. Nič hudega se ne bo zgodilo.
Pomirjena grem domov.

Tesno zaprem žaluzije. Noben žarek
se ne more izmuzniti. Ampak samota ne prihaja
od zunaj. V meni je.

Velika je. In žalostno siva.
Ne morem je odložiti,
povsod hodi za menoj.

Knjiga na mizi je odprta.
Še en dan je minil.
Jutri ne bo nič drugače.

Čas beži

Na ulici je srečala fanta
v kavbojkah in usnjeni jakni.
Nasmehnil se ji je, kot bi se poznala.
In ona je nasmeh vrnila.
Ko sta odhajala vsak v svojo smer,
sta zastala in se hkrati obrnila.
Kot bi se hotela vrniti, reči besedo.
Ni ga mogla pozabiti.
Sanjala ga je vsako noč,
se z njim ljubila.
Podnevi tavalala po ulici
in ga iskala.
Nekega dne, ko je bilo upanje
le še blede sled želja
in ga je že skoraj pozabila,
ga je na isti ulici znova srečala.
Fanta v kavbojkah in usnjeni jakni.
Nasmejan obraz
je bil obrnjen k tujemu dekletu.

Nimam več časa

Oprala sem telo in očistila dušo navlake.
Ni več časa za malenkostne zamere.

Obrisala sem grehe in jih stresla v veter.
Škoda časa za jalovo obžalovanje.

Nimam več časa za pojasnjevanje.
Stopila bom naprej in pokazala svoj pravi obraz.

Lepe trenutke bom zadržala zase,
predno se po ko kotih spremenijo v prah.
Premalo časa je ostalo, da bi jih delila.

Poizkušam se okleniti življenja.
Ga še malo zadržati, ga prepričati,
da imam še nekaj časa.

Toliko stvari bi bilo potrebno še narediti.
Ampak čas je moj gospodar.
Prehitro mi polzi iz rok.

Pot postaja čedalje krajša.
Treba je šteti vsak korak.

En sam dan

En sam dan.
Včasih predlog.
Včasih prekratek.
Pretežak.
Za vse misli,
ki so skozi režo časa
odšle neznano kam.
Za kesanje.
Za vse neizrečene besede.
In eno samo: oprosti.

Pretekli čas

Hotela sem po spomine.
Trhle stopnice niso dovolile vstopa.
Slepa okna, ranjena z razbitimi šipami,
so strmela vame.
Ničesar več se niso spomnila.
Streha vdrta, izvir presahel.

Hodila sem po najinih stopinjah.
Objemala drevo
in v vejah iskala sledi obljub,
ki sva jih šepetala.
Prisluškovala v tišino.
Vse je molčalo.

Čeprav je v krošnjah veter pel,
čeprav je raslo cvetje,
čeprav je bila trava prav tako zelena
kot takrat,
ni bilo tvojega glasu.

Tebe so mi iztrgali iz rok.
Odpeljali stran. Spustili globoko.
Ribe so te raznesle,
skrile v razpoke skal.
Med valujočo travo.
V hišice polžev, v zakopane školjke.

Nič ni ostalo zame.

Vesna Miletić

Obletnica

Obletnica je, ko Abraham pride
In dan, ko zlata se slavi poroka.
In vsako leto od rojstva otroka,
Pa tudi dan, ko padla sem v robide.

Obletnice so tisti dnevi,
Ki pozabit' jih ne smemo,
Iz preteklosti se sami oglasijo,
Ko z leti le naprej in hitro gremo.

Dnevi, ko smo srečni bili,
Dnevi, ko smo žalovali.
To je čas, ki smo ga izbrali,

Da spominja nas na naše,
Samo nam pomembne,
Ljube, stare, nepozabne čase.

Konec časa

Čas za delo, vedno prvo,
Ker tako se pričakuje.
Še več dela, še več časa, je potrebno.
Vest tako nam narekuje.

Čas za druge je pomemben
Saj tako jim res pomagaš,
Bodi dobra, bodi pridna
Srce svoje daj trpečim,

In le drobec za sebe shrani.
Nato pa nov si čas poišči,
Malo ga je še ostalo,

Čas za sebe, za svoje misli,
Ko krpice dneva zbereš v vtise.
In v temi zaspiš, ko sam si s sabo.

Moj čas

Kot otrok sem očarana s svetom
In še ne vem, kaj vse se dogaja.
Čudež za čudežem, kljub mojim letom,
Kot glasba prekrasna stalno prihaja.

In vse je lepo, in krasne so slike,
hoja skozi čas in skozi spremembe.
In končno pristan v mojo zavest –
Moj čas je prelep, življenje pa sveto.

In tu zastanem, iščem smisel,
Vedeti hočem, zakaj sem živa,
Kaj in kdo moj čas polni, zaliva.

Ko leta minevajo in zgubi se prvotna zamisel.
Odgovora ne najdem. Ostanem hvaležna,
Za življenjski čas, ki sem ga deležna.

Odtenki mojega časa

Čas je gospodar življenja!
Lahko me zmehta v sprejemanje.
Lahko me zmečka z udarci usode.
Neizprosno jemlje
v dokončno minevanje.
Gostota izogibanja
se razlije preko roba.
Drobtinice sekunde
zadržujem v minute.

Kaplja polzi skozi misli
drobnega rosenja.
Ni odvisen od vremena.

Imam možnost izbire?
Naložim si, kar moram.
Odmaknem, kar hočem.
Previsoka cena
zahteva plačilo računa.

Zamujam prave odločitve,
ki me pahnejo v obžalovanje.

Ugasnem gibanje hitenja.
Bežim pred dotikom besede.
Zamotim korake.
Odložim naloge.
Se prepiram,
ker ne zmorem.
Cepetam,
ker si ne dovolim.

Čisto moj čas.
Tiho se dvignejo sledi
začasnega postanka
v prisotnosti trenutka.
Ukradem prebliske potepanja
spokojnega pogleda.

Čas v prozi

Aljana Pogačnik

Prepozno

Moj starejši brat stoji na vratih. V rokah drži zlomljeno ravnilo. Besen je.

»Spet! Ali res ne moreš pustiti mojih stvari pri miru? Dovolj si stara, da veš, česa ne prenesem!« mi zakriči. »Smrklja mi je zlomila ravnilo. Tistega, ki si mi ga prinesel iz Nemčije,« se pritoži očetu. »Ubil jo bom!« še doda.

Vse oči so uprte vame. Otrpnem. Strah, sram, oboje? In se zaslišim. »Nisem jaz, ona je bila,« kažem s prstom na štiriletno hčerkico moje sestrične. »Nisem videla, kdaj ga je vzela v roke.«

Sem to jaz? Sem to res rekla? Sem rekla naglas? Prst, s katerim sem obsodila nedolžnega otroka, skrijem v dlan, pogledam v tla in molčim. Začutim, da me punčka gleda. Sama si ne upam dvigniti oči. Ničesar ne razume, a se kot vsak nedolžen človek brani.

»Ne, mamica, jaz nisem, res nisem,« pretresljivo hlipa.

Sestrična se opravičuje, brata postane sram, oče pa vzame malo Tamaro v naročje in jo tolaži: »Samo zlomljeno ravnilo je, nič drugega. Vsake tvoje solzice je škoda za eno neumno ravnilo. Nič hudega nisi naredila.«

Ne gre več le za ravnilo. Ranila sem otroško nedolžnost. Moja laž, moje strahopetno dejanje, me prične dušiti. Najraje bi umrla. Poguma za priznanje ne zmorem. Predaleč sem šla. Še vedno ne dvignem oči. V njih bi vsi zlahka prebrali mojo krivdo.

Leta minevajo; zrastem, odrastem. Še vedno molčim. Krivda ni tiho. Oglašča se. Z leti je celo glasnejša. Zraste tudi Tamara. Najina srečanja niso pogosta in spominjam se dneva, ko se obe zavedava, da nisva samo sorodnici. Da sva si resnično blizu.

Moram ji povedati, si dopovedujem. Samo njej. Tamara mi bo oprostila in lažje mi bo. Dolgo, predolgo že čakam. Drugih, ki bi končno izvedeli pravo resnico, ni več. Končno spregovorim. Če sem pričakovala, da bo rekla: »Nič hudega, pozabiva,« sem se zmotila. Tamara, ki je zrasla v zares lepo osebo, se na svoj poseben način samo nasmehne in zamenja temo. Sram in krivda z mojim priznanjem ne odideta. Lažem si, da sta za malenkost lažja.

Čas ne briše krivic. Morda jih malo zamegli. A megla se dvigne.

Na koncu sveta ni konec življenja

Znašel sem se na kraju, ki mu pravijo Konec sveta, kjer se končujeta preteklost in sedanost. Cilj ni bil nič posebno pomembnega ali vzvišenega, ampak nekaj tako preprostega, kot je pogled s skalnatega rta na morje, kjer poti naprej ni več.

Ura je bila pravšnja. Sedel sem in zrl na morje v pričakovanju. Legenda pripoveduje, da je treba tu ob sončnem zahodu narediti inventuro svojega življenja in potovanja, ki me je privedlo sem.

Ostalo je le nekaj minut. Malo za pošten pregled življenja in preveč za ugotovitev, da sem ga zapravil. Spolzelo je mimo, kot bi se peljal na zadnjem sedežu avtomobila brez voznika, ali pa na ladijski lupini, ki jo premetavajo valovi.

Misli, misli! Ni več časa! sem si rekel, a misli ni bilo od nikoder.

Nekaj oblakov se je podilo po nebu. Sonce se je hitro bližalo obzorju in upal sem, da se bo mogoče ustavilo, mi dalo še nekaj časa, da ne bo storilo istega kot vedno. Ne.

Oblaki so se hitro bližali.

Počakajte, sem jim zaklical, a zaman. Prekrili so nebo in sonce. Inventura mojega življenja bo morala počakati. Ampak morda bom medtem kljub vsemu spoznal, da ga nisem zapravil.

Prihodnost je jutri

Preteklosti se ne spomnim, sedanost je, kakršna je. Kaj pa prihodnost?

Vem, da te bom srečal, zanima pa me, kako te bom spoznal – svojo prihodnost, med vsemi milijoni in milijardami prihodnosti?

Predstavljam si, da stopim okoli polnočnega vogala in tam boš stala, me čakala. Vsa lepa in ožarjena mladenka, ki čakaš samo mene, da grem za teboj. Ampak ne, v resnici si nekaj neopisljivega, nepredstavljivega in izmuzljivega. Težko se prebijem do tebe.

»Kje hodiš? Vsak dan posebej te čakam, da ti pokažem, kaj se bo zgodilo,« boš rekla, ko me boš spoznala.

»Si to ti, si res ti?« se bom razveselil, misleč, da bom izvedel vse, kar me čaka. »Povej, kako dolgo bom živel, kaj se bo zgodilo z menoj in mojimi, kam bom šel, kje bom živel?«

»Počasi, počasi. To ne gre tako,« boš rekla. »Tu sem, da te popeljem do naslednjega dne. Moja naloga je, da poskrbim, da ga boš dočakal in bo današnji dan jutri zate preteklost. Preprečiti moram, da bi te obletavale žalostne misli ob pogledu na reke.«

»Nisem si te tako predstavljal, zato je bolje, da se ne družim s teboj. Tako kot je, je bolj zanimivo,« se uprem.

»Samo svojo službo opravljam in nimaš izbire. Greval!« me potegneš za seboj proti vratom, nad katerimi je majhen napis, ki ga razberem šele, ko prideva do njih.

Piše: Prihodnost. Vstop jutri!

Brigita Rupnik

Preoblečena preteklost

Hodim po cesti, skozi mesta in vasi, mimo polj in gozdov. Za sabo puščam preteklost, sedanost beži mimo kot blisk. Potem obstanem. Ne vem ali je res, ali se mi le dozdeva. V daljavi se že kažejo njeni obrisi. Prihodnost. Skrivnostna dama, zavita v dolgo sivo ogrinjalo. Moj korak je vedno bolj negotov. Vem, da jo bom kmalu dohitela. Nemara mi bo prišla celo nasproti. Potem bova do konca hodili skupaj. Karkoli mi bo ponudila, bom morala sprejeti. Niti za trenutek mi ne bo dovolila, da se spočijem. Morda jo bom lahko nekoč ukanila in šla malo po svoje. Hitro bo to opazila in me potegnila nazaj v svoje tirnice. Kmalu bom ugotovila, da ji ne morem pobegniti. Pravzaprav bom njena ujetnica. Kaj pa če mi to postane vseč? Sem, kar sem. Delam, kar znam. Hodim tam, kjer poznam pot. Ne, ne boš me pretentala, draga Prihodnost. Zdaj že vem. Si preoblečena preteklost, ki želi le vstopiti skozi druga vrata.

Me je zapustil, ali je le odšel?

Zdi se, da je vse obstalo. Tudi urini kazalci. Enajst, dvanajst ... Ura na bližnjem zvoniku je odbila eno. Prižgem vse luči v stanovanju. Naj bo svetloba, si rečem. Hodim gor in dol. Koraki ... samo moji. Pa tako lepo se je začel dan, pomislim. Telefonski klic in obljuba, da pride. Kot že tolikokrat doslej. Veselje se je prepletalo s pričakovanjem. A veš, da se že ves čas smehljaš, mi je rekla prijateljica, ko sva sredi dneva sedeli v lokalu in pili kavo. Ja, mogoče, sem se zasmejala. Sedaj pa ... V želodcu začutim slabost. Sedem. S police vzamem knjigo, vendar je ne odprem. Le držim jo ... Pravzaprav se je oklepam. Zazdi se mi, da slišim zvok ključa v ključavnici. Olajšano vzdihnem. Zavem se, da sem skoraj pozabila dihati. Čakam, da odklene vrata. Ampak nič se ne zgodi. Mar imam prisluhe, se zgrozim. Nikogar ni. Vdam se. Zlekнем se na posteljo. Glavo zarijem v blazino in zastokam.

Skrivnostni virus nelagodja

Nedelja, 22. 03. 2020 (iz karantenskega dnevnika)

Zbudim se že pred šesto uro. Premetavam se po postelji in poskušam še malo zadremati. Nenadoma me prešine: karantena. Vklöpim radijsko uro. Govornega programa je malo. Večinoma vrtijo glasbo. Ena slovenska, ena tuja, ena slovenska, ena tuja ... in tako vse do poročil. V Zagrebu je bil potres. Ob pol sedmih. Čutili naj bi ga tudi pri nas. Jaz ga nisem. Ubogi ljudje, pomislim. Le kaj naš še čaka, me preplavi jeza. Ugasnem radio in odidem v kopalnico. S kotičkom očesa ošinem svojo podobo v ogledalu. Nočem gledati sivega narastka na laseh. Koliko časa je minilo, odkar sem bila nazadnje pri frizerju? Mesec, dva, trije ... Ah, k vragu s tem časom, zaloputnem z vrati kopalnice. Grem v kuhinjo in si skuham kavo. Ta mi pomaga, da se čez čas lahko zazrem v svetel dan. V vrhove smrek pred blokom se besno zaletava veter. Danes ne grem ven, sklenem. Lahko se še prehladim. Sedaj ni dobro zboleti. Ostanite doma, poročajo, ne družite se, poročajo, pazite nase, poročajo ... Zazvoni mobilni. Prijateljica. Pred dnevi se je preselila v naše naselje. Tega sem zelo vesela. Seveda si želiva, da bi se videli, spili kavo in kozarček penine. Ampak sedaj ne bova, skleneva. Z obžalovanjem se posloviva. Ona vsaj ni sama, ji malo zavidam. Zopet zazvoni mobilni. Prijateljica s Koroške. Presenečena sem, bolj redko pokliče. V njenem glasu slišim tesnobo. Pravi, da jo je strah za družino.

Saj to ne more trajati večno, tolaživa ena drugo. Pogled se mi ustavi na stenski uri. Šele deset je. Morda pa se je izpraznila baterija in se je ura ustavila. Prisluhnem. Slišim rahlo tiktakanje. Razmišljam, kaj naj si pripravim za kosilo. Se mi sploh splača kuhati samo zase ...? Spet klic. Kolegica mi sporoča, da je nabrala regrat. Razveselim se, ko pove, da mi ga bo prinesla. Pričakam jo pred vhodom. Pomoli mi vrečko. Na hitro jo zgrabim in se odmaknem. V njenih očeh zaznam začudenje. Po navadi bi jo povabila na kavo, ampak sedaj ... Na varni razdalji spregovoriva nekaj besed. Stresem se. Veter je res zoprn. Hitro se poslovim in se poberem v stanovanje. Popoldan se počasi prevesi v večer. Hvala bogu, si oddahnem. Skuham si čaj, in se zlekнем na kavč. Gledam televizijo. Še sreča, da jo imam, pomislim. Čakam na večerni dnevnik. Virus, umrli, maske, ostanite doma ... Gibljive slike in težke besede preplavijo prostor. Vstanem, grem k oknu in se brez misli zazrem v noč brez zvezd.

Mura skozi čas

Bila sem na počitnicah pri dedku. Več dni je deževalo. Strele so švigale, bobnelo je kot na sodni dan, lilo je kot iz škafa. Odrasli so vili roke in zrl v nebo.

S sestrično nisva razumeli njihove zaskrbljenosti. Najin mali svet je bil najin vrtiček, skriti zakladi zakopani po posestvu in skrivnostna mlaka, obdana z gostim ločjem in visokimi travami.

Tisto jutro so naju prebudili nenavadni zvoki. Velika soba, kjer smo spali, je bila polna kokoši in gosi. Nemirno so prhutale po sobi in glasno kokodakale. Od daleč je bilo slišati kričanje in glasno pogovarjanje, pomešano z nemirnim mukanjem krav in cviljenjem pujsov. Skočili sva iz postelje in stekli na prag hiše.

Do koder je segalo oko je bila voda. Razlivala se je po sadovnjaku, vrtu, hlevih in se dvigala do stopnic pred prag hiše.

»Morje!« sva zakričali v en glas.

Vsi odrasli so bili na dvorišču. Stric in ded sta gonila prestrašeno živino iz hlevov ter poskušala cvileče pujse, ki jim je voda segala do trebuščkov, spraviti iz svinjaka. Mama in teta sta brodili po vodi in v naročju nosili male pujske. Praded Ištvan je krilil z rokami in priganjal.

»Brž v hišo, zajtrkujta in poskrbita za kokoši. Mura je podrla nasipe!« je kričala mama.

Le lučaj od dedkove kmetije je bil pradedov grunt, ki ga voda ni zalila. Tja so gonili prestrašene živali.

Ni naju bilo strah. Mura je bila vedno del našega življenja. Občudovali smo to prelepo reko, katere tok se ležerno vije po barvitih ravninah Prekmurja. V njej smo lovili ribe. Poganjala je mline in nas povezovala z drugim bregom, s sosedi Hrvati. Njeni mrtvi rokavi so segali tudi na dedkovo posestvo, kjer je bila skrivnostna mlaka, obdana z ločjem in cvetočimi lokvanji. Tam so vaške žene prale perilo.

Stekli sva v črno kuhinjo, kjer naju je na toplem ognjišču čakal lonček sveže pobrane smetane in dišeč, še topel hlebec kruha. V hiši je bil nered. Kokoši in gosi sva segnali v malo izbo. V veliki sobi je ostala le kokoška Barica s tropom piščančkov. Pometli sva hišo in radovedno prislanjali obraz na popackane okenske šipe.

Sredi popoldneva so se oblaki razmaknili in posijalo je sonce. Vse je bilo tiho. Odrasli so se mokri, blatni, a pomirjeni vrnil v hišo. Živina je bila na varnem. Rekli so, da se Mura umirja. Za nagrado, ker sva bili pridni, nama je stric Tjašek prinesel dve leseni koriti, ravno pravšnji, da sva se usedli vanje in s palicami zaveslali po posestvu. Zabičali so nama, da ne smeva predaleč, ker nevarnost še ni minila.

Debla dreves nad gladino vode so bila obdana s tisoče mravljami, polži in drugimi žuželkami. Najin vrtiček je izginil, zakladi so bili potopljeni. Od daleč sva iskali mlako, žabe in zlato rumene lokvanje. Mlake ni bilo.

»Morje je modro,« sem rekla sestrični Micki in s palicama veslala po blatni vodi.

Ta se je nasmejala in zakričala: »V Prekmurju imamo rjavo in blatno morje!«

Skozi čas

Majhna deklica z veliko pentljo v laseh prestrašeno čaka na osovražen odmerek velike žlice ribjega olja, ki ga otroci vsak dan prejmejo v vrtcu.

Stoji ob kamniti ograji in z drugimi otroci opazuje par ljubečih štorkelej na dedkovem dimniku. Stric je govoril, da nosijo dojenčke v culah. Čaka, štorkeleji v kljunih pa prinašata le žabe.

Očka ji prinese poškodovano sovo, ki jo je našel ob cesti. Deklica jo hrani s koščki mesa. Ko se zmračí jo z zabojem odnese na balkon. Nekega jutra sove ni več.

Na poti v šolo najde denarnico, polno denarja. Razmišlja, koliko kil mlečnih karamel bi lahko kupila, če bi bil denar njen.

Stara je 24 let, ko ga na lep pomladni dan prvič uzre. Ne pozna ga, ve pa, da je on tisti, ki ga čaka.

V jutranji tišini sedi ob njem. Občuduje pobočja kopaste Kojce s pogledom na mogočni Porezen. V roke ji potisne šopek pomladnega cvetja, kjer se v sončnih žarkih lesketa jutranja rosa.

Prestrašeno se oklepa jambora. Veter biča njen obraz in cefra jadra. Razpenjen val dvigne jadnico in jo kot orehovo lupino trešči ob skale. Pade v vodo in v grozi išče njegov obraz. Rešita se in v njegovem objemu pozabi na strah.

Prvorojenko položi v kartonasto zibko. Občuduje nežno majhno bitje modrih oči.

Izmučena se prebudi iz narkoze. V sobo vstopita mož in hči. Pred seboj potiskata voziček z novorojenčkom. »Fantek je in bratca si dobila,« ponosno reče hčerki.

Zaspano odpre oči. Vlaku lenobno podrsava po tirih. Pogleda skozi okno. Peščene sipine, modro nebo, živo zelene palme, pod katerimi se igrajo otroci. Obrežje Nila.

Sedi na slonovem hrbtu. Zvoki trobent se razlegajo v zvezdnato noč. Razume govorico nje neznanega jezika. Občuti neizmerno hvaležnost in ljubezen.

Sedi ob njegovi postelji. V grozeči tišini boža njegov utrujen obraz. Polna ljubezni poljublja roke, ki so jo objemale. Prostor napolni bleščeča svetloba. Čuti, da odhaja, jo zapušča. Želi z njim, vendar on odide brez nje.

Trenutek groze

Bil je sončen pomladni dan. Z mamom sva se odpravili k nedeljski maši v cerkev Svetega Petra, v bližini našega doma.

Usedli sva se v eno prvih klopi blizu oltarja. Maša se je pričela z branjem zgodbe svetega pisma. Pridige nisem poslušala, saj sem bila premajhna, da bi jo razumela. Slišati je bilo le glas duhovnika, jaz pa sem zrla v kupolo cerkve in opazovala risbe na stropu. Notranjost cerkve sem dobro poznala, pa vendar me je njena vedno znova navdajala z občutkom spokojnosti. Skozi najvišjo kupolo cerkve sta sijala sončna žarka, ki sta se veličastno spuščala do oltarja.

Vse se je zgodilo v hipu.

Pod stopali sem začutila rahlo drgetanje in nato sunek. Zdelo se je, kot bi se cerkev odlepila od tal. Še vedno sem gledala v veličastno cerkveno kupolo, kjer se je med sončno žarko pomešal prah. Ta se je spuščal k tlom, na duhovnika, ki je nepremično stal pred oltarjem. Bilo je kot privid, ki je izginil v hipu, ko sem pogledala zbegane in prestrašene ministrante. Bežali so iz cerkve. Začutila sem stisk mamine roke.

»Potres,« je prestrašeno šepnila, ter me naslednji trenutek potegnila k sebi.

Glavna velika cerkvena vrata so se s treskom na strežaj odprla. Ljudje so kričali, panično vstajali in bežali proti izhodu. Znašli sva se med množico prestrašenih in prerivajočih ljudi. Nihče se ni oziral na nikogar. Ljudje so se surovo prerivali, odrivali, kričali, panično opletali z rokami in se drenjali. Tudi midve sva bili med njimi.

Množica ljudi se je zbrala pred cerkvijo in prestrašeno komentirala dogodek. Stisnila sem se k mami in jo prijela za roko. Takrat me je postalo strah.

Skozi na strežaj odprta vrata sem pogledala v notranjost cerkve. Vse je bilo tiho. Po tleh so ležale cerkvene knjižice, rokavice, šali in vrečke. Prah se je polegel. Skozi line najvišje cerkvene kupole sta sijala sončna žarka. Pred glavnim oltarjem pa je še vedno, nepremično kot kip, stal star, sivolas duhovnik, z zaprtimi očmi in rokami, sklenjenimi k molitvi.

Brezbrižni obraz čakanja

S čakanjem nisva prijatelja. V velikem loku se izogibam pošti, postaji, čakalnicam, vsem mestom, kjer se ono najraje zadržuje. Včasih se nenapovedano pritihotapi v moj dan. Pogoltne dolge ure, preden se pojavi vodovodar. Zaloti me nepripravljeno za volanom in se mi posmehuje iz prometnega zastoja. Občudujem ljudi, ki čakanje prijazno sprejmejo. V njegovi družbi nemoteno poslušajo glasbo, se posvetijo knjigi ali mirno dremajo. V čem je le njihova skrivnost?, se sprašujem. Morda pa čakanje za svojim brezbrižnim obrazom skriva kakšno dobro lastnost, me prešine. Ko ugasnejo vse luči v gledališču in utihnejo vsi glasovi, preden se dvigne zavesa, je čakanje prežeto z vznemirjenjem in sladkim pričakovanjem. Te lastnosti čakanja so mi zelo všeč, pomislim. Vendar so to le kratki trenutki. Moram poseči globlje v svoje misli. Ko posejem spomladanske rožice na balkonu, ne priganjam semen, naj čimprej vzklijejo. Pridno jih zalivam in potrpežljivo čakam na prve poganjke. Aha, pa sem te ujela. Ime ti je potrpežljivost. Spomnim se, da naju je čakanje večkrat predstavilo. Nisem si zapomnila tvojega imena, niti tvojega obraza. Tvoja umirjena drža mi ni odgovarjala. Nisem razumela, zakaj ne kažeš nobenega čustva. Nisva si v sorodu, niti dalnem, sem si razlagala. Morda si votla kakor izložbena lutka, sem se tolažila. Kljub vsemu me je nekaj pri tebi nagovarjalo. Pritegnilo me je tvoje dostojanstvo. Želim si bolje razumeti tvoj mir. Ko naju čakanje naslednjič predstavi, si te bom dobro ogledala in ti pozorno prisluhnila. Če se bova zbližali, te lahko vedno pokličem, ko naju zaloti čakanje. Tudi ko ne bom čakala na prve spomladanske poganjke.

Ko smo še lahko leteli

Vsako poletje nam sosedje pomagajo pri košnji trave. Brez gospoda Stanka in njegovega konja ne moremo spraviti vsega sena domov. Ko izpreže konja pred hlevom s svislimi, gospod Stanko običajno sede z babico in dedkom za mizo na dvorišču.

Letos je vse drugače. Voz je preveč zvrhan. Gospodu Stanku se mudi. Že v ozkem privozu izpreže konja in ga zaskrbljeno treplja po plečih.

"Sedi pod slivo, takoj se vrnem," mu reče babica, ki že hiti po vino, kruh in zaseko.

"Ne, ne, danes ne utegnem. Konja moram takoj peljat k veterinarju. Že od včeraj šepa," prehiti babičine namene Stanko in doda: "Pridi, ti pokažem kako boš zavrtela oje, da boste lahko voz odvlekli do svigli." "

Babica se zaskrbljena ozira v nebo, kjer se kopičijo temni oblaki. Želi si, da bi se moški čimprej vrnili iz polja. Nekaj momlja, kima z glavo in se odpravi nazaj na vrt.

Midva s Teodorjem klečiva tesno drug ob drugem na zaboji za premog. Skozi okno visokega prvega nadstropja imava odprt pogled na dogajanje na dvorišču. Voz sena še nikoli ni stal pod tem oknom, ki je kakšne štiri metre nad vozom. Nad senom se nizko spreletavajo lastovke. Nagnem se skozi okno. Dvorišče je prazno. Nenadoma me preplavi nezadržna želja. Dišeče seno me vabi. Povzpnem se na zaboj in z eno nogo stopim na okensko polico. Teodor me gleda z velikimi, prestrašenimi očmi. Prime me za nogo. Odrinem njegovo roko.

"Tiho bodi in me počakaj tukaj," mu naročim in se zaženem skozi okno.

Čez sekundo pristanem na vozu. Do kolen sem zarita v seno. Globoko vdihnem njegov opojni vonj. Rada bi obležala na hrbtu in gledala oblake. Ponosno pogledam proti oknu. V grozi zagledam

Teodorja, ki stoji na okenski polici. Še preden uspem zakričati, se na glavo vrže na voz. Pristane ob meni, zakopan v seno do ramen. Srce mi razbija. Zgrabim ga za naramnice in ga izvlečem iz sena. Najraje bi ga zlasala.

Na ves glas se smeji in navdušeno vzklika: "Tudi jaz sem letel, res sem letel!"

Na dvorišču zaslišim babičine korake. V paničnem strahu pokrijem Teodorjeva usta. Zakopljeva se v seno. Babica hodi okoli voza, kakor bi slutila, da je nekaj narobe. Ne opazi naju. Odpravi se v hišo. Če naju zalotijo, mi kazen ne uide. Ker jih štejem že šest, Teodor pa je dobro leto mlajši, sem jaz kriva za vse nagajivosti. Čimprej morava na tla. Srce mi razbija v grlu. Poženem se proti zadnjemu delu voza. Prekopalim se na trebuh. Držim se za seno in počasi spuščam noge. Preden zdrsnem predaleč, z roko zgrabim Teodorja za hlačnice in ga povlečem k sebi. Pristanem na tleh. Teodor, zavrt v velik up sena, se zvrne name. Bliskovito stečeva proti grmom forzicije in se skrijeva. Babica se vrača na dvorišče. Sprehodi se okoli voza. Ko zagleda razsuto seno ob zadnjih kolesih, se ozira naokrog, potem pa na glas zagodrnja: "Presneti Stanko in njegov nesrečni konj. Vedela sem, da bo danes vse narobe. Preveč se jima je mudilo."

Na široke liste forzicije padajo prve kaplje dežja. Čepe pod grmom se s Teodorjem zarotniško spogledava.

"Nikomur ne povej, da sva skočila," mu zabičam. "In nikoli ne pozabi, kako sva danes letela," še ponosno dodam.

Čas odpuščanja

Brž ko se je zdanilo, sem se s kolesom odpravila po kolesarski stezi, ki so jo pred leti speljali po trasi nekdanje železniške proge. Rdečina na vzhodu je ob prvi izparini dneva nenehno spreminjala obliko in barvo. Kazalo je, da bo dan topel. Dobre volje in jasnih misli sem poganjala pedala. Ob pogledu na gričevnato pokrajino se me je pollaščala otroška razvnetost. Kakor takrat, ko sem prihajala v te kraje na počitnice k sorodnikom. Misli so se mi spremenile v spomine. Tu je še vozil vlak. Zdaj so pedala kolesa v enakomernem ritmu sekala tišino.

Nenadoma sem krčevito zadihala. Dogodek iz davnih let je privrel na površje. Leta in leta je bil zadrt vame kot trn. Bila sem petošolka in med zimskimi počitnicami sem končno tudi jaz šla na smučarski tečaj. Opreme nisem imela, a nič hudega. Starejša sestrična Mina mi je posodila stare smuči in pancerce, ki jih je prerasla. Ožulili so me že prvi dan, a nisem hotela godrnjati. Kljub temu sem hitro napredovala, le tisti zavoj za ustavljanje mi je delal kar precej težav. Neko popoldne, ko so vsi že odšli, je Mina hotela, da se še enkrat spustiva. Ni mi bilo do tega, ker so mi žulji že krvaveli, a sem se kljub temu še enkrat vzpela na hrib. Mina je v ravni črti zdrsela po smučišču do manjše ravnine, kjer se je po lepem pluznem zavoju ustavila. Pod smučiščem se je pobočje strmo spustilo proti železniški progi in nedaleč stran je bila postaja. Bila sem kakšnih petdeset metrov za njo in že sem zavijala, da bi se ustavila. Zdrsela sem mimo po strmini in na zadnji plati pristala med tiri. Začutila sem rezko bolečino v nogi. Smučki se nista odpeli. Skupaj z mojimi nogami sta štrleli vsaka na svojo stran. Kolovratila sem s palicami, da bi se skobacala na noge. Bližajočega se vlaka sploh nisem slišala. Končno sem ga zagledala. Lokomotiva je postajala vedno večja in bolj grozeča. Vedno bolj je drdralo. Mina se je že spustila po brežini in vpila: »Vlak, vlak!« Nekako sem se znebila palic in se že skoraj dvignila, ko mi je na spolzkem železnem tiru spodrsnilo. Spet sem padla. Zavpila sem od bolečine in strahu. Mina, ki je bila že tik ob progi, je bruhnila v smeh. »Pomagaj mi,« sem hlipnila. Vlak je že piskal, oznanjal je, da prihaja na postajo. Zdelo se mi je, da slišim škripanje zavor. Z vsemi silami sem se vlekla, da bi se skobacala iz tirov. Ne bo me videl, povozil me bo, umrla bom, so mi misli divjale. Z zadnjimi močmi sem se zvlekla čez rob tira. Zarila sem obraz v umazani sneg na kamnih ob progi. Zemlja se je tresla. Mislila sem, da mi bo od bučanja razneslo glavo. Zdelo se je neskončno dolgo, da se je zemlja umirila. Moje telo je še kar drgetalo. V grlu me je dušilo, kot da bom planila v krčevit jok. Vendar nisem. O tem dogodku nisem nikoli govorila.

Obraz se mi je spačil v krču, ki je skušal pregnati boleč prizor. Še po toliko letih se mi je zdelo, da slišim Minin smeh. Zavedela sem se, da ji nisem odpustila. S težkimi nogami sem prikolesarila do stare železniške postaje. Zdaj je bila preurejena v gostišče. Na terasi je mlado dekle zalivalo gardenije v visečih lončkih. Prislonila sem kolo na leseno ograjo. Zazrla sem se na zeleno, skrbno pokošeno pobočje. Še vedno ga je s treh strani obdajal smrekov gozd. Še vedno se je v ostri brežini spuščalo k progi. Prav ničesar ni izdajalo, da bi kdaj koli na njem lahko bilo smučišče. Lahen vetrc je razpihoval še zadnje oblake na jutranjem nebu. Globoko sem zajela zrak. Čas odpuščanja, sem si rekla in počasi izdihnila iz polnih pljuč, kot bi iz sebe iztisnila dolgo skeleči trn.

Pod tvojim plaščem

Pred dnevi, ko sem se namenila pisati in me beseda nikakor ni našla, sem začela listati časopis. O nasilnem času, v času norosti, sto let brez svobode, so se pred mojimi očmi odvrtili naslovi.* Kakor da bi človek vedno znova vstopal in izstopal iz bivanjskih stanj nekega časa. Morda pa so vzorci, ki jih ustvarjamo, samo nove podobe časa in prostora. Ter nas samih.

Tako kot midve. Če midve sploh sva. In če sva, kdaj sva to postali? Jaz in ti, midve. Obe v meni, jaz v tebi. Je bilo seme dvojnosti tam že od vsega začetka, ali je nekaj, kar je med nama pristalo kot vrtinčasta pahljača regratove lučke? *Dandelion*. ** Očarljiva, čeprav tuja beseda, se ti ne zdi? Krhke drobne zvezdice. Bežni trenutki. Že sapica jih lahko odpihne. Poskušam jih ujeti v objektiv. Vendar jih je skoraj tako težko ujeti kot naju. Kot tebe. Kot mene. To slednje je verjetno najtežje. Malce je podobno pisanju. Kot da moraš brati, da bi lahko pisal. Kot potrebuješ sebe, da se lahko najdeš. Zdi se tako preprosto. Mogoče se pa z nama poigravajo zrcalni nevroni. Ti si moj odsev. Jaz postanem v srečanju s teboj.

Jaz. Naučila sem se govoriti v prvi osebi. Ampak včasih je bolje, da se skrijem pod tvoj plašč. Manj boleče je reči: hudo je, če so do tebe nasilni. Ali vzklikniti z zaimensko rabo človeka: človeku je za znoret! Toda kako izstopiti iz bivanjskega časa, ki mu primanjkuje človečnosti in vstopiti v človeka? Ja, človeka. V čas pod plaščem svobode? Smem vstopiti? Saj. 'Skrivna želja poezije je ustaviti čas.'***

vrtinčasti čas
regratova lučka, puh!
happiness, l'amour

* Sobotna priloga Delo, 14. Januar 2023.

** Regrat.

*** 'The secret wish of poetry is to stop time.' Charles Simic (moj prevod).

Sedmi dan

- Ti imaš pa res dolg dopust, še vedno se guncaš kot maček po tedenskem krokanju.
- Šest dni sem trdo delal, ljuba moja. Cel svet sem ustvaril. Zaslužim si kozarček rujnega.
- A kar na biblično kreacijo se boš izgovarjal? In to meni, ki sem bila Gaja, še preden si bil ti v plenicah.
- In ti si boš spet pela hvalnico, da si mati Zemlja, ki si se ogrnila z nebom, rodila morje in hribovje in celo generacijo nekih bogov. Se spomniš, kako srdito so se spopadli za dediščino?
- Otroci pač ... takšni so, če se še tako trudiš, se stepejo med seboj, tako ali drugače.
- Kar tiho bodi. Če ne bi tako slabo vodila svoj matriarhat, mi sploh ne bi bilo treba garati tistih šest dni.
- Boš sedaj rekel, da si moral uvesti red?
- Seveda, bolj urejeno življenje pomaga k sreči in zadovoljstvu.
- Si res tako prepričan? Glej, ko so ljudje sklenili pogodbo s teboj, so prekinili s preteklostjo in začeli sanjati o prihodnosti, si predstavljati čas, ko bo vzpostavljena pravičnost, ko bo hrane in pijače za vse v izobilju. Začetek vseh revolucij in utopij ... čista fantastika!
- So bili v tvojih časih bolj srečni?

- Ne trdim tega, ljudi moj. Vendar je razočaranje imelo drugo obliko. Preteklost je bila del sedanjosti. V svoji domišljiji so ljudje živeli obkroženi s svojimi predniki in mističnimi bitji, ki so se zdeli tako živi kot oni. Pogosto niso niti vedeli, koliko so stari. Čas ni bil sestavljen iz ur in minut, ki jih je treba obračunavati.

- Misliš reči, da jih minevanje časa ni preveč motilo?

- Seveda. Kajti če nekaj kar se zgodi, za večno izgine, čas predstavlja spremembo in negotovost. Ko so tvoji ljudje uveljavili in močno utrdili cerkev v velikem delu sveta, so pozdravili redno tiktakanje ure in njeno tiranijo.

- Ti torej misliš, da sem uvedel tiranijo? Jaz, ki sem jih želel osvoboditi?! Ta tiranija, kot ji ti praviš, jim je bila v uteho!

- Oh, dragi moj, ne delajva si utvar, toliko tiranij se začne z osvoboditvijo.

- Pa saj jim vendar nudim varnost. Poglej menihe, vsako minuto dneva so si predpisali dolžnost, da bi se osvobodili skušnjave brezdolja in bolečine, ko ne vedo, kam sami s seboj.

- Ah ja, in na zvonike katedral so postavili ure, da bi pokazali, da svetu vlada red in da je pokorščina času vrlina. Kakšna varnost neki!

- Puh, danes si pa res pikra. Tako se šopiriš, kot da bi ti na tem svetu še kaj veljala. Gaja, Gaja, kaj pa je od tebe sploh še ostalo? Kak fragment tvojega trupa na starogrški vazi v kakšnem muzeju, ali na ostanku kakšnega zlizanega in obledelega mozaika. Kdo pa še sploh tebe časti? Morda kakšen ekolog ali novodobni šaman ...

- Vsemogočnež, a tebe častijo? Kako se pretvarjaš! Pa še celo vrsto konkurentov imaš in ničesar se ne zmorete zmeniti med sabo. Še tisti, ki menda verujejo vate, se ne držijo tvojega dekaloga. Še več, v tvojem imenu morijo, pa še kakšen se najde, ki bi igral boga in grozi z uničenjem vsega. Ti pa nič, kar tule se gunčaš ... še tistih nedolžnih duš, ki jih življenje premetava in te prosijo le za kanček dobrega, ne uslišiš.

- Kaj pa ti storiš? Stara si kot zemlja, čisto zgubana in izsušena. Vsakdo, ki ima pet minut časa, lahko po tebi smeti. Ni čudno, da je že vsaka influencerka na instagramu večja boginja od tebe!

- Ne jezi me s takimi starizmi! Še vedno imam moč, da izbruhnem ogenj iz svojega drobovja, da zatresem gorovja, porušim cela mesta ...

- Pomiri se no, draga moja ... bi kozarček rujnega?

- Tole pa kar prija ... sicer pa, če se ti ne vrti v glavi, pogledjva malce navzdol ... poglej, poglej, ljubi bog, še prostega časa ne spoštujejo, kakor bi bilo treba.

- To imaš pa prav, draga Gaja ... prosti čas je postal tako organiziran in toliko je vabljevih priložnosti, ki jih ne gre zamuditi, da ne nudi nujno svobode in miru. Pa sem jim naročil, da morajo vsaki sedmi dan počivati in vsakih sedem let nehati obdelovati polja, odpustiti dolgove in sužnje.

- Oni se gredo čisto drugo časovno dieto, dragi moj, sobotno leto pač še nima posebne veljave v CV-ju.

Tako modrujeta bog in boginja, ko lebdita na ogromnem oblaku nad Zemljo, človeštvo tam spodaj pa čaka, da se bo razkadil.

Čas neslišanega upanja

Življenje je brstelo, raslo, cvetelo, šelestelo, dehtelo, brenčalo, pelo, čivkalo, topotalo in dihalo vsepovsod. Sonce je prijetno grelo in blage sape so me božale. Spomini so me ponesli v dremež starostne brezskrbnosti. Iz potovanja po ravninah in brzicah sanjske pokrajine me je zbudil kljuvajoč mraz. Od kod se je vzel? Od Antarktike sta se med mojim spanjem odtrgali Južna Amerika in Avstralija. Okrog Antarktike je zaokrožil hladen Antarktični krožni tok, ki je zaprl pot topli vodi do njenih obal. Spomladi tam sneg ni skopnel. Južni jeleni so izpod snega poskušali izkopati brinove jagode zadnje jeseni. Košutam je presahnilo mleko. Lisicam in volkovom se je svetila dlaka in njihovi mladiči so bili rejeni. Naslednjo pomlad lisic ni bilo več. Volčji tropi so preganjali vedno redkejše jelene. Tretjo pomlad so od volčjih tropov ostala le še vodnik in njegova volkulja, ki sta glodala kosti poginulih članov tropa. Antarktiko je pokrivala bela kapa, ki je bila vsako leto debelejša.

Bela kapa Antarktike je bila kot tumor na mojem telesu. Odbijala je sončno toploto, ki sem jo tako potrebovala. Postajalo mi je še hladneje in kot metastaze so rasli po meni ledeniki, ki so odbijali še več sončnih žarkov. Vedela sem, da me desetine milijonov let neizbežno čakata led in mraz. V ledenem času so bila kratka topla obdobja, a se je po deset tisoč letih mraz spet začel. In tako znova in znova, mraza ni videti konca. Toplo je tudi zdaj, v strahu pa čakam, kdaj se bodo ledeniki spet začeli spuščati od tečajev proti ekvatorju.

Stara sem in naučila sem se, da je upati dobro. Moje upanje so zdaj dvonoga bitja, ki so se pojavila pred kratkim. Tečejo počasi, so šibka in njihovi mladiči so dolgo nebogljeni. Niso me zanimala, ker sem mislila, da bodo kmalu izginila. Toda njihovi tropi so bili trdoživi. Skupaj so lovili in se branili in skupaj skrbeli za nebogljene mlade in stare. Presenetila pa so me, ko so začela nabirati semena in jih saditi. Lovila so živali in jih udomačila. Pred dva ali tri tisoč leti pa so me začela kopati vame luknje in na površino vlačiti kamenje. Zelo me je zbadalo. Ni jim bilo dovolj, pred kratkim so začela iskati v meni črno kamenje, ki gori. In s svedri vrtajo vame luknje in črpajo tekočino, ki tudi gori. Kurijo ognje in kurijo, moj topli plašč iz ogljikovega dioksida pa se debeli. Stalile se bodo vse moje ledene kape, spet bo toplo in življenje bo raslo in dihalo vsepovsod. Upam, da bodo ta bitja, ki so se pojavila z ledom, skupaj z ledom tudi izginila. Za njimi bo ostal nekaj časa le bežen spomin, potem bo izginil tudi ta.

Kinemaskop

Pot je strma. Naredi štiri korake, se ustavi, piskajoče diha in čaka, da mu utripanje srca v sencih poneha. Nato počiva po dveh korakih in nazadnje po vsakem koraku. Pot se zoži v spolzko stezo, ki se naenkrat zravnava in se nadaljuje v ozek in temen predor. Ozre se navzdol. Pod njim leži mesto, za mestom vasi in v daljavi gozdnato hribovje. Lahko razloči najmanjše podrobnosti, vse tja do obzorja. Vidi dečka, ki prihaja iz gozda s šopkom zelenja z dišečimi gozdnimi jagodami. Praska se po desnem zapestju, kjer ga je pičila rdeča mravlja. V večji vasi s cerkvijo in trgovino vidi tretješolca, ki čaka v šolski knjižnici, da bo knjižničarka odprla pošiljko z novimi knjigami. Petošolec nosi v šolo lesen avto, ki ga je naredil za tehnični pouk. Avtu odpadajo kolesa, streha, nazadnje še volan. Vidi šibkega osmošolca na igrišču ob šoli, ko poskuša pri telovadbi suniti kroglo dovolj daleč za štirico iz telovadbe, ki jo potrebuje za odličen uspeh. Učitelj mu pri zadnjem poskusu izmeri dober meter preveč.

Vsi sošolci mu ploskajo, tudi v zahvalo za domače naloge, ki so jih prepisali od njega. V manjšem mestu vidi ob srednji šoli usnjarno, kjer visok fant pri praksi odpira vreče s strupenim dikromatom. Na robu mesta, v študentskem naselju, bruc razpostavlja knjige in zvezke na polico nad posteljo. Odide na večerjo in se hitro vrne. Vstopi v sobo, na dveh posteljah sedi pet deklet. Z odprtimi usti jih gleda. »Bruc, v katerem bloku pa stanuješ?« ga vpraša najbližja. »V štirici,« izdavi. »Lepo, zdaj pa pojdi in poišči štirico, tole je dvojka,« mu pojasni študentka. V tisočletnem mestu vidi fanta in dekle, med plesom sta tesno objeta. Vidi postajo, kjer skozi okno vagona fant še ujame dotik njenih prstov. Vidi kasarno, kjer fant poskuša najti prave hlače, vse so mu preširoke ali prekratke. In vidi moškega, ki v preluknjani halji hodi po laboratorijih in predavalnicah, zvečer pa sedi pri otroških posteljah. Že osivel in malo sključen moški sedi zvečer pri posteljah svojih vnukov.

Stopi čisto na rob in pogleda na prve hiše v mestu. V eni od njih leži moški, premika glavo in poskuša odpreti oči. Uspe mu. Mesto, vasi in predor izginejo, leži v postelji in zagleda svoje drage. Najmlajša vnučinja ga drži za roko. Nasmehmeta se, stisne ji roko in zapre oči. Obrne se od mesta proti predoru in stopi naprej.

Leto na čakanju

Vlak se je premaknil. Naredila je nekaj korakov po peronu, nato se je ustavila pred gručo ljudi. Dotik njunih prstov se je izgubil. Mahala sta si, dokler tiri niso rahlo zavili in se je izgubil tudi njun dotik z očmi. Začelo se je čakanje. Čakala je na njegove klice in pisma. Čakal je na njena pisma. Pred telefonsko govornico v vojašnici je bila vsak večer dolga vrsta in marsikdaj klica ni bilo, ker so prej govornico zaprli. Pisma pa so potovala vzorno hitro, vedno sta jih dobila po treh dneh. Lahko sta jih brala dvakrat, desetkrat. Nekajkrat se je pripeljal domov. Takrat časa nista prepoznala. Vetrč, ki ga čutiš le na potnem čelu, je postal vihar in v hipu odnesel tiste dni. Hitenje je čas nadoknadil za tem, nekaj časa se skoraj ni premikal. Pa vendar je tekel, saj sta dočkala zadnje pismo. Njegovo sta brala že skupaj.

Prihodnost

Draga moja Prihodnost – sedanjost – preteklost, ko v daljavi zagledam tvoj obris, te vidim megleno in dvojno ali trojno. Svoj obraz skrivaš za tančico in ko jo veter odgrne, se pokaže tvoj skrivnostni nasmeh. Ko se mi bližaš, me gledaš enkrat prijazno, drugič vzvišeno ali brezbrizno, mi kažeš osle ali se mi smehljaš. Srečava se, začutim tvoj kratek, a močan objem, ki v naslednjem hipu popusti in že si preteklost. Nikoli ne vem, kakšen bo tvoj objem. Če me gledaš zaskrbljeno, upam, da me boš pomirjajoče objela in se mi nasmehnila ob slovesu. Ko se mi bližaš z nasmehom, sem pripravljen, da se bom obdržal na nogah, če bo ob srečanju tvoj nasmeh izginil in me boš odrinila od sebe. Če se oziram za teboj in premišljujem o tvojem objemu, pozabim, da že čakaš na naslednjega. Dotakneš se me z rokami po obrazu, me očitajoče pogledaš, in že si preteklost. Če poskušam razbrati, kaj se v daljavi skriva za tvoja tančico, pozabim, da že stojiš pred menoj in čakaš na mojo pozornost v kratkem hipu tvoje sedanjosti. Takrat se me ne dotakneš in niti pogleda ne dobim. Dragá moja spremljevalka, ostani še dolgo troedina.

Marija Ana Vesel

Čakati pomeni živeti

Nestrpno čakaš na starost osemnajst let, da bo ves svet Tvoj, da se bo po Tvojih željah vrtel. Ko jih končno dočakaš, ugotoviš, da je mit le utvara. Razblinijo se sanje. Življenje niso sanje.

Čakaš na veliko, romantično ljubezen. Jo dočakaš, a življene kot da ne prenese velike, trajne sreče.

Pobiraš okruške in pogumno, čeprav z brazgotinami, čakaš dalje. Čas Te nauči, da ne čakaš na darila. Sam si podariš drobne radosti življenja.

A vendar srce trdovratno upa in čaka na trenutek opojne sreče.

Čakati pomeni živeti.

Moj čas

Moj čas je moj najzvestejši spremljevalec, učitelj, kritik, svetovalec. Sprva ljubezniv in potrpežljiv. Opozarja me na ritem dneva. Vsako jutro me pričaka darilo: 12 ur dneva. Dopušča mi, da jih polnim z vsebinami, ki si jih želim.

Sčasoma najin korak ni več ubran. Vse bolj me prehiteva. Hitim, hitim, ko ga lovim. Zmenki s prijatelji postajajo vse redkejši, dogodki redki, skrbno izbrani. Čas postaja vedno bolj dragocen, zato ga polnim z ljubečimi, zanimivimi vsebinami.

Na kolenih

Božični večer na Krasu. Konec polnočnice. Stopimo iz cerkve. Noč je jasna. Veje dreves so ovite s prozorno ledeno prevleko. Burja piha z vso močjo. Veter maje veje, te se ob sunkih vetra dotikajo druga druge, da nastane najlepši zvok, ki sem ga slišala v življenju.

Prvič v življenju vrtnarim. Ob leseni hišici je mali vrt. Dolga leta je bil zapuščen. Pridelati zelenjavo je zame velik izziv. Po nasvetu izkušenih posadim korenje, radič, solato in bučke. Zgodi se, da vrta kar nekaj časa ne morem obiskati. Spočita zemlja kljub temu bogato obrodi. Sprehodim se ob gredicah in med zelenim listjem zagledam podolgovat predmet zeleno-lila barve, ki me spomni na bombo. Seveda se prestrašim. To se dogaja na Dolenjskem po koncu deset dnevne vojne. Pokličem lastnika vrta ter mu prestrašeno povem o najdbi. V smehu mi pove, da je to bučka, ki je imela čas, da zraste v veliko bučo. Do takrat sem poznala samo male bučke s tržnice.

Komaj prepoznavni obrazi, skriti za zaščitnimi maskami. Na vsakih vratih napis: »Umijte in razkužite si roke.« Odpovedani zmenki, predstave, koncerti. S sorodniki, prijatelji nas povezujejo le naprave. Prikrajšani smo za prijateljske poljube in objeme. To ni znanstvena fantastika. To je postalo naše življenje. Prostemu očesu nevidno, ne živo bitje na stvar, je prisililo krono stvarstva – človeka – na kolena.

Blaženo čakanje

Čakala sem ju dolgo. In ko sem mislila, da je že konec temu čakanju, se je šele začelo. Danes, ob njunem rojstnem dnevu, se zavem minulih štiriintrideset let. Čakanja.

Med opazovanjem, kako mirno spita, sem čakala, kdo se bo prej zbudil in kriče zahteval mleko. Nadvse skrbno sem iz dneva v dan čakala, kdaj bo tehtnica pokazala, da sta dosegla svoje štiri kilograme, mejo, ki bi dokazala, da napredujeta, da bosta živela. Veselila sem se dne, ko ne bosta več potrebovala pleníc, njunih prvih korakov, trenutka, ko bosta znala povedati svoje ime in očetovo ime ter naslov našega doma. Za vsak primer, če nenadoma umrem. Čakanje iz minute v minuto je postalo sestavni del razloga, da obstanem. Med čakanje, kako bosta preživela prve dni vrtca, sem trepetala. Nato med prvim bivanjem v naravi brez naju. Ob vrnitvi sta urno stekla k meni. Prevzeta od ponosa sta kričala: »Mami, poglej, darilo zate. Prinesla sva ti paglavce!« V drobnih rokah sta držala vsak svojo steklenico, polno črnih bitij.

V strahu sem ure in ure čakala nanj, na urgenci. Pretresi glave, zlomi, zvini, opeklina, redni spremljevalci razvoja njegove moškosti.

»Dragi bog, če si res tako dober, podari mi še toliko časa, da jima stojim ob strani vsaj do konca osnovne šole,« sem si šepetala v nočeh, ko so vsi okrog mene spali. Dočakala sva tudi to, celo z njenim nastopom pred vsemi sošolci! V šoku, srečna do solz. Krasna dvojčka sta srčno stopila v puberteto. Komaj sem preživela ta izziv, izpolnjen z burnimi preizkušnjami, srednješolskega in nadaljnega šolanja. Nato je hitro minilo obdobje naših skupnih iskanj in čakanj, kam in kako v življenje. Tako smo skupaj dočakali njuno odraslost in mojo starost.

Začutim strah pred prihodnostjo. Pred prihodnostjo brez izzivov, brez skrbi in veselja, brez paglavcev, brez čakanja, brez upanja na novo.

Zaslišim zvonec telefona, nato njen glas: »Mama, upam da nisi pozabila. Danes moraš v šolo po Luko in ga odpeljati na trening nogometa!«

Opazujem to malo škrbasto bitje, kako šviga z žogo po nogometnem igrišču. Nadvse blažena – čakam.

Čas ropar

Družina se je odločila. Teta gre v dom ostarelih. Vdova je, brez otrok. Sebičnost je njen prijatelj. Ne zna živeti sama. Ne zna živeti z nami. Mi jo bomo obiskovali. Tudi jaz jo bom. Mamina sestra je. Med nama ni ljubezni. Ni mi pripovedovala pravljic. Ni mi podarila čokolade. Ne nasmeha. Meseci minevajo. Vest me peče. Dolžnost me kliče. Vzamem telefon. Kličem jo. Ne odgovarja. Čez nekaj dni znova kličem. Ne odgovarja. Tišina z druge strani telefona povečuje občutek krivde. Duši me. Da ni umrla?, sprašujem osebje. Ta gospa je eno leto pri nas, povedo. V redu je. Pritožuje se na vse. Da je minilo že eno leto? Godrnjanje je njen hobi. Tega se spominjam. Kličem jo. Zaslišim njen glas. Obiskati te želim. Ti me kličeš? se čudi. Čakam te že predolgo. Ne hodi, nimam urejene pričeške. Utrujena sem. Nihče od vas ne skrbi zame. Tudi osebje ne. Na pot grem. Poslušam plaz besed, ki odmevajo v etru. Včasih so nerazumljive. Zbadajo me. Ne znam ji odgovoriti. Sramujem se. Strah me tišči. Iščem moč v sebi. V dom grem na obisk. Bojim se, jutri bo prepozno. Potrkam na vrata. Teta, prišla sem na klepet. Ne odgovori mi. Gleda me srepo. Jaz sem, tvoja nečakinja. Čutim, išče me v spominu. Moj mož in otroka te pozdravljajo. Obrne glavo proti oknu. Pogleda v daljavo. Veste, moj mož je v Afriki. Na službeni poti, reče.

Čas vojne

Gledava, a ne vidiva morja, poslušava, a ne slišiva igre delfinov. Le eno si želiva. Na varno, domov. Mi štirje v avtu, na trajektu za Split.

“Posrečilo se je. Smo že na kopnem,« zadovoljno pove mož, ko se dotaknemo Splitske obale.”

“Že res, vendar potrebujeva še dobrih pet ur do Ljubljane. Saj veš: dvakrat hranjenje in dvakrat menjava pleníc. Za vsak primer,“ dodam.

“Ne skrbi. Povsod je mirno,“ odvrne.

Pa me skrbi. Slab občutek in nejasna poročila naju spremljata ves čas. Voziva se skozi hladen somrak; okrog naju temna okna vasic, prazne ulice. Sivi oblaki kot da grozijo. Tihoto pred Kninom prekinjajo nasproti vozeči avtomobili. Utripanje dolgih luči spremlja hupanje. Na kaj opozarjajo? Za ovinkom zagledava ogromne kamnite bloke koničastih oblik, postavljene čez cesto. Ni časa za zaviranje, ni prostora, da bi zaobšli zloslutne ovire. Povoživa jih in upočasniva. Vsak naslednji meter, vsaka naslednja minuta mineva v strahu, ko zaslišim možev glas.

“Olje izteka. Ne moreva naprej,“ reče mož.

Odpnem se. Poskušam vzeti otroka iz avta. Ustavi me. Da ni potrebe, pravi. Porivava avto proti prvi bencinski črpalki. Bentim čez Knin. Prekleti Knin. Vsa zadihana zdirjam v objekt. “Prosim lepo, pomagajte nam. Nesrečo sva imela. V avtu imava dva dojenčka. Veste za kakšnega mehanika v bližini?” vprašam upehano.

Prodajalec ne kaže zanimanja. Še pogleda me ne, ko skozi zobe komaj izusti, naj prespimo v hotelu.

Iz mene plane preplašena levinja: »Vam bom jaz dala hotel! Gotovo ste tudi vi pomagali pri teh barikadah. Dobro vas poznam. Banda!«

Res je, ta kraj dobro poznam. Pregarja me spomin na otroštvo. Z dekretom so očeta, veterinarja, kot tudi še neke zdravnike, iz Splita službeno premestili u Knin, v to prašno mesto, kjer so živeli večinoma bivši zaporniki. Za nujne potrebe kraja, so rekli. Človeka, ki je še v vojno šel brez puške, le z medicinskimi inštrumenti, da bi zdravil, reševal življenja. Mnoge zime sem zato preživela brez njega. Poleti, med šolskimi počitnicami, sva z mamo zapuščali rojstno hišo ob morju, prijatelje, moje sošolce, prišli sva k njemu, da smo lahko bili mi trije čim dlje časa skupaj. A bilo je kot v groznem filmu. V tem kraju, kjer kamen le redko kje prekriva sicer škrtá zemlja, kjer surovost ne pozna meja, je žival pomenila življenje. Spominjam sem, kako so ljudje prihajali po očeta, podnevi ali ponoči, nabijali po vratih, dokler jih nismo odprli. Pogosto so nogo postavili med vratnice, da jih ne bi zaprli. Glasno so rjovelí in grozili očetu z žuganjem nožev: “Ajde bre doktore, pohiti, krava mi bo vsak čas povrgla. Pusti svojo lepo ženico pri miru. Ji bomo že mi delali družbo.« Oče je stóično, brez besed odhajal z njimi. Doma nismo nikoli govorili, zakaj so ga tako surovo kaznovali. Danes se sprašujem, če morda zato, ker ni maral okov, ker je želel biti samo svoj.

Moje spominjanje prekine glas moža: »Kaj se dogaja?»

»V hotel nas pošilja. In kje naj dobim hrano za otroka v tem mestu, ki preži na žrtve? Nova past, verjemi mi,« odgovorim.

V tem trenutku vstopi v prostor čokat možki vpadljivih brkov in mokrih las. Pride do prodajalca in nabrito zahteva: »Jovane, daj mi steklenico vinjaka in cigarete. Hitim k moji Milevi!«

Prodajalec mu spregovori: »Zvone, tukaj imaš stranki zase. Z dojenčkoma.«

»Ne, ne in ne. Naši norijo! To je že preveč. Zaprto imam!« odvrne.

Stopim k njemu in odločno rečem: »Zvone! Prosim, poslušajte me. Imate otroke? Ne? Nič hudega, gotovo jih še boste imeli, to čutim. Male, nedolžne, prav nič krive, da je svet surov, lažniv in pokvarjen.« Nato strmim van brez besed.

Zgane se, brez besed odkoraka k avtu, preveri, če sta otroka res notri. Jezno odvrne: »Gremo pogledat, koliko so vam kamni prerezali avto. Četrty danes.«

V temi se voziva za njim po ozki stezi navzdol. Zaslišim regljanje žab. Krka, Krka se sliši. Tik ob njej vstopimo v pločevinasto barako. Moja protiofenziva, nama jo Zvone predstavi s široko razširjenimi rokami. Na stenah fotografije nagih lepotic, nogometašev, boksarjev. Na tv ekranu prenos tekme. S tranzistorja se škripaje sliši popevka, *O sole mio*. Zvone jo z žvižganjem spremlja iz delovne luknje v tleh, nad katero stoji naš prerezani avto. Mož mu na njegove znake brez besed podaja orodje.

Otroka je uspaval ves ta kaos. Jaz poslušam Krko, ki žubori svoje zgodbe. Verjamem, da bomo kmalu v miru.

Božja mast o čakanju

Vedno smo podvrženi čakanju, naj nam bo to vseč ali ne. Čas med čakanjem pa nam teče različno hitro.

V mladosti nam čas ni bil sovražnik, samo čakanje je bilo največkrat dolgo, cilj pa nikoli ob zelenem času.

V odrasli dobi je čas čakanja začel hiteti. Čakali smo na rojstvo otrok, napredovanje v službi, roke oddaje projektov ... glede na obilico zaposlitev je čas in čakanje v njem dobesedno drvel mimo nas.

V zrelejših letih se je ta tempo nekoliko ublažil. Bolj smiselno smo si postavljali cilje in v z njimi povezano čakanje. Veseli smo bili izida čakanja v obliki dobrega zdravstvenega izvida, rojstva vnukov.

V starosti nam čas dobesedno beži. Nikoli ga nimamo v izobilju, vedno nas nekaj preganja. Čakamo na vnuke in se jim posvečamo z dolžno pozornostjo, jim razlagamo naše poglede na svet, predstavimo jim velikokrat neznane jim dogodke ...

Čakanje, pravijo, je božja mast. In veseli smo, če se vse dobro konča, sprejmemo pa tudi posledice, če izid čakanja za nas ni najbolj ugoden, če z njim nismo najbolj zadovoljni.

Skratka: naše življenje je eno samo čakanje na ...

Čas beži

Pristavim džezvo za kavo in spomin mi uide v otroške dni.

Mama je stresla zelena kavna zrna v posebno konično kozico z mehanizmom za mešanje. Odmaknila je nekaj rinka na štedilniku in v gorišče namestila posodo s surovo kavo. Mešala in pražila je toliko časa, da je kuhinja zadišala po prijetni aromi. Temno rjava zrna je potem stresla v lesen kavni mlinček. Tedaj je prišel moj trenutek. Mlinček sem si namestil med kolena in začel mleti kavo, da se je ta počasi vsipala v poseben predalček mlinčka. Ko sem ga odprl, je omamni kavni vonj prežljal prostor. Pristavila je vodo z džezvo, jo posladkala. Ko je ta zavrela, je primešala zmleto kavo in počakala, da se je prevrela. Kuhano kavo je prelila v posebne male skodelice in z očetom sta nato zadovoljna srebrala vreli napitek.

Mi otroci nismo dobili takšne kave. Za nas sta bili divka in proja, posebna mešanica praženih žitaric. V skodelice, nadrobljene s kruhom, žganci ali polento, je mama vlila projo, jo bogato posladkala, dodala še mleko, in tako smo se tudi mi otroci muzali ob naši mešanici kave.

V pristavljeno džezvo vsujem zvrhano žličko kave in jo pustim peči. Ko kava zadiši, vlijem toplo vodo in počakam, da mešanica zavre. Odstavim in pustim stati nekaj minut, da se kava usede. Natočim v skodelice in postrežem skupaj s kocko sladkorja.

Današnja potrošniška družba nam nudi vse vrste kavnih pripravkov, tudi v obliki kapsul za posebne kavne aparate. Tako si lahko pripravim espresso, cappuccino, dolgo kavo, kavo z mlekom in kave z različnimi okusi. Kava, kakršno si zaželiš.

Meni najbolj ustreza tista kava, ki jo skuha žena. Postreže mi jo skupaj z raznovrstnimi piškoti, ki jih sama speče. Ob pitju kave kramljava o delu, največkrat o otrocih in vnučkih, seveda pa se v pogovoru ne izogneva neumnostim, ki jih povzroča vladajoča politika.

Čas odločitve

Na gramofon sem položil ploščo. Igla se je dotaknila vinilke. Zaškrtalo je. »Chiquitita, tell me what's wrong,« je zazvenelo iz zvočnika.

»Pojdi proč,« si zarenčala. »Odidi.« Ležala si na postelji, kolena si tiščala k bradi. Obrnjena si bila k zidu. Tvoj usločeni hrbet je na trenutke rahlo zatrepetal.

V sobo se je prikradel sončni žarek. Posvetil je na tvoje skodrane lase. Ujel se je vanje in zažareli so v zlati svetlobi.

Približal sem se postelji. Stegnil sem roko, da bi jih pobožal. Ne maraš dotikov, sem se spomnil. To te bo še bolj razjelo. Roko sem umaknil, samo stal sem in te gledal. Spomnil sem se prijetnega nedeljskega dopoldneva. Nasmehnil sem se in dejal: »Danes sva bila s sestro na obisku pri njeni prijateljici. Pestoval sem njenega dvomesečnega sina.« Besede, izrečene z nežnostjo, a moškim ponosom, so obvisle v zraku. Niso ujele melodije pesmi: Chiquitita, tell me the truth.

Tvoje telo je trznilo. Še bolj si se zgrbila in pomaknila k steni. »«Zakaj mi to govoriš? Izgini. Nočem te več videti,« si zaječala med solzami. Tvoj glas se je zlomil.

Na Pohorju si bila drugačna, bila si razposajena deklica, sem ti želel reči. Gazili smo v snegu, se kepali. Tvoj zvonki smeh se je dušil v srebrnih kosmih snežink. Navzeli smo se tvoje igrivosti, razposajenosti. Ob sneženem možu smo si zaželeli srečo v novem letu.

Prhnila si skozi zobe: »Pojdi že.«

Slekla si oblačilo veselja, brezskrbnosti. Skrila si se pod oklep. Biti žena, mama, ni v tvojem načrtu, si mi dejala. Neodvisnost, kariera, znanstveno delo, potovanja, pomoč ljudem ... to so tvoje sanje. To si sklenila že davno. Prekrižal sem tvojo pot. Zaobljuba iz otroških let te je hromila. Razum se je sprl s srcem. Telo je bilo v precepu. Kaj je sreča? Bi se zaradi nje odločila za druge cilje? Boš spoznala, da davna odločitev ni prava za tvoj mir, za ljubezen, ki je še ne poznaš? Tu je nekdo, ki ti podaja roko. Pripravljen sem iti s teboj na to pot. Misli so se lovile po moji glavi, nisem pa imel poguma, da bi jih izrekel. Besede iz gramofona so se razlile po s soncem obsijani sobi in razkrile moje misli: »I'm a shoulder you can cry on. Your best friend, I'm the one you must rely on.« Sem rama, na kateri lahko jokaš. Tvoj najboljši prijatelj sem. Sem tisti, na katerega se lahko zanesesh.

»Premisli: boš raje sama, ali v troje?« sem te vprašal nežno, vendar odločno. Zrak se je zgostil. Prijel sem za medeninasto kljuko in odprl vrata. Ležaji vrat so zacvilili. Prepil je premaknil zaveso in pokrnil tvojo odrevenelo telo. Odšel sem. Vrata so se podrsavajoče zaprla.

Dolg čas

»Ostali boste tu,« je odločno dejala ginekologinja. Njene besede so se mi zarezale v ušesa.

Le zakaj? sem pomislila. Z mano je vse v redu.

Opazila je moj prestrašeni obraz, zato je dodala: »Naredili bomo določene teste. Za vas in dete je bolje, da sta pod nadzorom.« Molče sem pokimala.

Poklicala je medicinsko sestro in ji podala mojo kartoteko. Sestra me je peljala po zavitih hodnikih do izbrane sobe. V njej je bilo deset postelj. Ena od njih je bila prazna. »Tale bo vaša. Prinesla vam bom spalno srajco,« je dejala in odšla.

Pozdravila sem. Nekaj žensk se je ozrlo k meni. Nekatero so brale, druge so srepo gledale v strop ali mimo mene. Samo najbližja mi je odzdravila, nato pa se je zopet potopila v knjigo.

Sestra se je vrnila s srajco zame. "Na hodniku je umivalnica. Tam se lahko preoblečete," je še rekla in odšla.

Ubogala sem jo. V široki spalni srajci sem se ulegla na hrbet in se zagledala v strop. Zunaj sije sonce, jaz pa v postelji, sem bila zgrožena. Nisem ne bolna, ne zaspana, da bi bila sredi belega dne v pižami. Poškivila sem na uro. Deset. Ozrla sem se po posteljah. Spregovorila sem nekaj stavkov o sebi. Soseđa je pogledala izza knjige in nekaj zamomljala. Ostale se niso odzvale. Utihnila sem. Ponovno sem pogledala na uro. Kazalec se skoraj ni premaknil. Kaj naj delam? Ko bi vsaj imela knjigo ali križanke, sem pomislila.

"Neee, pustite me," me je iz razmišljanja vrgel krik. Medicinski brat je na pomični postelji mimo peljal žensko srednjih let. Rdeči lasje so ji razmršeni viseli čez stranico. Telo ji je stresal jok. Bolečina ji je poglobljala gube na obrazu. Oči je imela zaprte.

"To je že njen osemnajsti splav," je šepnilo dekle s sosednje postelje. Pogled na ženo me je pretresel. V grlu sem začutila bitje srca. Pomislila sem na njene zaprte oči. Ne dovoli si svetlobe tega sveta. Trpljenje bo skrila v temo svojega srca. Njeno kričanje je še nekaj časa odmevalo, nato počasi utihnilo.

Tišina. Vsaka je bila zatopljena v svojo zgodbo. Tu ležim, doma pa imam toliko opravkov, sem se počutila krivo. Pozvonila sem. "Grem lahko do trafike?" sem poprosila medicinsko sestro.

"Pojdi," je rekla in zazehala. Čez srajco sem si oblekla jakno in odšla ven.

"Vse revije in časopise smo prodali," je dejal trafikant.

Se je vse zarotilo proti meni? sem žalostno pomislila. Na polici je bilo samo še nekaj žepnih izdaj doktor romanov. "Bom pa to vzela," sem se vdala. Na pult sem stresla kupček kovancev.

Uživala sem na svežem zraku, a me je hladen oktobrski piš opomnil na moje gole noge. Pospešila sem korak in se vrnila v sobo. Namestila sem se v postelji in vzela drobno knjižico. Spomnila me je na mojo teto. Nasmehnila sem se. Norčevala sem se iz nje, ker je kupovala in brala te pocukrane zgodbe. Potopila sem se v zgodbo. Prebrala sem prvo, drugo ... Po vsebini so se nekoliko razlikovale, a zapleti, razpleti so si bili močno podobni. Sončni žarki so se zopet prikradli skozi okno in greli moje noge. Kaj naj delam? Zaprla sem oči. Po glavi so mi rojile razne podobe, nedokončane naloge. Kostri so me bolele od ležanja.

Ob viziti je zdravnik določil moje aktivnosti za naslednji dan. "Sestra vam bo jutri vse razložila," je še pristavil.

Prestrašila sem se. Koliko časa bom še tu? Izgubljeni čas. Zaprla sem oči, zaspala. Zbudil me je ropot. V sobo je sestra pripeljala večerjo. Trebuh mi je presekala ostra bolečina. Povedala sem sestri.

V roki je držala posodi z mojo večerjo. Zadišalo je po ričetu in jabolčnem zavitku. V želodcu sem začutila praznino.

"Po večerji bova odšli dve nadstropji višje," je rekla. Oklevala je, ali bi mi jo podala. "Malo pojejte," me je še opozorila.

Z užitkom sem pojedla vse, kar je bilo na krožniku. Nato sem pobrala svoje stvari in z nasmehom zapustila sobo. S sestro sva sproščeno klepetali, ko sva se z dvigalom peljali v porodni oddelek.

Sledila je dolga, naporna noč.

Tako kot je, je prav

"Magdalena in Jernej, sta prišla sem brez prisile in sta se svobodno, z vsem srcem odločila, da skleneta zakon?" je vprašal duhovnik. Stal je tik pred nama in vprašujoče gledal. Njegov odločni glas je zahteval jasen odgovor. Beseda mi je zastala v ustih. Vdihnila sem. Z izdihom se je izmuznil tudi

moj *da*. Duhovnik je privzdignil obrv. Umaknila sem pogled. Na njegova nadaljnja vprašanja in vsemu, kar je sledilo, sem odgovarjala kot robot. Na rdeči blazini je ostal še drugi prstan. Previdno sem segla po njem. Ministrant mi je pod nos pomolil odprto knjigo. S prstanom v roki sem v njej poiskala pravi stavek. Pogoltnila sem slino.

"Jernej, sprejmi ta prstan v znamenje moje ljubezni in zvestobe. V imenu Očeta in Sina in Svetega Duha," so mi besede počasi polzele iz ust. Ponudil je desno roko. Odkimala sem. Ustnice so se mu od sramu povesele. Iztegnil je levico. S tresočo roko sem mu nadela prstan. Ni šlo. Ustavil se je pred širokim členkom. Potiskala sem ga naprej, ga vrtela, a zaman. Pošknila sem proti blazini. Na njej ni bilo nič. Pogledala sem svoj prstanec. Obroček se je tesno prilegal. Pravi je, a ne gre na prst. Postalo mi je vroče. So to znamenja, opozorila? Se res želim vezati? To ni bilo v mojem načrtu. Še je čas, da se premislim, mi je rojilo po glavi. Zgrozila sem se ob tej misli. To bi bila sramota. Za mano sedijo svatje, ki nestrpnost čakajo na zabavo. Pod srcem imam njegovo dete, sem se opomnila. Tišina v cerkvi je kričala, se mi režala. "Ne, ne, ne," mi je srce izdajalsko nabijalo v rebra. Naj kdo zakašlja, sem prosila v mislih.

"Kaj mencaš," je šepnil glas za mano. Pošknila sem nazaj. Brat mi je pokazal jezik. Slina, me je prešinilo. Samo kapljica, majhen oblizek, pa bi zdrknil tja, kjer mu je mesto. Ta misel me je sprostila. Vihar v moji duši se je pomiril. Nasmehnila sem se. Fant v sivi obleki mi je vrnil nasmeh. Z levo roko sem prijela njegov prstanec. S palcem in kazalcem druge roke sem upornika nežno zavrtela, odločno potisnila in zdrsnil je preko členka.

Duhovnik se je nasmehnil in nama pokimal. Poljubila sva se. Najini priči, moja in njegova sestra, sta se oddahnili. V stisku roke in objemu sem začutila njuno olajšanje.

Sveta maša se je nadaljevala. Svakinja je ob ambónu brala prošnje. Slišala sem zvoke, posamezne besede. Odbijale so se od sten. Popačeni stavki so mi odzvanjali v ušesih. Izgubljali so se med strahovi v moji zmedeni glavi. "Gospod, Oče vseh ljudi, posvetil si zvezo med Magdaleno in Jernejem," je zapel duhovnik. Zdrznila sem se. Najini imeni skupaj?

Oblečena v belo poletno obleko iz bombaža sem nepremično stala ob svojem možu, v glavi pa mi je divjala nevihta. Kako se bo to nadaljevalo? Izdala sem svoja načela, sem si očitala. Zbežala bi iz te igre, a kako? Skozi tenke podplate salonarjev sem čutila hlad kamnitih tal. Otrpnila sem. Zobje so mi šklepetali. Stisnila sem čeljusti. Pogled sem usmerila proti oltarju. V rokah duhovnika sem zagledala hostijo. "Blagor povabljenim na Jagnjetovo gostijo," je vzkliknil. Odprla sem usta in se priklonila.

Pristopil je z belo hostijo v rokah. Pred nama jo je razlomil. Obe polovici je položil na zlato pateno. Vzela sem polovičko. Položila sem jo na jezik. Sladkost belega kruha je sprostila moje telo. Nato je podal še kelih z vinom. Srknila sem pijačo. Sladko vino mi je zdrknilo po grlu. V telo se je naselilo veselje. Začutila sem ga v vsaki celici. Noge so postale lahke, pripravljene za pot. Strah in dvom nista več oklepala mojega uma. Preplavila me je odločnost, zaupanje. Kristusovo telo in kri sta mi vlila pogum za ljubezen. Počutila sem se kot nevesta v Visoki pesmi:

*Jaz sem zid
in moje prsi so kakor stolpi.
Tako sem postala v njegovih očeh
kakor tista, ki je našla mir. (Vp 8,10-10)*

Vse bo dobro, je odmevalo v meni. Postala sem razigrana. Usta so se mi raztegnila v nasmeh. "Danes je veseli dan, najin dan," sem dejala ob podpisu v poročno knjigo. "To je dan ljubezni." Z dobro voljo sem okužila moža in vse prisotne. Dežne kaplje, ki so se gostile v majski soboti, naju niso prav nič motile. Spoznanje, da nisva sama, je zanetilo notranji ogenj. Svatba je bila najin ples.

Noč se je prevesila v zgodnje jutro. Zabave je bilo konec. Dež, ki je rosil ves dan, se je spremenil v naliv. Nebo je pralo mojo preteklost. V sivem hrošču sva se odpeljala proti novemu domu. Vlile so se mi solze. Je bilo krivo deževje? So bile to solze žalosti, morda veselja? Bilo je slovo. Bil je odhod v neznano.

Čas pere perilo

Mima je z enakomernimi gibi izbirala kose perila in jih potiskala skozi vratca pralnega stroja v notranjost. Danes gredo vsi skupaj na smučanje. Mimogrede je pogledovala na armaturo stroja in upala, da ga bo znala nastaviti za pranje, saj menda ni nič drugačen od starega. Kup perila pri stroju se je hitro zmanjševal. Samo še tole potisne notri in ga zažene.

Mama ji je vedno govorila, kako pomembno je pranje in prekuhavanje perila, pa tudi likanje. Zanj je bilo to opravilo, ki ga je pogosto spremljal spomin na njenega prvega otroka. Takrat je živela v starejši večstanovanjski hiši z velikim dvoriščem. Hiša je objemala dvorišče, kjer se je odvijalo skupno življenje stanovalcev. Tekoče vode ni bilo. Vsi so prali na dvorišču, v koritu zraven šterne. Tako ona plenice kot sosed poveje, s katerimi je zavijal svoje rane na krnu noge. Plenice je prekuhaval in jih spirala. Suho plenico je potem skrbno prelikala. Pa se je kljub temu pri njenem fantku vnela koža. Dobil je visoko temperaturo in umrl, preden je dopolnil eno leto.

»Gremo, gremo!« so Mimo preganjali domači.

»Tako, samo stroj še vključim,« jim je odgovorila.

»A kako naj to storim? Kje so navodila za stroj?« je mrmrala sebi v brado. Verjela je, da bo to opravila mimogrede, pa očitno ne bo šlo tako zlahka. Mrzlično je iskala po predalu s papirji. O, seveda, se je spomnila, navodila so na spletni strani. Sedla je k računalniku. Hitro bo rešila ta problem, ne bo prala tako dolgo, kot so v njeni mladosti, je pomislila.

Ko so živeli v bloku, sta starša vzela dopust za pranje. Tri dni v mesecu je bila pralnica in sušilnica njihova. Mima je bila tista, ki je pred šolo znosila drva v peto nadstropje, kjer je bila pralnica. Oče je zakuril pod kotlom, tam se je kuhalo belo perilo. Z velikim kolom ga je mešal. Voda z dodatkom nastrganega mila je brbotala. Prostor se je napolnil s paro in posebnim vonjem. Ves čas je bilo potrebno skrbeti za ogenj pod kotlom. Bil je požrešen in je zahteval veliko polen. Mencanje in drgnjenje je bilo delo mame in Mima. Vsak kos je zahteval svoje. Včasih ni pomagalo drgnjenje in miljenje; perilo je bilo potrebno namočiti čez noč in postopke ponavljati naslednji dan. Še bolj utrujajoče je bilo spiranje. Voda ni hotela biti čista niti po tretjem spiranju. Rjuhe in prevleke je na koncu pogosto ožel oče. Po obešanju in sušenju je sledilo še likanje.

Skoraj vsak večer so prali manjše kose v kopalnici, predvsem nogavice in spodnje hlačke. Mima je takrat razmišljala in sklenila: bogata bo, ko bo imela toliko čistih hlačk, da jih bo lahko prala samo enkrat tedensko.

Našla je navodila, nastavila gumbe in slišala, kako je stroj zaklenil vratca. Boben se je začel obračati. Obesila bo, ko se zvečer vrnejo s smučanja.

Hvaležna zate

Kje se skrivaš, moja prihodnost? Si sekunda, minuta, ura, dan, mesec, leto? Si samo čas, ali imaš tudi druge dimenzije življenja?

Ne vem. Me tudi ne zanima več. Važno je, da si tukaj. Ko zjutraj odprem oči, se ti prepuščam. Čudim se, da si še vedno z menoj. Presenečaš me s svojo vztrajnostjo. Res si potrpežljiva. Ti navihanka ti, tudi v sanjah me pogosto obišeš. Skupaj ustvarjava zgodbe, se predajava skrivnim željam, objuva spomine ter načrtujeva, kakšni bova.

Seveda si skrivnostna in se delaš nevedno. Toda to je čisto nepotrebno. Ne prepričaš me. Si samo majhen kos mojega časa. Nekakšen modni dodatek, ne preveč opazen, pa vendar dragocen. Čakam te in te sprejemam z odprtimi rokami. Preteklost in ta čas sta me naredila strpno, močno.

Hvaležna sem, ker mi ti, moja prihodnost, omogočaš, da se lahko družim s svojimi dragimi.

Daješ mi možnost, da podoživljam in vrednotim svojo preteklost ter potrjuješ, da ima moje življenje smisel.

Misel nate mi lajša sedanost.

Hvala ti, prihodnost.

Čakanje

Telo je soba brez oken.

Zanjo ne čisto brez.

Osebjem ji je posteljo obrnilo tako, da je lahko zrla ven z majhnim oknom svojega telesa. Včasih je ptič preletel njeno okno, sem in tja je veter premaknil liste starega oreha. To je imela najraje. Toda bila je jesen in vedela je, da zabava z listi ne bo več dolgo trajala.

Samo levo roko je lahko dvignila. Kot otrok je večkrat jokala, ker so jo topli po tej "ta grdi" roki. Zdaj je bila vesela, da je še lahko malo pisala in jedla z levo roko. "Ta prava" je mrtvo ležala ob negibnem telesu. Na steni, tik ob postelji, je visel setveni koledar. Nanj je s svinčnikom ob posameznih dnevih delala križce, če je dobila obisk. Če ni bilo nikogar, je naredila črtico.

"Danes bom gotovo naredila vsaj dva križca," si je glasno govorila, saj je bila starka na sosednji postelji gluha kot noč.

"Četrtek je. Joži bo gotovo prišla, ko se bo vračala iz Merkatorja, danes imajo upokojenski popust. Pa še vnukinja zagotovo pride, rekla mi je, da ob četrtek popoldne nima predavanj. Sinova pa ne moreta, dandanašnje službe trajajo do večera."

Med samogovorom je pogledala skozi okno. Orehu je odpadel še en list. Še enajst jih je bilo. Imela jih je preštete.

Zmotila jo je strežnica s kosilom. "Puding bom prihranila za Joži, vnukinja ne sme mleka, potem bom malo zadremala, da bo čas hitreje minil. Popoldne so pa v našem domu obiski, do večerje."

Po kratkem dremežu je spet pogledala oreh. Še vedno je imel enajst listov in to je bilo dobro.

Počasi se je temnilo, orehovitih listov ni več videla šteti.

"Večer je še dolg, saj bosta prišla," se je tolažila.

Strežnica ji je za večerjo prinesla njeno najljubšo jed, mlečno kašo. Puding je odnesla.

Starka pa je na koledarju ob četrtku naredila črtico.

Čas večnega otroštva

Bila si kot drugi dojenčki, a vendar čisto malo drugačna. Druge deklice so več jokale, bolj brcale in mahale z ročicami. Zaskrbelo me je, če je kaj narobe. Zdravnica je rekla, da so nekateri dojenčki pač bolj mirni. In ti si rasla ...

Druge deklice so že sedele, ti pa si še vedno padala v stran, naprej in nazaj. Kaj, če je kaj narobe s tabo, me je grizlo. Zdravnica mi je rekla, da nekateri otroci pač kasneje sedijo. In ti si rasla ...

Druge deklice so se že plazile po tleh, ti pa si nemočno ležala na trebuhu. Kaj, če je kaj narobe s tabo? Zdravnica je rekla, da se nekateri otroci pač kasneje plazijo. In ti si rasla ...

V parku so deklice hodile poleg mamic, ti pa še nisi znala stati. Kaj, če je kaj narobe?

Zdravnica je rekla, da nekateri otroci kasneje shodijo. In ti si rasla ...

Čebljala si z mano, a sem te le jaz razumela. In tvoji oči. Drugi so te razumeli veliko kasneje.

Potem, potem si vedno bolj zaostajala za drugimi deklicami.

Čas te je prehitel, ti pa nisi nikoli dohitela drugih deklic. Ostala si v času večnega otroštva, v času sedemletne deklice. S seboj nosiš medvedka, Miklavž ti je prinesel novo Barbiko. Vedno imaš čas zame, za očija, za igro. Kazalci na uri zate tečejo drugače.

Teško čakaš svoj rojstni dan. Za letošnjega smo šli v picerijo, kjer si zavpila za natakarju: "Kdaj dobim pico?" Ko si že tretjič zavpila, da hočeš svojo pico, sem te poskušala utišati. Gostje v piceriji so najprej s pomilovanjem pogledali tebe. Nato so z zadovoljstvom pogledali svoje otroke, ki so se lovili po lokalu. Njihovi otroci na srečo niso taki. Oni rastejo s časom.

Zavezala sem ti prtiček okoli vratu. Oči ti je hotel pomagati razrezati pico, ko si zakričala: "Sama bom, sama."

Gostje so se obrnili proti nam, hotela sem se opravičiti, a si me prehitela. Vzkliknila si: "Danes imam rojstni dan. Štiriinštirideset let sem stara. To je veliko časa. Potem dobim še torto."

Nihče nas ni več pogledal. Gostje so strmeli v svoje krožnike.

Prihodnost

Vsak jutri si moja prihodnost. Ne vem, kam me boš zapeljala čez mnogo dni. Skrivnostna si; skoraj nikoli se ne uresniči tisto, kar pričakujem od tebe. Samo to mi povej: Ali bodo vsi moji zdravi in srečni? Veš, potem bom srečna tudi jaz. Draga prihodnost, upam, da ljudem natrosiš več srečnih kot nesrečnih dni.

Praviš, da tebe, Prihodnost, oblikujemo sami, da smo za vse krivi sami. Pa ne bo držalo! Če pogledam tvojo nasprotnico – preteklost, – vem, da na večino dogodkov nisem mogla vplivati.

Si ti ta, ki določi človekov konec? Ali lahko vplivaš na dolžino naših življenj?

Samo tebi zaupam, da bi rada doživela maturo moje vnukinje. Potem lahko z mano vred umreš. In ljudje bodo nato živeli le v sedanjosti in preteklosti.

Železniška postaja

"Vlak iz Celja prihaja na drugi peron," se je oglasil kadilski glas iz mikrofona. Seveda je imel pol ure zamude, pa so rekli, da bodo novi modri vlaki točni kot švicarski.

Na ljubljanski postaji sem bila pol ure pred napovedanim prihodom. Doma nisem imela obstanka. Čakala sem ga pravzaprav že ves mesec, odkar sem se javila na njegov oglas v upokojenski reviji.

Le kakšen je? Jaz sem se zlagala o svoji starosti, odštela sem si tri leta. No, pa saj je on verjetno storil enako. Kako ga bom spoznala? Gotovo bo on mene prejel, saj je zelo malo čakajočih.

Iz vlaka so stopili mladi z nahrbtniki, babice s cekarji in mlajši poslovneži. Mojega od nikoder.

Zakaj mu nisem napisala, naj ima v roki Nedeljski dnevnik? Le do kdaj ga bom čakala? Oh, saj še niso šli vsi z vlaka, mogoče je bolj počasen, sem se tolažila. Kaj če sploh ni nameraval priti? Morda je v tem mesecu od zadnje številke revije našel kakšno drugo za sprehode in skupna doživetja?

"Ali so zagotovo izstopili vsi potniki?" sem vprašala uslužbenca v zeleno modri uniformi.

"Ja, seveda, gospa, Ljubljana je končna postaja."

Nič, obrnila sem se in pošteno zaklela. Dovolj čakanja. Toliko časa še pokojnega moža nisem nikoli čakala.

Šla sem proti domu. Bom v novi številki revije poiskala nov oglas.

Snežana Pegam

Čas beži

Tresoče roke poskušajo izbrisati odsev v ogledalu. Prestrašeni glas šepeta: *To ne more biti res! Čigava je ta siva, nagubana koža? Globoki podočnjaki in povešene veke, ki so skoraj pokrile oči? Srebrni lasje, ki so izgubile gostoto? Kdo me, za božjo voljo, gleda iz ogledala?*

Prvi poskus brisanja se ji ne posreči. Obris postane še bolj jasen. Pritiska močneje. Nasmehne se, ko se ji v ogledalu pokaže punčka. Sedi na pručki in se igra s svojo lutko. Hitro vstane in steče na dvorišče. Radovedno se ozira naokoli in išče ostale otroke. Skače. Enkrat se skriva, drugič išče. Smeje se na glas in brezskrbno uživa.

Z močnim pritiskom ponovno briše ogledalo. Zdaj se ji prikaže mlado dekle, ki pleše. Trava se veseli njenih bosih korakov. Veter se igra z njenimi lasmi. Ves svet je njen. S hrepenenjem zre v bodočnost.

Približa se še bližje k ogledalu in ga z roko znova podrgne. Zasliši svoj glas, ki tiho prepeva uspavanko. Ni ji mar za neprespane noči, niti za skuštrane lase. Polna je ljubezni.

Zdaj hitro briše z obema rokama. Tokrat se ogledalo ne odzove. Pokaže pravo sliko. Zgrbljena, osamljena starka ji hudomušno žuga s prstom. *Kako hitro se je vse zgodilo. Čas brezglavo beži. Ne bom tekala za njim. Ne bom vzdihovala za časom, ki je minil, mislila bom na čas, ki je pred mano. Sprejela bom preteklost s spominom in bodočnost s pričakovanjem.* Zamahne z roko in s širokim nasmeškom pohiti v novi dan.

Skozi čas

Stoji pred izložbo in nepremično gleda v prelepo punčko. Prevzeto opazuje njeno razkošno oblekico. V naročje drži svojo punčko iz cunj. Tesno jo objame, se obrne in s solznimi očmi odide.

Nastop za starše se začinja. Pripoveduje pravljico. Na sredini zgodbe obmolkne. Ne ozira se na šepetanje učiteljice. *Morala sem se spočiti*, resno pojasni in nadaljuje s pripovedjo.

Igra se z odpadlim gumbom na srajci. Štrleča ušesa sošolca jo spodbudijo. Nameri, in gumb odleti. Sliši se boleč krik učiteljice. Pade prva klofuta.

Zadrhti ob dotiku njegove roke. Poljub na lička ji razburka vso kri, ki zdaj prekriva njen obraz. Dve črki, izrezani v klop, bosta še dolgo obujali spomin.

Vlak se počasi ustavlja pred končno postajo. Obljubljena dežela. Izstopa z mešanimi občutki – vznemirjenje in negotovost. Prvi pogled v njegove sinje oči prerokuje njeno usodo.

Prepolna dvorana mladih, radovednih obrazov. V zraku lebdi pričakovanje. Začenja se prvo predavanje in zagrabi jo panika – ne razume niti besede.

Sreča jo navdihuje. Spodbuja jo, da vrže svojo kapo v zrak. Vrstijo se čestitke in objemi s kančkom grenkobe. Konec nepozabnega obdobja.

Prvi jok otroka izniči vse pretrpljene ure. Toplota golega telesca ob njenih prsah ji govori o nezamenljivi ljubezni.

Potuje v domovino. Novica ob prihodu, da je izgubila svojo mamo, ji za vedno spremeni mirni tok vsakdana.

V rokah drži izvide. Osupla je in ne dojema. *Se res to njej dogaja?* se sprašuje. Njen zdravstveni karton je bil do zdaj nepopisan. Danes kontrolni pregled – diagnoza rak.

Optimizem ji utira pot. Živi danes, za danes. Vase vsrka vsak sončni žarek. Hvaležna je za vsak lep trenutek.

Sončka Vidmar

Minevanje

V nedeljskem jutru, ko še vsi spijo, si obleče moder pikčast predpasnik in z malimi dlanmi zamesi testo.

Bela kava iz rdeče okrušene babičine skodele je najslajša. Le redko jo dobi, saj ima vendar svojo skodelico. Nedolžen čas.

Vsak dan težko čaka na prihod očeta. Oče veliko dela in potem je utrujen.

Drži jo za roko, svojo prijateljico. V enakih, živo oranžnih ročno pletenih jopicah, se z roko v roki sprehajata po svetlem brezovem gozdu. Nabirata šmarnice in si delita dekliške skrivnosti.

Zlizado gimnazijsko stopnišče se ji zdi svetovljansko.

Čakanje na telefonski klic, ki ga ni, jo hromi. Izgubljeni čas.

Cenena hotelska soba in vonj vojaške uniforme jo navdajata s tesnobo. Zmedeni čas.

V vožnji s spačkom je neulovljiva. Divji čas. Svoboden čas.

»Trst je naš!« prešerno vzklika vsakič, ko se prekucneta čez Občine in zagledata Tržaški zaliv. Potem se smejeta sami sebi vso pot do obale. Živeli nakupi! Brezskrben čas.

Zanjo je najlepši in najpametnejši. Pameten je in lep. Njun čas. Nepozaben čas. Intimen čas.

Ne more se je nagledati. Njuno bitje. Radosten čas ... Srečen čas.

Ne zmore sama. Ne zmore vsega. Ne zmore dobro.

Gleda po izpraznjeni sobi. Žalost se meša s ponosom. Dopoveduje si, da je vse prav. Hči je zrasla. Prazen čas.

Ni ji več treba zgodaj vstati. Ničesar več ji ni treba. Oblačil za službo ne potrebuje več.

Vrača se v domači kraj. Pogovori z ostarelo mamo jo pomirjajo. Poklonjen čas.

Njene oči so polne vročih solz. Dišeč novorojenček spi v naročju njene hčere. Kako sta lepi!

Ničesar več je ne more vprašati. Ničesar več ji ne more povedati. Nima več mame. Zdaj je ona tista zadnja.

Njen medvedek je vedno živ. Zdaj ga z malimi dlanmi pestuje vnukinja. Ganljivi čas.

Danes

Daj, Prihodnost, govori z mojo preteklostjo in mi nagajaj drugače. Čakam na tvoje duhovite preizkušnje. Ne dovoli mi spati in na mestu stopicljati. Če mi kaniš odvzeti tobak, bodi obzirna. Postopoma. Pusti pri miru moj Fondov vrt. Nagovori me, da si končno kupim novo kolo. Ohrani mi zdravo pamet in ne reci, da je za to prepozno. Pa pogosto mi pripelji tisto toplo, drobno dlan, ki je najbolj ljubka na celem svetu.

»Danes me tlakuješ,« mi rečeš.

»Prav imaš,« se strinjam.

Staša Erbežnik

Izgubljeno

Teče potok, reka. Teče voda iz pipe, iz kotlička. Gledaš. Vidiš, da teče. Lahko opazuješ, spremljaš.

Teče čas. Ne vidiš ga. Včeraj je bil ponedeljek, jutri je petek. Dnevi med njima so odtekli neznano kam. Ničesar niso pustili za seboj. Preprosto ni jih več. Je jutro in je večer. Vmes komaj kaj. Ko ti spanec lega na veke, za hip še pomisliš: pa je minil spet en dan in še eden in nešteto njih. Čisto tiho odhajajo, po prstih. Niti ozreti se ne moreš, da bi jih zares ugledal – že so mimo.

Kam odteka čas, ki si ga izgubil? Mogoče se kopiči nekje kot voda v zbiralniku. Morda ni zapravljen, ni šel v nič. Čaka na nekoga, ki ga bo potreboval in znal izkoristiti.

Čas hiše

Pogled iz vrha klanca na cerkvico na gričku in strnjene strehe hiš po njo, jo je mehko pobožal. Prebudilo se je domotožje. Tu je bila doma, čeprav je že dolgo živela drugje. Tu je bilo skritih veliko spominov od otroštva do odraščajočih let. Stokrat si je že obljubila, da jih bo šla poiskat, preden izginejo v pozabo.

Pred semaforjem v središču mesta se je nenadoma odločila: pogledat jo gre. Hišo, v kateri je preživela nekaj presanjanih let. Zavila je levo. Vse hiše so bile še tam. Ogromna gostilna, ob njej gosposka poslopja, kot se za star kraj spodobi. In naravnost pred njo majhna, stara cerkvica, v katero bi se lahko zaletel, če se cesta prav pred njo ne bi razcepila. Levo v stari del, desno na obrobje. Zavila je desno in se v hipu zmedla. Ni bilo več starih nizkih hiš, ne travnika, ne male, neugledne železniške postaje. Same nove škatlaste hiše. To ni prava pot, je pomislila. Že se je hotela obrniti, ko je zagledala klanec. Kolovoz se je strmo dvigoval in za ovinkom izginjal. Še je bil tam. Stare hiše ob njem so bile kot prijazen pozdrav. Naprej je bilo spet vse neznano. Pričakovala je ovinek, luknjast, z nanešenim peskom in kamenjem, ki ji je spodnesel kolo, da je padla in polila vse mleko iz kanglice. Pa ga ni bilo. Vsepovsod asfalt.

Počasi je vozila in iskala hišo. Točno je vedela, kje bi morala biti. Točno je vedela, kakšna je. Pa je ni bilo. Zavila je s ceste in izstopila. Predel je bil gosto pozidan. Bolelo je. So hišo porušili? Stopala je med novimi zidovi, po tlakovanih poteh, obstajala pred zaklenjenimi vrati vrtov, se vračala. Ni hotela izgubiti upanja.

V spominu je bil zapisan vsak delček. Enonadstropna, z mansardo. Nikoli ometana fasada. Jankova hiša. Rdeče opeke, pozidane v stene in povezane z grobim betonskim vezivom, so kukale iz gosto razrasle trte izabele. Bogato je rodila. Grozdi so bili gosti, zdravi, temno vijoličaste barve. Trgala jih je lahko kar iz okna spalnice. Dvorišče je bilo veliko, ob njem skladovnica drv, za njimi smetišče. Skrivališče za mlada tigrasta muca, ki sta potuhnjeno čakala na kokoši. Skakala sta na njihove hrbte, da so se s prestrašenim kokodakanjem razbežale. In ponavljala igro, dokler ju soseda ni prepodila in kure zaprla. Za hišo ogromna kamnita stena, kot narejena za plezanje. Na vrhu ravna polica – sedež za sanjarjenje. Ob dvorišču mogočen hrast in stezica, ki se je hitro vzpenjala na hrib. Po njej je hitela vsakič, ko se ji je uspelo izmuzniti od doma. Skozi živo mejo in čez kolovoz, čez širen travnik, kjer ji je trava segala do kolen in naprej skozi gaj do mogočne cerkve. Stala je sama na vrhu griča in se kot vzvišena gospa ozirala na hiše pod seboj. Posedala je na zidcu obokanega cerkvenega hodnika in z

odprtimi očmi sanjala sanje, stkane iz najtanjših niti domišljije. Hrepenenje, ki je vrvelo v njej, je bilo tako silovito, da je bolelo, čeprav sploh še ni imelo imena.

Nazadnje jo je zagledala. Neugledno hišo med bahatimi novimi. Še vedno je bila neometana, le trte ni bilo več. Okna s polomljenimi okviri so bila slepa. Življenja za njimi ni bilo slutiti. Iskala je veliko kamnito gmoto in našla komaj nekaj metrov visoko steno. Saj ni mogoče, je šepetalo v njej.

Ogoljufani otroški spomini?

Sedla je v avto in zaprla oči. Vse v njej je kričalo: ne!

Ko se je odpeljala, jo je spreletelo: nikoli več po spomine. Mladostnih podob, ki bivajo v nas, ne smemo ubiti. Tudi z resnico ne. Živeti morajo take, kot so bile, in take tudi ostati.

Prihodnost

Odložila sem knjigo in pogledala na uro. Pet minut do dvanajstih. Skrajni čas za spanje. Za veke so se že tihotapile sanje, ko je močno potrkalo. Prestrašeno sem sedla. Kaj je zdaj to? Se mi je sanjalo? Zlezla sem nazaj pod odejo. Res neprimeren čas za obiske. Ne bom odprla, konec! Pa je trkalo in trkalo. V temi sem se pritihotapila do vrat. Odškrnila sem jih, pa so se mi iztrgala iz rok in odprla na stežaj. Zagledala sem obris nečesa, kar je bilo podobno telesu. Migotalo je, se razblinjalo in se spet sestavljalo. Obris ženske, nič kaj lepe, pa tudi mlade ne, je spregovoril:

"Jaz sem prihodnost, tvoja prihodnost."

"Prihodnost," sem neumno ponovila in pozabila zapreti usta.

"Ali se ti ne zdi, da prihajaš malo prezgodaj? Nisem še niti počistila s preteklostjo, da ne govorim o sedanjosti. Pa naj bi mislila na prihodnost. In to sredi noči."

"Nisem prišla prezgodaj. Prišla sem te opomniti, da končno začneš razmišljati, kako boš živela naprej. Saj veš: telo ne pozablja, pa tudi odpušča ne. Zato mu ne delaj slabo, da ti bo služilo še naprej. Saj menda ne želiš, da te v invalidskem vozičkom vozim skozi kraje, ki jih boš pozabila in med ljudi, ki se jih ne boš več spomnila. Začni odlagati navlako, ki si jo nakopičila skozi leta, odreci se stvarem, ki jih stiskaš k sebi in si prepričana, da ne moreš brez njih. Ne navezuj se na ljudi, ker jih boš slej ko prej izgubila, niti na živali – tudi te bodo odšle. Začni končno delati stvari, ki te veselijo. Smej se veliko, od srca in na zalogo. Treba bo vztrajati tudi takrat, ko se bo zdelo, da je vse zaman. Beri in shranjuj lepe misli za čas, ko ti oči ne bodo več služile. In poslušaj glasbo, veliko glasbe. Naj ostane v tebi tudi, ko je mogoče ne boš več mogla slišati ..."

Govorila je in govorila. Zatisnila sem si ušesa in se obrnila vstran. Njen glas nekje v daljavi je končno potihnil. Zavedala sem se, da še vedno držim usta široko odprta. Pokrila sem jih z dlanjo. Le kaj mi je tega treba. Kakšne litanije. Kot bi poslušala mamo, ki mi je pridigala pri odprtih vratih in še potem, ko se mi je že močno mudilo, ni in ni odnehala. V nejeveri sem zmajala z glavo. Takole se ti godi, če odpiráš vrata, namesto da bi spala.

"Draga moja, zaman je bila tvoja govoranca. Vse, kar si mi natresla, že dolgo vem. Če pa slučajno kaj pozabim, me po radiu, časopisih in na spletu, pa še kje, vsak dan opozarjajo. In nobenih obiskov več, lepo prosim. Ti ostani tam, kamor spadaš. Moja sedanjost se še ni končala, čeprav sem ti že blizu. Ko bom prišla, bom preživela svoj čas, kot mi je namenjeno. Amen."

Ozrla sem se. Migljajoča postava se je počasi spreminjala v meglico in izginila. Za njo so se vrata neslišno zaprla.

Odtavala sem v posteljo, prižgala luč in pogledala na uro. Kazala je pet minut do dvanajstih.

Čas beži – ali pa ne

Bil je slaboten in bolehen otrok, edini sin med številnimi sestrami. Vsi so trepetali zanj, ga nosili na rokah, razvajali, umivali s kolonjsko vodo in kopali v ljubezni. Nepozabni, brezskrbni časi.

Zrastel je v mladeniča, sicer majhnega, vendar zravnane in samozavestnega. Nosil je panama klobuke in rokavice iz polirane kozje kože, kadal dišeče cigare in potoval po svetu. Najraje v Budimpešto, kjer je prenočeval v dragih hotelih in dvoril prsatim Madžarkam. Kakšni vznemirljivi časi.

Prišla je vojna, bombardiranja, smrt, lakota, strah pred mobilizacijo. Strašni, strašni časi, hujši ne morejo biti! Ali pač?

Nato so družini vzeli hišo, trgovine in skladišča, vse, kar so imeli. Prepovedali so gospode in meščane, sploh če so bili premožni.

Novi časi, kot so jim rekli, so za njega potekali v žalosti. Umrla sta starša in sestre. Ostal je sam, brez vsega. Službe ni imel, saj ni imel poklica, pa še tovariš ni bil. Živel naj bi kot dedič in veletrovec, ne pa kot delavec in revež. Sramoval se je sebe in svojih nekdanih pričakovanj. Sedaj bi le obilno kosilo in topel plašč.

Preselil se je v večje mesto, v temno kletno sobico s straniščem na dvorišču, in se potuhnil v svojo neprepoznavnost. Zbolel je za tuberkulozo in si pridobil majhno socialno pomoč. Čakal je na smrt, ki pa ni in ni prišla.

Čas se je ustavil, kljub temu da so leta in desetletja minevala. Denarja je imel dovolj za cigarete, nekaj kozarčkov žganja in levi žep poln česna. Zjutraj se je odpravil v bližjo gostilno, naročil šilček in s krvavimi očmi začel prebirati po vsebini žepa. Olupki v pepelnik, stroki v desni žep. Potem pa izmenično: cigareta, strok česna, požirek žganja. Natakariji ga niso preganjali saj je bil miren in vljuden. Le občasno je zabaval goste s svojimi maščevalnimi grožnjami. »Vse so mi vzeli! Vse! Vse jih bom obesil na drevesa, na vsako drevo po enega!«

Ljudje so se smejali, mu naročili še kakšen šnopček, on pa je grozovito mahal s pestmi proti nevidnim sovražnikom.

»Življenje prekleto dolgo traja,« je včasih zagodrnjal. »Sploh če si star in nimaš nič.«

Zvečer se je s pijanim korakom odvrlel v svojo brezčasnost.

Čakanje pri zobozdravniku

Zakaj me zob vedno zaboli v petek zvečer? In sem v ponedeljek, ko pokličem zobozdravnika, že podivjana od bolečin, zastrupljena od tablet in pijana od šnopsa, s katerim sem ga zalivala.

»Seveda, gospa, kar pridete,« zapoje prijazen glasek. »Morda boste morali malo počakali, doktor vas bo sprejel takoj, ko bo mogoče.«

»Bom, bom čakala! Z veseljem bom čakala, samo naj me vzame ta prijazen, krasen doktor.«

Odvihram k zobozdravniku, razburjena v pričakovanju rešitve. Usedem se, da bi počakala.

Zakaj me zob vedno preneha boleti, ko pridem k zobozdravniku? Sedim, čakam in ugotavljam, da me zob ne boli več. Kateri že me je bolet? Ta, zadnji, ali oni zraven? Morda me sploh ni bolet zob, temveč kost za zobom. Ali tisti zob, ki ga nimam več in je ostala samo vrzel pod mostičkom?

Zakaj bi sploh čakala, če me zob ne boli? Listam razmetane zgibanke, gledam zapeljive bleščeče nasmehne in reklame za zobne vsadke. Kaj če mi bo takoj izpulil zob, moj lastni zob, enega od maloštevilnih preostalih, mi zvrtil čeljust z železnim svedrom in mi v glavo porinil železne vijake z umetnimi biseri? Kaj če ne bo prijazen in krasen človek, ampak grabežljiv trgovec, ki zgolj prodaja svoja umetna zobala?

»Še malo počakajte,« začivka deklica in me sočutno gleda. »Vas hudo boli?«

Vljudno odkimam, se nasmehnem v odgovor in začutim, kako me preplavlja jeza. Sklonim glavo, da ne vidi sovraštva v mojih očeh. Kaj neki si misli, ta smrkavka, ki vleče plačo iz moje bolečine in me pusti čakati. Kako dolgo že čakam? Pol ure, uro, tri ure? Sram jih bodi!

Iz ordinacije se opoteka gospod, ki drži krvav robček na ustih. Vanjo se odpravi brezzoba gospa, ki že na hodniku cvili: »Jih bom danes dobila? Bom dobila moje zobe?« To, torej, delajo. Pulijo zobe in prodajajo nove nedolžnim ljudem, ki trpijo.

Na to ne pristanem. Ti divjaki me ne bodo izkoriščali! Sploh pa zato, ker me zob nič ne boli.

Odločno vstanem in vzvišeno pogledam mlado receptorko. »Ne bom več čakala! To čakanje je nevzdržno!«

»No, pa pridite jutri. Morda boste morali malo počakati ...«

Odidem kot zmagovalka. Vem pa, da bom kmalu spet tu sedela in ponižno čakala. Ker je vse relativno, tudi smiselnost čakanja.

Čakanje me je prehitelo

V čakanju se razmnoži cepetanje na mestu. Kot bi hoja zastala med korakom. Zamaskirano je v hitenje. Ugnezdi se med prej in potem. Lahko traja prgišče sekund, ali pa se vleče skozi predolgo leto. Kot mreža na oknu, skozi katero na drugi strani polzi videnje. Čakanje, da mine nevihta besed in čakanje, da dež v neznosni vročini sprosti napetost odnosa. Čakanje na pravi trenutek, ki odteka skozi špranje. Čakanje za zaprtimi čuti se zabije v granitni molk. Vzame vedrino.

Čakanje je obljuba dosega.

Leta sem počasi odštevala. Bila so odsev čakanja, kjer ga dnevno dogajanje preglasi. Letni dopusti se štejejo lažje in hitreje kot leta. Rečem, imam še samo en letni dopust; sliši se krajše, kot da imam samo še eno leto do upokojitve. Letni časi se v meni obračajo kot popisani listi dnevnika. Ritem meseca je hitrejši. Dnevi so krajši, če jim zbrisem ure in jih razdelim na dan in noč. Na svetlobo dneva in temo noči.

Življenjska preizkušnja me je spodbudila k ocenjevanju minulega. V moji dosedanji naravnosti se je razvnel boj. Vrednote so spremenile hierarhijo. V čakanje sem se vrnila z drugačnimi cilji. Najprej dokončati, kar mi je presekalo korake. V dogajanje vriniti prisotnost. Podobe prihodnjega obdobja mojega življenja so rasle z menoj. Čakanje je obarvalo vse metre mojega časa. Zapeljevalo me je v površno hitenje, ali pa sem z užitkom srkala čuječnost minevanja.

Dan D je prehitel moje čakanje. Vstal je z jutrom in vsota let je bila dosežena. Pogled nazaj je spremenil hitrost doživetega. Konec je vrtel vrtiljak višine in globine. Preveč poslavljanja je bilo v nabitem dihanju. Preveč obljub, ki se izgubijo z razdaljo. Preveč mojega dela se je razkrajalo v sledeh. Prestop sem doživela zavzeto in prisotno.

Čas v slikah

Aljana Pogačnik

Čas odraščanja

Nadiža. Rad imam to reko. Samo na ogled je prišla k nam. A je tu ostala in prav na našem prostoru, v bližini Kobarida, pustila svoj najlepši del: svoja globoka in kristalno čista korita. Tu bomo preživeli dan. Odločeni, da bo nepozaben. Nobenih prepovedi več. Maturirali smo. Gimnazija je samo še stavba v Novi Gorici, nekje za spomenikom Edvardu Rusjanu. Nič več ne bomo vstopali in izstopali skozi njena vrata. Spričevalo v žepih je naša vstopnica v odraslost. Skupina »ŠEST« smo. Vsi na šoli nas poznajo pod tem imenom. Zelo dobro se poznamo. Dovolj, da nekdo reče *banana*, in že sledi huronski smeh. V resnici sploh ne vemo, čemu in zakaj. Se nam pač smeji. Sam se smejim, ker se smejijo drugi. Ne sprašujem se, ali je *banana* res dovolj za smeh. Kot domine smo. Pokončni, dokler se nas nič ne dotakne. Ko pade eden, pademo vsi. Drug drugega imamo. Vedno se poberemo.

Nekaj se končuje, me prešine. Sredi noro lepega dne, na enem mojih najljubših krajev, se nenapovedana priplazi žalost. Ni več samo šest, kar sem imel rad. Igra ni več samo igra. Ne vidim samo domin. Vsaka ima svojo številko. Zakaj je prav danes drugače? Zakaj nas vidim tudi skozi lupo napak? Šest: Toni, Sonja, Sandi, Nadja, Franko in jaz smo bili do danes brez njih.

Odločim se, da nam dodelim ustrezne številke od ena do šest. Šest, povsem brez sramu, dodelim sebi. Najvišja in najbolj zaželena je. Resnični dobitek.

Sem res?

Obroč, ki ga sestavlja skupina, mi je naenkrat pretesen. Hočem več.

Postaja mi vroče. Pritisk v glavi narašča. Žalosti se pridruži jeza. Nase, nanje, na cel svet. Ohladiti se moram. Neopazno se oddaljim in se potopim v reko.

Pod vodo me najde svetloba. Dvignem se in jih zagledam. Tu so. Vsi. Niso številke. Moji prijatelji so. In jaz nisem številka šest.

Mala fotografija je oživila spomine, skupaj z ranami iz preteklosti. Vse mineva, samo fotografija ostane nespremenjena, ujeta v času.

Niso vsi potresi samo slabi. Včasih prinesejo tudi kaj dobrega. Na mestu starih ubožnih stavb so me zgradili. Dvonadstropna, skoraj preveč bogato okrašena za to predmestje, z velikimi okni, obrnjenimi proti cesti, in balkoni, obrnjeni na dvorišče, sem pričakala prve stanovalce. Zadaj se je poleg širnih vrtov razprostiralo veliko dvorišče, kjer so se igrali otroci.

Čas pa ni prijazen, postara vse. Tudi jaz in ljudje v njej smo se postarali. *Babji grad*, so mi potem rekli možje, zbrani v bližnjem bifeju. Vsi so vedeli, zakaj. Tu so stanovale večinoma ostarele vdove. Obledela fasada, umazane stene, turobno stopnišče z vonjem po postani hrani, niso puščali prijetnega vtisa.

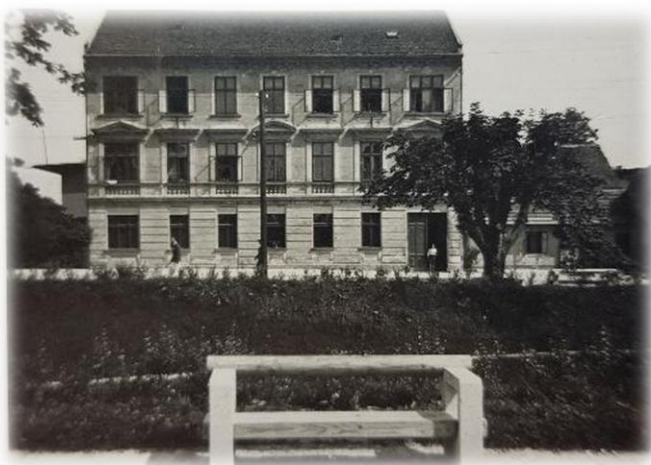
Nekdo je k napisom za red in disciplino pripisal s ščepcem humorja: Zapiraj vrata, *da se ne bo krompirček prehladil!* In: Ne pljuvaj po tleh, *ampak na stene!* Zanimivo, česa se spominim po toliko letih, tudi vseh drugih prepovedi, ki so jih bili otroci deležni in ki so v njih zbudile radovednost in nezaustavljivo željo, da bi jih prekršil. *Ne hodi tja*, je pomenilo nujnost iti tja. *Ne odpiraj vrat*, je pomenilo, da jih je treba odpreti. *Ne stikaj po omari*, je pomenilo takojšnje iskanje nečesa v njej.

Spomini so me vrnil v kraje, ki so drugačni. Niso več moji. Trnovega in Krakovega, kot sem ga poznala, ni več.

Dobro znanih malih hišk ni več, nekemu so bile odveč. Vedno sem si jih s svoje višine ogledovala in razmišljala o ljudeh, ki so v njih živeli. Hiše niso zgrajene le iz kamna, opeke in lesa, temveč iz spominov tistih, ki so v njih živeli. Nekoč so to bila za nekoga najlepša bivališča, topel dom.

Še so ulice in ceste, poti in trgi enakih imen, a tistih ljudi ni več. Ni več oken, na katera so se naslanjali, ni plotov, ki bi jih bilo vredno preskočiti. Ni več mogočnih divjih kostanjev ob Gradaščici onkraj ulice. Ni več klopi v senci pod njimi in tudi treh topolov nasproti ni več. Spomine je prekril prah. Tisti svet je izginil, kot bi ga nikdar ne bi bilo.

Pozabljeni so tisti kraji, dvorišča, ulice in hiše, ni jih več. Krajev, kakršni so bili, ni več. Voda še vedno teče mimo, a bregov, kot so bili, ni več. Rečico so ujeli v beton. Tudi tistega neba ni več. Ničesar ni več. Meni ljube ulice so drugačne.

Brigita Rupnik

Igrivo poletje

"Tovariš, saj boste sodelovali?" me nekega dne ustavi predsednik krajevne skupnosti. Zdelo se mi je, da njegove besede ne zvenijo kot vprašanje.

"Ne vem ... Kaj mislite? Moja služba je nepredvidljiva, domov prihajam pozno ..." se poskušam izgovoriti.

"Mi bi radi, da ste zraven. Znete jahati konja in tako resno delujete v uniformi. Res boste dober turški sultan."

"Turški sultan ...?" v nejeveri ponovim.

"Igrali bomo ljudsko igro Miklova Zala. Na prostem. Sodelovalo bo mnogo domačinov. V glavnih vlogah bodo nastopili igralci iz mestnega gledališča."

"Bom videl. Pogovoriti se moram z družino," se hitro poslovim.

Doma mi žena pove, da je to ljudsko povest iz turških časov vsaj že dvakrat prebrala.

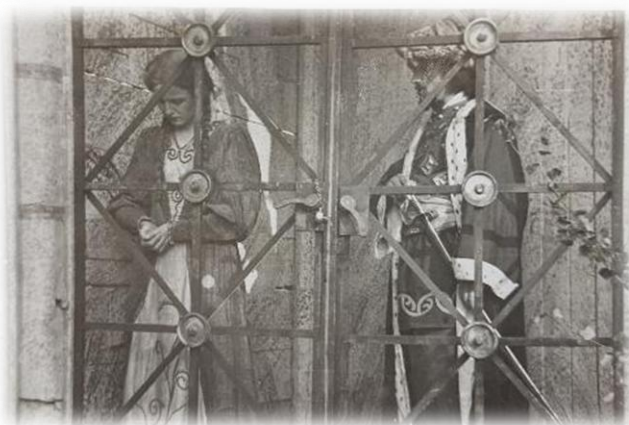
"To je zgodba o ljubezni in domoljubju.

Lepo dekle, Miklovo Zalo, ugrabijo turški bojevniki in jo odpeljejo v ujetništvo v turško deželo. Tam ostane celih sedem let. Sultan se hoče poročiti z njo, ampak ona ljubi Mirka iz domačih krajev. Daj, odloči se in sprejmi vlogo v igri," me vzpodbudi.

V naslednjih mesecih oglašujejo igro v vseh okoliških vaseh. Vaje so trikrat na teden. Moje besedilo je skromno, več je akcije. Zato mi ni treba prihajati na vaje pogosto. Čas hitro

mineva in nastop se nezadržno približuje. Na dan premiere imamo k sreči lepo poletno vreme. Zgodaj popoldne se prostor med cerkvijo in osnovno šolo, kjer je postavljen osrednji oder, hitro polni. Prihajajo gledalci od blizu in daleč. Kostumografi in maskerji v pritličju šole imajo polne roke dela. Ko si nadenem oblačila in maskerji opravijo svoje delo, se skoraj ne prepoznam. Res sem videti kot turški sultan. Potem nas odpeljejo na travnik za cerkvijo, kjer že čakajo konji. Moj je živahen, a prijazen rjavec. Zavihtim se nanj in takoj začutim, da se bova ujela. Zaslišijo se fanfare, takoj zatem zapojejo ljudsko pesem Gor čez izero. Igra se prične. Dogodki se hitro odvijajo. Naš prihod na konjih spremljajo glasni vzkliki in žvižgi. Ko odpeljemo Miklovo Zalo, ljudje vpijejo, tudi kakšna žaljivka pade. V nas priletijo celo manjši predmeti. Končno nastopi moj prizor, ko pridem k dekletu v zapor. Dolge kite ji segajo do ramen. Svoj žalostni pogled poveša k tlom. Zasmili se mi, ampak igra je igra in svojo vlogo neizprosnega tujca moram odigrati čim bolj prepričljivo. Ko za zadnjim poglavjem pade zastor, se vrnemo na oder. Priklonimo se in razleze se navdušeno ploskanje.

Opazim, da se je medtem zmrachilo. Nekje iz teme se zasliši glas harmonike.

Dana Močnik

Slovo

Piše se leto 1952. Sedim v kavarni na vrhu nebotičnika in zrem na belo Ljubljano. Prvič sem v tako velikem mestu.

Poslavljam se od sestre in svaka, ker odhajam v Ameriko. Od očeta, najstarejše sestre in bratov sem se poslovil že doma v Prekmurju. Rasli smo brez mame. Umrla je, ko sem bil še dojenček. Ne spominjam se je. Oče je z bolehnim bratom skrbel za pet otrok. Najstarejša sestra mi je bila kot mama. Ni nam bilo hudega, kmetija je bila velika in dobro smo živeli. A ker sem najmlajši, vem, da na očetovi kmetiji ne morem ostati.

Odločitev, da zapustim domovino, je bila težka. Prihajala so pisma iz Kanade, kamor so me vabili sorodniki. Pisali so, da tam lahko dobiš delo, da je tam dosti Slovencev, da ponujajo boljše življenje, kot je na kmetiji. Že sedaj pogrešam družino, vendar vem, da moram poiskati svojo srečo.

Bojim se. Bojim se dolgega potovanja, neznanih ljudi, jezika, ki ga ne razumem. Bojim se vsega, a pričakovanje in upanje na boljše življenje sta močnejša od strahu.

Pijemo vino. Pogovarjamo se o otroštvu, življenju na kmetiji, ki ga ne bo več.

Ure minevajo kot sekunde.

Nazdravimo in se objamemo.

»Pisal bom,« rečem.

»Pisal bom z ladje. Aurora se imenuje,« rečem sestri.

»Čez tri mesece bom v Kanadi.

Skrbite za očeta. Nikoli vas ne bom pozabil. Tudi domov bom še prišel,« jecljam in verjamem svojim obljubam.

Jokam. Vsi jokamo.

»Bog daj, da se še vidimo, bog daj, da še enkrat objamem očeta.«

Stečem, si brišem solze in se poslednjič obrnem proti sestri, ki mi maha v slovo.

Dita Reichenberg

Trenutek pred sejmom (1957)

Pod stopnicami, ki vodijo proti sejmu Mariborski teden, nas ustavi fotograf. Teta Krista se rada fotografira. Danes je našminkana. Lase ima spete. H kratki beli jopici je oblekla svoje najljubše svetlo rožasto krilo, ki ji poudari vitek pas. Mama pravi, da je nečimrna. Meni se zdi lepa. Stric Tone je na njeno prigovarjanje oblekel belo srajco. Petra, njunega sina, ni mogla prepričati, da stori enako. Popustila je, ker je bil že ves nesrečen v svojih pumparicah. »Tako na hitro je zrasel, da so mu vse hlače prekratke,« je zjutraj razlagala mami. Tudi midva z bratom sva bila deležna njenih oblačilnih nasvetov. Bogdan je moral zamenjati kratke hlače z dolgimi in modro majico z belo srajco. Moj izgled pa ji je povzročil največ preglavic.

»Ne razumem, zakaj ste ji postrigli kitke. Sedaj izgleda kakor fantek,« je grajala mamo. »Najlepšo oblekico naj obleče. Nobenih športnih copat. Potrebuje tisto majhno torbico, ki sem ji jo zadnjič kupila!« je ukazovala.

Niti z besedico se ne upiram. Želim si na sejem. No, pravzaprav mi ni mar za sejem. Prevzeta sem nad zabaviščnim parkom. Še nikoli nisem sedela na velikem vrtiljaku. Morda dobim tudi sladoled. Bogdan in Peter se veselita električnih avtomobilčkov. V sobo z ukrivljenimi ogledali gremo vsi. V hišo strahov pa me ne spravijo za nobeno ceno.

Fotograf nestrpno sprašuje, če smo se odločili. Teta Krista se mu zapeljivo nasmehne in izvleče svojo denarnico. Stric Tone godrnja, da je fotografiranje nepotrebno.

»Visoki zadaj, nižji spredaj,« svetuje fotograf. Z Bogdanom ubogljivo stopiva naprej. Peter stoji za nama, med obema staršema. Nenadoma naju odrine in stopi še stopnico nižje:

»Bom raje kar Guliver med pritlikavci,« pravi in se kisko nasmehne fotografu.

Lojze Demšar

Mlin je mlet žito, čas je zmllel mlin

Stopite sem, okrog mene. Premaknimo se še malo na desno, da se bo videl podrti mlin zadaj. Janko, ti pa »vzemi« eno fotografijo, kot pravite v Kanadi.

Po šestinštiridesetih letih sem spet tukaj. Dve leti po poroki sva s Tonetom prišla sem. Njegov brat Martin je živel tu blizu in je izvedel, da je mlin naprodaj. Poročila sva se junija leta devetnajst, tri mesece prej mu je umrla prva žena. Imela je črne koze, ki jih je prinesel iz ruskega ujetništva Selak iz Jarčje Doline. Tone je imel ob najini poroki dva sinova, stara sta bila štiri in dve leti. Sem, na Dolenjsko, sva prinesla tudi najinega prvega otroka. Janko, ti pa si bil rojen tukaj, leta dvaindvajset, in naslednje leto še Mici.

Nekaj časa sem slabo spala, ker se je vseskozi slišala voda, ki je padala iz mlinskih rak. Pa sem se kmalu navadila. Bolj težko pa sem se privadila sosedov, ki so tako čudno vlekli besede. Mlin je bil daleč od vasi, zato jih je na začetku le malo sem prineslo mlet žito. Nisva goljufala pri merici, vzela sva le toliko moke, kot se sme. Pa so pričeli prihajati pogosteje in morala sva mleti tudi ponoči. Ko je Tone nasul žito, je prišel v posteljo in ni bil nič zaspan. No, le enkrat si mlada, sem si mislila.

Domotožje pa kar ni izginilo. Ko je bila naprodaj primerna kmetija v domačem kraju, sva mlin po štirih letih prodala. In smo šli.

Marina Lekič

Čas davnih norčij

Mamina želja, da se vsi skupaj ovekovečimo na fotografiji, je neizvedljiva. Zato nas na priloženi fotografiji manjka sedem. V družini je dvanajst otrok. Šest deklet, šest fantov. Rastemo v različnih časih, oblikujejo nas različne šole.

Najbolj so mi všeč dnevi, ko smo vsi skupaj doma. Takrat nas je eno samo veselje. Predvsem, ko pride Zrna. Vsi imamo radi to našo nabrito sestro. Kot najboljša učenka med nami živi med letom v internatu v Avstriji. Tam tudi obiskuje šolo. Živo nam pripoveduje o zgodah in nezgodah življenja med hladnimi stenami velikanskega objekta. O dolgočasnih uniformah, strogih pravilih obnašanja. O sladkih grehah v nočeh. Ko redovnice mislijo, da dekleta spijo, ta zbijajo norčije. O opazovanju delavcev na strehi sosednje hiše. Takrat zapustijo klopi, stečejo k oknom, se hahljajo, jim mahajo. Sledi kazen; vedno znova morajo k spovedi. Otožno pripoveduje, kako je v sanjah pogosto vlak vozi domov. Ker je prepočasen, izstopi in teče. Noge jo nosijo, toda nikamor ne pride. Zbudi se žalostna. Poslušamo jo odprtih ust, široko razprtih oči.

Mame ni doma. Zrna previdno predlaga, da je ne slišijo bratje, naj se dekleta uredimo za sprehod okrog hiše, dol do morja. Navdušene soglašamo; tudi Marijana, ki šteje komaj šest let.

»Najprej si moramo naviti lase, potem si bomo ustnice namazale z mastjo,« nam Zrna razlaga potek lepoticenja. Že na začetku se pojavi težava. Nimamo navijalk. Zrna raztrga modro bluzo, del svoje uniforme. Iz pridobljenih krp izrezujemo trakove. Namakamo jih v umivalniku. Druga drugi razčešemo lase, jih previdno zavijamo v čopke, da jih nato zvežemo z mokrimi trakovi. Med ustvarjanjem sanjskih pričesk prinese Dora iz shrambe mast. Zajemamo jo s kazalci, si mažemo in istočasno grizemo ustnice, da se svetijo in pordečijo. Ni prijetno, smrdi. Delamo kot po tekočem traku, v tišini, polni pričakovanj. Takrat zaslišimo mamin glas. Groza! Kaj sedaj?

»Za veliko peč! Hitro!« nam ukaže Zrna.

Tesno stisnjene za veliko kalijevo pečjo, slišimo le razbijanje naših src. Povsod tišina, odmev maminih korakov pa je vse glasnejši. Oče ji razlaga, kako smo ves čas njene odsotnosti pridne in tihe. Ona mu dopoveduje, da je tihota pri otrocih nevarna. Takrat kihnem.

»Tu nekje nekoga zebe. Le kje?« z igrivim glasom sprašuje mama.

In je že pri nas. Smehlja se nam, mi pa v njo gledamo nemo, s prestrašenimi pogledi. »Pridite ven, moje deklice, skrivalnice je konec,« vabi mama.

Pohlevno, s sklonjenimi glavami, lezemo druga za drugo iz skrivališča. Z nešteto modrimi metulji v laseh.

»Kaj pa imate na glavi?« vpraša mama in nam tipa lase. Odveže trakove na naših glavah, metulji odletijo. Brez besed strmi v naše lase, odprtih ust lovi sapo.

Zrna zašepeta: »Jaz sem jih nagovorila. Želele smo si kodrov.«

Mama ostro odvrne: »Imate mokre in pobarvane lase. Kodrov ni! Pred očmi vidim le modro. Barva! Barva dekleta! V modro ste pobarvale svoje lase. Hitro pod tuš!«

Dve najmlajši sestri še isti dan dobita novi, kratki pričeski, me tri starejše pa kite, zvezane v pentlje temno sive barve.

Milena Škrl

Večna

Pogrešam te, mila moja. Tako zelo, da boli. Žalost mi vleče ramena k tlom, praznina, ki je ostala za tabo, je težka. Ne zmorem je nositi. Posedam na klopi pred hišo, zlepljen s kamnito podlago, misli nate se mi kot ponorele prerivajo v glavi ... Manjkaš mi.

Tudi vaščani žalujejo za tabo, vse do tistih iz hribovskih zaselkov. Že desetletje prihajajo po živež v našo trgovino, edina je daleč naokoli. Razkrivajo mi, kolikokrat je zvonček na predalu blagajne ostal tih, ko je pred pultom stal siromak z najnujnejšim za svojo družino. »Kar pospravi,« si mu rekla, in stisnila njegovo dlan z bornimi kovanci.

Revščine je bilo v teh prelepih krajih vedno veliko. Ko je lakota desetkala kmetije na strmih pobočjih, si slugo tja pošiljala z vozom hrane ...

Danes tudi oni jočejo za tabo.

Povedo mi, da sem zaradi tebe postal boljši človek. Molčal sem, ko sem ob večerih prešteval dnevni izkupiček trgovine in ga primerjal z zalogami. Vedel sem, da ga ni dovolj. A skrb ni bila potrebna, saj je glavni prihodek naše rodbine prihajal s furlanskih nižin.

Samo pokimal sem, ko si me zaskrbljeno motrila pri štetju. Rad sem videl, kako olajšano si se nasmehnila. Vznesena sreča, ki si jo občutila ob pomoči svojim rojakom, je bila tudi zame blagor. Prežemala je vso družino. Še zdaj jo čutimo, a brez tebe ni več samoumevna.

»Ne pogrešaš je samo ti,« je oni dan na kamnito klop prisedel naš dragi prijatelj, poet Gregorčič. Objel je moja povešena ramena, razprl list papirja in prebral:

*»Soproga zvesta, vzorna mati,
trpinov mati in sirot,
v plačilo toliko dobrot
nebesa mora bog ti dati.«*

Zarana sem stopil do kamnoseka. Vkllesan v kamnito ploščo bo Gregorčičev grobni napis v večnost pričal o tvojem plemenitem srcu.

Milica Bučar

Samo nekaj minut

S teto Mari sva presajali rože. Teta Ruži se je pripeljala s kolesom iz službe. Mami je ribala tla v hiši. Starejša sestra je pazila mlajšega brata. Ati je v voz vpregel rjavega konja, Hanzelna. Na tla mu je vrgel malo sena in odšel nazaj v hlev. Teta Mari je odnesla lončke z rožami v hišo, me pustila samo. Usedla sem se na prazno korito in opazovala konja. Naprezal se je, da bi z gobcem dosegel seno. Vlekel je vajeti, stresal z glavo, a mu ni uspelo. Stekla sem k njemu in počepnila, da bi mu pobrala malo sena. Ob licu sem zaznala toplo, vlažno sapo. Stegnila sem roko ... in naslednji trenutek sem na glavi začutila bolečino.

»Auu!« sem zakričala. Na oči mi je pritekla gosta tekočina. Kri? Jokala sem, kričala. Pritekla je teta Ruži in me vzela v naročje. Teta Mari mi je na glavo položila hladno mokro krpo. Tresla sem se. Z drugo krpo mi je obrisala obraz. »Hitro,« sem priganjala mamo. Motor je odbrzel z dvorišča. Pogledala sem Hanzlno. Strmel je vame. Iz gobca mu je visel šop sena. Starejša sestra me je prestrašeno pobožala. Mali je sedel na tleh in se igral s peskom.

Na dvorišče je pripeljal fičko, za njim pa ati z motorjem. »Kje je ponesrečenka?« je vprašal zdravnik in se ozrl po dvorišču. Ati je pokazal name. Pristopil je in mi pogledal rano. »Nekaj šivov bom naredil,« je dejal in gledal teto. V grlu me je stisnilo. Še vedno sem se tresla. Zdravnik je pripravil injekcijo. Hotela sem zbežati, a me je teta trdno držala. Bolečina je po injekciji počasi popustila. Na vrhu glave mi je postrigel lase. Rano je očistil in zašil. Teta me je odnesla v hišo in me položila na kavč. Zaprla sem oči in se pogreznila v sanje. Bila je že noč, ko sem se zbudila. Na glavi mi je kljuvalo. Ob meni je spala teta. Zajokala sem. Takoj se je zbudila. »Žejna,« sem potarnala. Prinesla mi je kompot.

Zdravnik se je vsak dan pripeljal in oskrbel bolečo rano. Vsi domači so bili prijazni do mene. Dovolili so sestri, da se je igrala z mano in mi brala pravljice. Brata je pazila stara mama.

Naslednjo nedeljo nas je obiskal stric s svojo družino. S seboj je prinesel nov fotoaparata. »Poštučkana« ruta je zakrila mojo čudno frizuro.

Neda Luznar

Vojna leta

Grem na letno srečanje letalcev. Ne vem, zakaj sem imel pomisleke, ko sem prejel vabilo. Zjutraj sem bil drugačnega mnenja. Včasih težko stopim iz svojega pogosto kar dolgočasnega vsakdana. Pohiteti moram; očistim čevlje in skrtačim suknjič in hlače uniforme, še prej pa skočim do brivca.

Srečal se bom s svojimi prijatelji in sotrpini. Razkropili smo se po celem svetu. Bili smo tako mladi. Polni optimizma, željni razgibanega in pustolovskega življenja. Ta fotografija je ena redkih, ki jih imam iz tistega obdobja. Okvirjena stoji na vidnem mestu v našem stanovanju.

Na njej so v usnjeni pilotski uniformi trije mladi, lepi in nasmejani letalci, ki zlagajo padalo. Janez je bil tisti, ki je znal šale pripovedovati tako, da smo se že pred njenim zaključkom na glas krohotali. Mile je bil zelo dober poslušalec, znal je biti resen in si mu lahko veliko zaupal. Sam nisem poznal veliko šal, imel pa sem kljub mladosti pestro življenje. Do vstopa v vojsko sem imel za seboj obdobje samostanskega življenja, kamor so me kot devetega otroka v družini oddali starši. Najprej sem bil tam novinec; delal sem v samostanski pekarni. Kmalu sem ugotovil, da tako življenje ni za mene. Zapustil sem samostan, si poiskal priložnostno delo in se aktivno ukvarjal z gimnastiko.

Žal sem moral kmalu na služenje vojaškega roka. Pri devetnajstih letih mi je uspelo, tako kot mojima kolegoma na sliki, da smo služili vojaški rok v letalstvu. Dnevi učenja so kljub strogemu režimu nadrejenih

hitro potekali. Vsak od nas je moral poleg pilotiranja obvladati tudi skoke s padalom. Za mene so ti skoki predstavljali pravo grozo. Opravil sem jih samo toliko, kot je bilo predpisano. Takrat sem mislil, da je skakanje s padalom nekaj najhujšega, kar me lahko doleti na služenju vojaškega roka v aviaciji. Še preden smo zaključili šolanje in postali piloti, smo doživeli bombardiranje in s tem pričetek vojne.

Naši voditelji so nas zelo razočarali, ko so razglasili predajo jugoslovanske vojske. Ob nemškem napadu na Jugoslavijo, na začetku druge svetovne vojne, smo bili zajeti kot vojni ujetniki. Z vlaki so nas odpeljali v neznano. Na poti so nas pestili mraz, lakota in gneča v prenatrpanih vagonih. Pristali smo v ujetništvu v Italiji in Nemčiji. Štiri leta smo preživeli v različnih krajih. Ker smo bili vojni ujetniki, smo morali živeti v taboriščih in delati v tovarnah ali na poljih. Življenje je bilo težko, pogosto smo zbolevali, oskrba je bila slaba.

Ko so nas odpustili iz taborišč, smo bili prepuščeni samim sebi: zmedeni, prestrašeni, brez pravih novic, brez reda. Ljudi sta zajela panika in kaos. Nikomur nisi mogel zaupati. Po cestah ni bilo varno hoditi. Veliko je bilo beguncev različnih vrst. Zato sva po končani vojni z Miletom več mesecev hodila iz Nemčije v Slovenijo. Janez je ostal v Nemčiji. Nihče ne ve, kaj se mu je zgodilo in kje je pokopan.

Pavla Petač

Šajtrga in plata

Hvala bogu, prva plata moje nove hiše je gotova. Vreme se je držalo, možje z vasi so pridno delali. Po dveh letih sem se vrnil iz Nemčije. Tam sem res garal po 10 ur na dan, a doma žal ne bi zaslužil za hišo.

Prvi zaslužek je šel za izkop in za pesek. V Nemčiji sem kupil starega opla in se vračal enkrat na mesec domov. Vsakič sem kupil kakšno orodje in ga dobro skrnil. Bila je še Jugoslavija in cariniki zoprni. So mi pa pustili poveznjeno šajtrgo na strehi mojega opla. Zdi se mi, da so se mi posmehovali, in ne samo meni, veliko avtomobilov s šajtrgami na strehi se je vilo od Ljubelja. To so kvalitetne šajtrge, železne, jaz sem imel doma le eno težko, leseno. Še moja Ani se strinja, da so nemške stvari boljše.

Nazadnje sem ji prinesel ruto in bila je presrečna, sosedova Minka pa nevoščljiva. Ani je moja punca, sva se zmenila, da se vzameva, ko bo hiša gotova. Po vasi so govorili, da jo Kovačev Joža rad vidi, ampak Ani je prisegla, da me bo zvesto čakala. In jaz ji verjamem.

Kadar kdo na vasi dela plato, pridejo vsi sposobni pomagat. Šel sem od hiše do hiše in nikjer me niso odslovili, saj vedo, da bom tudi jaz prišel, če bodo rabili pomoč. Tega pa v Nemčiji ne vidiš, vse je treba plačati. Pri nas se delo na plati ne plačuje, možje pa dobijo krepko malico in vino.

Enaindvajset nas je delalo od petih zjutraj do šestih zvečer. Opoldne je bilo najtežje. Pritisnila je vročina, mi pa smo v težkih vedrih in šajtrgah

dostavljali beton zidarjem. Ani nam je nosila pijačo: krhljevo vodo in črno žitno kavo. Vino so dobili, ko smo končali. Kako okusno malico nam je pripravila moja Ani! Zaklala je nekaj kokoši in še zajca.

Nato smo imeli pravo veselico, no, plesali nismo, saj so žene ostale doma. Peli pa smo: "Oj, hišica očetova ..." Začel je Jurgov Andrej in vsi so potegnili za njim. Potem je pritekel sosedov študent s fotoaparatom, češ da je to treba slikati. Pol ure nas je prestavljal, da smo šli vsi na sliko. Jaz sedim spredaj na tleh, z visoko dvignjeno lopato. Vsi so brez skrbi, le jaz razmišljam, kaj vse me še čaka pri hiši. Pesek imam, apno tudi, težko bo dobiti cement. Tudi opeko do druge plate imam, grušt za streho bom dobil pri Tometovih, strešnikov pa še nimam in tudi denarja ne bo dovolj zanje. Bom šel pa delat v fabriko Color, tam so zdaj boljše plače, je rekel Fordežov Tone.

Samo da mi ne bo treba spet v Nemčijo. ...

Snežana Pegam

Nikoli več

Močno stiskam rokici mojih dveh otrok. Druga dva pobožam s pogledom. Zagledam se v svoj trebuh. Valovi. Malček v njem vzbuja pozornost. Poskušam se nasmehnuti, a obraz se mi spači. Tako majhni so še. Najstarejši je pred nekaj dnevi dopolnil pet let. Danes so posebno razigrani. Ves čas tekajo in poskakujejo. Ne morem jih spraviti na vsakdanji popoldanski počitek. Bojijo se, da bodo zamudili očetov prihod. Vsakih pet minut se mi obešajo za krilo in z velikim pričakovanjem sprašujejo: „Kdaj pride očka? Čez koliko časa bo doma?“

Nič čudnega, saj ga ni bilo dolge tri mesece. Pogled mi uide k fotografiji, ki stoji na stari, že obrabljeni komodi. Na njej postaven moški vzravnano gleda v daljavo. Njegov obraz je zelo resen. Izžareva ponos. Ponos na uniformo, ki ga krasí. Uniformo višjega orožnika. Občudujem ga s kančkom grenkobe. Tako vestno opravlja svoj poklic. Zato je velikokrat dolgo časa odsoten. Preplavijo me spomini. Vidim njegov blagi pogled in čutim mehak stisk roke. Ob tem izgine vsaka skrb. Še tako močna utrujenosti v trenutku zbledi. On ve, da štirje mali vrage zahtevajo vso mojo energijo. Zato se jim ob redkih skupnih večerih popolnoma posveti. Pripoveduje jim šaljive pravljice. Otroci se glasno krohotajo. Oblegajo ga, kot bi se bali, da bo spet hitro odšel. Najmlajši sedi v njegovem naročju, druga dva ob nogah. Najstarejši je vedno na njegovem hrbtu.

Rokice, ki mi zopet vlečejo krilo, me vrnejo v resničnost. V prsih začutim srce, ki močno bije. Misli mi rojijo po glavi kot huda nevihta. Zmedena sem. Hitro brskam po možganih in iščem prave besede. Za voljo otrok želim ostati močna, ne smem se zlomiti. Pa vendar ne vem, kako naj jim razložim, da očeta ne bo.

Danes sem dobila pošto. V pismu je bil le en sam stavek: „Vašega moža so ustrelili, ko je bil na obhodu straže.“

Sončka Vidmar

Tatoo

Spet je pomlad. Še ena pomlad. Ko pride, sem vedno hvaležna. Vsa mlada in sveža me osrečuje in navdaja z upanjem. Praznujem jo na najlepši način, s svojimi dragimi in njihovimi dragimi prijatelji. Radostni smo. Odmaknjeni od ljudi na bregu Dragonje med visokimi travami razgrnemo karirasto zeleno-rdečo odejo. Dovolj je velika za vse nas. Na odeji košara in preproste jedi. Kruh, slanina, sir, vino in sok. In seveda Jelkina legendarna pehtranova potica. Deklici prešerno lovita metulje. V šopke nabirata travniško cvetje in prepevata. Svobodni sta, kot metulji med cvetovi. Čudoviti sta!

Tudi takrat je bila pomlad. Strahu in brezupu sem pobegnila v sanjarjenje. Da še kdaj v svoja mlada pljuča vdihnem domač morski zrak. Da me strastna burja prepaha do kosti. Da se poljubljam. O tem, da bi postala mama, nisem sanjarila. Bilo bi predrzno.

Zdaj svoji vnukinji šivam krilca.

Toplo je. Zaviham si rokave jopice in se pokaže. Kot se kaže in pokaže vsak dan. Številka 48211 iz Auschwitza.

Zaradi nje je nekega dne moje življenje dobilo nove barve.

Vesna Miletić

Pobožni časi

Prvo sveto obhajilo, l. 1910; z leve proti desni: Mija (4), Lojz (9), Lizika (8), Pepi (6).

Danes je imel starejši brat Lojz prvo sveto obhajilo, zato sta nas oče in mati odpeljala k fotografu. Ima šele devet let in je bil najmlajši med posvečenimi. Letos je sveti oče dovolil, da lahko gredo na obhajilo tudi otroci, mlajši od 13 let, če vedo, za kaj gre. Brat je seveda vedel. Oče in mati želita, da postane duhovnik. Tudi duhovniki ga podpirajo, ker je Lojze pameten in ker naša mati dobro kuha.

Stanujemo pri Frančiškanski cerkvi v Mariboru. Oče in mati sta tam zelo dejavna. Vedno, ko se kaj zida, se postavita v vrsto, kjer si ljudje podajajo opeke in kamenje in vse drugo, kar jim naložijo. Frančiškani potem pridejo k nam na kosilo in hvalijo mater ter naročijo Lojzetu, naj se še naprej pridno uči. Mati pa res dobro kuha, saj je celo svojo doto dala Šerpaumu, da se je izučila za peko in kuhanje. Ko pridejo duhovniki, se še posebej potrudi. Mi pa nismo veseli. Naženejo nas iz jedilnice in ostanemo lačni. Nismo bogati in vedno se špara, razen ko oni pridejo. Tudi dolgi rožni venec pred spanjem nas ne nasiti.

Mene, Liziko, bodo dali v kloster, da bom nuna in bom molila za vse nas, ker rabimo priprošnjika v nebesih. Ampak jaz nočem biti nuna in tudi Lojze ne želi biti Gospod. Midva bi bila operna pevca. Rada pojeva in pogosto, ko nas starši ne slišijo, skupaj prepevava melodije Franca Leharja in Roberta Stolza. »Dein ist mein ganzes Herz,« si včasih zapojeva in se brez besed zavedava, da bo bodočnost najina in ne njihova.

Naša najmlajša, sestra Mija, bi rada postala balerina. Še ne ve, da je to greh. Ko se vrti in poskakuje po kuhinji, se mati zgraža in zavpije: »Sodoma in Gomora! Hitro pokrij noge!« Ona bo ostala doma, kot »Haustochter,« in se pripravljala na poroko. Za Pepija pa še ne vemo, kaj bo postal. Je mamin ljubljencek. Še dolgo za tem, ko je že nehala dojiti najmlajšo Mijo, je Pepi tekal za njo s pručko in moledoval: »Mama, daj zizo!«

Priznam, da Boga ne maram preveč. On vse vidi in vse ve, je zelo strog in nam ničesar ne dovoli. V ogledalo se ne smemo pogledati, ker bo hudič ven pokukal. Kopajo nas oblečene v srajce, da se ne kažemo. Mamo vprašam: »Če Bog vse vidi, mar ne vidi tudi pod srajco?« Mama pravi: »Ne, on ni tak, da bi gledal.«

Včeraj je sicer bil Bog dober do očeta. Morali so mu izpuliti zob in doktor mu je rekel: »Sedaj pa, oča, molite i Bog bo pomagal.« In oče je molil in Bog je res pomagal. Ni bilo prehudo, pravi.

Danes pa smo pri fotografu. Oče in mati stojita ob njem in vsi nas ocenjujejo. Smo urejeni? Stojimo zravnano? Smo resni?

Zavedamo se svečanosti trenutka. Kliiiiiik!

Vem, da Lojz ne bo postal duhovnik. In jaz, Lizika, zagotovo ne bom nuna!

Po 60. letih, z leve proti desni: Pepi in Lojz, Mija in Lizika

Lojze je postal sodnik. Jaz sem se poročila in rodila štiri otroke. Pepi pa je res postal operni pevec v mariborski operi. Najmlajša Mija se je poročila s pravoslavcem (oh, kakšna groza!), s postavnim oficirjem kraljeve garde, ki je nosil rdeč suknjič s črnim astrahanom in črne, lakirane škornje.

Upam, da mati, kot si je vedno želela, sedi pred Bogom, posluša angelsko petje in ga gleda v obličje. Vedno v obličje, nikoli iz profila. In da ji pri tem ni dolgčas.

Zdenka Hitejc

Čas senc

Šli sva se malo nadihat. Potiskam voziček s teboj, moja Špelca. Vlečeš cucelj iz krpice, ki sem ga namočila v redek kompot. Všeč ti je premikanje vozička. Očke se ti počasi zapirajo. Zaspala si. Lahko si privoščim, da opazujem in razmišljam.

Tramvajska postaja privablja ljudi, ki se zbirajo pred zapornico. Prestopajo se v čakanju in preverjajo dovolilnico. Nobel gospa s klobukom in torbico stopa v vzvišeni drži. Spremlja jo gospod v obleki, srajci in kravati. Verjetno v žepu preverja svojo dovolilnico. Glas stražarjev se dviga nad drugim tišjim govorjenjem. Uniforme imajo moč.

Smehljaš se med spanjem, moja punčka.

Ostali sva sami v času, ki ga je spremenil kljukasti križ. To je čas španskih jezdecev in zapornic, ki sekajo poti. Čas policijske ure, ki izprazni vse ulice. Čas brez prihodov, samo odhodi. Čas z rdečimi in zelenimi živilskimi kartami. Čas med sencami strahu.

Skozi špranjo časa pobegnem na naš travnik. Bila je sobota in bili smo skupaj. Sedela si v mojem naročju, tvoj očka pa je nabiral in pihal regratove lučke.

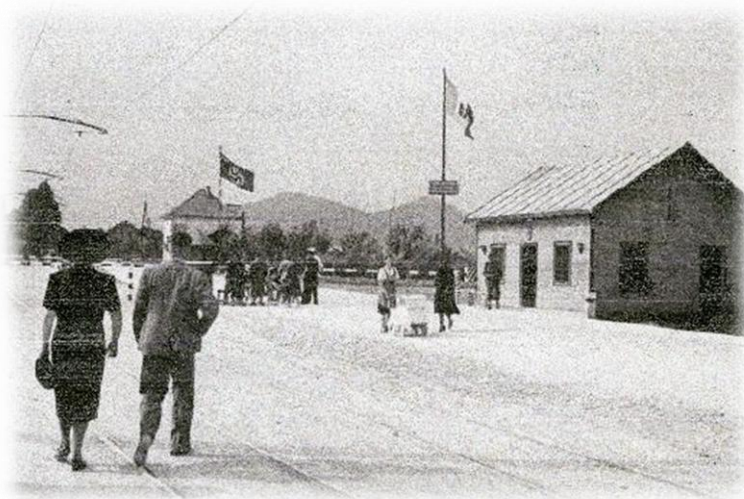
Med spanjem v vozičku sanjaš o regratovih lučkah.

Življenje pokrije strah. Strah skriva krike v tišini. Strah drži prazne žlice. Strah ima lačne misli. Strah umika poglede. Strah diha tesnobo. Strah je ujet v skrivanju. Strah ne pozna milosti. Strah, ki za seboj pušča brazgotine.

Skozi špranjo strahu pripolzi najino slovo. Obljubil je, da pride nazaj, da bomo za vedno skupaj. Obljubila sem, da bom pogumna.

Danes si jedla kašico vode in žlico moke. Kaj bova pripravili za kosilo?

Tvoj očka nama je poslal samo par besed, napisanih na škrniclju, ki so bleščeč pramen svetlobe najinemu življenju.

Čas v predmetih

Brigita Rupnik

Spomin

Nekega dne po kosilu

je mama vstala od mize in odšla v svojo spalnico. Vrnila se je hitro in videla sem, da v roki nekaj skriva.

Sedla je ter razprla dlan. Na njej se je bleščal prstan. »Na, vzemi ga, tebi ga dam,« je rekla in me pobožala po roki. »Lahko ga nosiš, če želiš, ali pa ga imaš samo za spomin.« Ko si ga nadenem, vedno začutim njeno nežno dlan na svoji roki. Včasih je občutek tako močan, da mi privrejo solze na oči.

Dita Reichenberg

Nedokončan portret

Spomnim se,

kako sem bila tistega nedeljskega popoldneva neučakana.

Vreščala sem, ko mi je mama razpletla kitke in me posedla zraven brata. Nisem hotela biti pri miru. Oče je s hitrimi potezami ujel moj namrščen obraz na platno. Po mnogih letih sem našla na dnu omare pozabljeno podobo. Vame so zrle znane uporniške oči. Preplavila me je neizmerna hvaležnost do očeta, ki nikoli ni končal portreta.

Felicita Medved

Zapis časa

Moj ded je pisal prve črke in besede s kredo. Na leseno šolsko tablico. Pred brisanjem si jih je vtisnil v spomin. Jaz sem jih pisala s svinčnikom in barvicami v zvezke. Tam so ohranjene. Vnuk že v vrtcu dobi tablico, ki ima vgrajen spomin. Po njej piše s prstom. Najnovejše raziskave beležijo upad bralne pismenosti.

Lojze Demšar

S podkvami srečno skozi nesrečno stoletje

Vojne ni konca. Skoval sem neštete podkve in podkoval dolgo vrsto vojaških konj, tudi preplašenih ali brezumnih, ki so jih pripeljali iz pekla galicijskih bitk. Podkve mi morda prinašajo srečo. Mnogih kameradov, ki so dobili v roke puške, ni več. Jaz pa v rokah še vedno držim podkovske klešče in kladivo. Morda bi podkve prinesle srečo tudi moji ženi in sinovoma. Skoval bom zanje prav posebne podkve. Če pa zmanjka konj in vojakov in bodo tudi meni potisnili v roke puško, jih bodo spominjale name.

(Besede starega očeta Antona Demšarja (1890–1960) po družinskem izročilu)

Marija Ana Vesel

Moja izbira

Lekarniška terilnica

in pestil sta simbol tistega, kar me je pritegnilo, ko sem nihala pri izbiri poklica med zdravljenem duše in zdravljenem telesa. Med psihologijo in farmacijo. Velik del časa sta bila to v mojem poklicu največkrat uporabljena predmeta pri izdelovanju določenih zdravil. Med sestavine sem vtrla tudi osebni odnos.

Natančnost, pozornost in željo po učinkovitem delovanju .

Ko so ta zdravila začeli izdelovati v tovarnah, se je strl košček mojega srca.

Marina Lekič

Toplina, ki greje

Mama je sedla za kuhinjsko mizo, nanjo postavila škatlo za šivanje. Iz nje je po potrebi jemala gumbe, šivanke, škarje, največkrat pa gobo. Svetlo rjavo, leseno, oblo gobo.

Zaradi te gobe ni pihalo v moje noge, moji prsti niso bili mokri. Dokolenke so bile z njeno pomočjo filigransko zakrpane, tudi v različnih barvah. Že pogled nanjo me greje.

Milena Škrl

Vračanje

Le še občasno
ga snamem s stene,
kjer visi, da z njega obrišem prah. Minula desetletja so mu povečala razpoke v šivih, a je še vedno lep. Z njim se vračam v davne poletne dni, ko je skupaj z laneno obleko uokvirjal moje mlado telo v popolno celoto. Čutim veter, ki dviguje njegove kraje, medtem ko mladostna vznesenost spet preplavlja utrujeno srce.

Milica Bučar

Prvo srečanje, oktober 1982

Pogledal je rože,
nato mene. Preložil jih je v drugo roko, ni vedel, kaj bi z njimi. Ozrl se je okoli sebe, kot da bi iskal prostor, kamor bi jih odložil. Stresel je z glavo, se nasmehnil in obraz približal detetu v mojih rokah. Pobožal jo je po licu. "Hvala za hči, žena," je dejal in me poljubil. V njegovih očeh se je zaiskrilo. Je bila to solza?

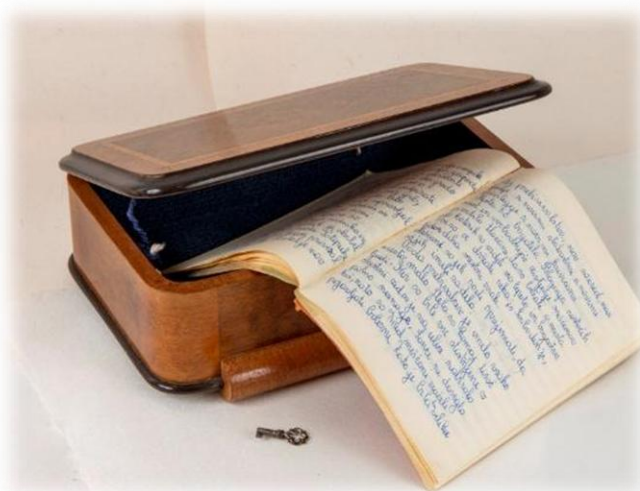
Neda Luznar

Prostor

Velik kup nežnih in snežno belih
babičinih prtičkov
zaseda celo polico v moji omari.
V moji glavi pa je prostor
za spomine nanjo
vedno manjši.

Pavla Petač

Zaklenjeni čas

Ob odhodu od doma
sem dobila prazno šatuljo –
očetovo delo. Z njo je ata pred
osemdesetimi leti zasnil mamu.
Vanjo sta spravljala denar.
Potem je postala moja.
Vanjo naj bi spravila vse svoje dragocenosti. Nimam jih veliko, zato sem vanjo položila
svoj dnevnik in čas zaklenila z drobnim ključkom.

Saita Ružić

Živobarvni in živopisni

Veliko desetletij je minilo
od takrat, več kot pol stoletja.
Majhne deklice, vsaka s svojo zbirko
papirnatih prtičkov.

V šolo so prihajale veliko prej,
preden je zvonec naznanil začetek pouka.

Posebne, »unikatne«, originalne prtičke je bilo takrat težko dobiti.

Najbolj cenjeni so bili čisto tanki, prosojni, poslikani z živimi barvami in motivi.

Deklice so jih poimenovala japonski ali kitajski prtički.

Sončka Vidmar

Grlici

Shranila sem mamini
čipkasti grlici, ker sta s srčne
strani.

Shranila sem ju zase, za hčer, za vnukinjo.

Da bosta krhki, a neustrašni leteli dalje, prhotali skozi čas in grulili o zvestobi in ljubezni.

Zdenka Hitejc

Punčka iz cunj

Ptica spomina je poletela skozi minula leta in se usedla na punčko iz cunj. Bili smo štirje, odbijali smo se od učenja in vsako leto pristali v istih klopeh razreda. Midve sva sedeli spredaj, onadva za nama. Cukala sta naju za kitke ali pa razvezala najini pentlji. Nismo še razumeli, da so to prvi znaki naklonjenosti. Kmalu smo našli isti ritem smeha, tudi med poukom. Dobili smo rdeče rutke in modre titovke, ker smo bili sprejeti v pionirsko organizacijo. Zbirali smo prtičke, znamke, značke in dobre ocene. Med iskanjem skritih zakladov odraščanja smo varovali skupno navdušenje. Na drobne zmečkane listke smo si razigrano pisali sporočila. Odvrgli smo plašnice in našli sidro pripadanja. Nadeli smo si ljubke vzdevke. Ptica spomina je razprla krila in odletela. Punčka iz cunj je ostala v malih dlaneh moje vnukinje.

Čas v zrnu soli

Podarjeni čas

Bil je čas odraščanja, nato je prišel čas zorenja, pa čas rasti. Tako so minevala leta in prišla sem do konca neke poti. Ustrašila sem se. Imam še čas, ali sem vsega porabila? Nenadoma sem se zavedala, da sem dobila novi čas. Podarjeni čas. Ga bom izkoristila, ali morebiti zapravila? Vsak dan posebej se trudim zanj, a je tako hiter, da se bojim, da mi bo nekega dne pobegnil. In ga ne bom mogla nikoli več ujeti.

Brigita Rupnik

Svojehlavi čas

Ko sem bila otrok, je bil čas povsem na moji strani. Ob jutrih je z mano drhtel v pričakovanju. Čez dan je sodeloval pri igri. Ob večerih je zlezal z mano pod odejo. V mladosti je nenadoma upočasnil svoj korak. Neučakana sem mu prigovarjala, naj že požene hormone po moji krvi, podaljša noge, oblikuje prsi, zavrti glavo sosedovemu fantu. Nikamor se mu ni mudilo. Vendar ko so se za mano zaprla vrata univerze, me je nepričakovano začel prehitovati. Zadihana sem mu sledila v službo in na poti v vrtec. Na sestankih je običajno izginil brez sledu. Celo na dopustih se je redkokdaj zares družil z mano. Raje je kolovratil po nedokončanih nalogah in se zapletal v bodoče obveznosti. Po desetletjih svojehlavega bezljanja se je kočno utrudil. Začel je posedati ob meni. Sedaj si pripovedujeva zgodbe in tekmujeva za spomine.

Dita Reichenberg

Plezam proti vrhu stožca časa

Umikam se valu, ki se širi od sunka kamna na vodno gladino. Na horizontu koncentričnih krogov se mi zasanja pogled. Zemlja se še vrti. Sonce vzhaja. Koliko časa potrebuje žarek, da me doseže? Jebemti, samo še osem minut imam! Moram pohiteti v službo, da se odštempljam. Važno je, da sistem laufa.

Felicita Medved

Čas, pa kaj?

Je čas eden, ali sta dva? Je dober in zli, kot so angeli in hudiči? Ali isti čas riše nasmeha na obraze in pozebo v poglede? Času, ki mi trga žlico iz roke in vanjo potiska nož, ne bom gledal v oči in v njem ne bom iskal otroških vprašanj. Ne bom ga spraševal, če me lovi ali če beži pred menoj. Času, ki me boža, se ne bom zahvaljeval.

Plaval bom v reki časa in ne bom zrl v valove, ki mi pljuskuje v obraz.

Lojze Demšar

Vse v mojem času se dogaja.

Zvonček izpod ledene skorje kljubuje obdobju mraza. Prelepi cvet vrtnice povesi glavico – minil mu je odmerjen čas cvetenja. Mlademu telesu se sčasoma narišejo gube na obraz, otrdijo sklepi, osivijo lasje.

Le moje srce se izmika minevanju časa. Ostaja mlado, čuteče, hrepeneče.

Marija Ana Vesel

Kroženje časa, vračanje časa

Konec se z začetkom stika. Med tema, od nas neodvisnima točkama časa, se odvijajo drame, komedije, tragedije, ki jih povzročajo naša dejanja ali tudi opustitev le teh. To, čemur posvečamo pozornost, to je naša resničnost. Ostali čas beži neopažen mimo nas. Tako zelo obžalujem zamujene priložnosti. Žal mi je, ko nisem pomagala, ker sem pravi čas – največkrat nepovratno – zamudila. Ujeti pravi trenutek, ga ukrasti toku časa, ga shraniti pred minevanjem, ga koristno uporabiti – to je dragocenost, ki bogati mene in svet.

Marija Ana Vesel

Čas zvestobe

Kamen, povsod kamen, vseh oblik, neomajen, nedolžno bel. Moje otroštvo. Na njem sem naredila prve korake, na njem sem igrala, padala in dvigovala. Na njem sem plesala, čakala, upala, ljubila. Danes sama, prevzeta čarobnim koloritom njegovih oblik, onemela od njegove silne moči, nepremično sedim in poslušam tišino njegovega doma. Prekine jo le ljubosumni galeb s svojim rezkim krikom. Me ne moti. Čutim. Tu, na tem kamnu sem jaz doma. Tu mi je toplo pri srcu, mehko v duši. Tu, pod njim bom našla svoj večni mir.

Marina Lekič

Čas ljubezni

Prva. Zmedena od najinih čustev hodiva drug ob drugemu od šole do doma. S prepletenimi prsti, po skritih poteh.

Druga. Objeta se stiskava na zidcih ob morju. Kot valovi, ki leno objemajo kamne. Zaljubljena, polna sva obljub.

Vmes je vlak odpeljal obljube. Zbledele so v daljavi.

Tretja. Zadnja? Vzplamtela je, žarela, dogorela. Postala je zrela. Razgovori tihi, otožni. Ne obljubljava si. Počasni sprehodi, mali koraki, z roko pod roko so najin vsakdan.

Marina Lekič

Ne gozd, drevo

Hodim po gozdu in kot vedno opazujem spreminjanje dreves, grmovja, nizkega rastja ... Zdaj se na otrplih vejah, porjavelih listih in ostankih trav lesketajo beli kristali. Še malo, pomislim, pa jih bo stopilo pomladansko sonce. Po mrzlih žilah gozda bo pognalo novo življenje. In krog bo spet sklenjen, kot leto za letom, že od vekomaj.

Bila sem priča premnogim ciklom tega gozda. Vsakič znova zaživi. Moja pot pa je ravna premica - od rojstva proti smrti. Bo tudi meni na koncu poti spomladansko sonce obnemogle ude in oslABLJENO srce ponovno obudilo za nov krog?

Ne bo, jaz nisem gozd. Sem drevo.

Milena Škrl

Prebujeni čas

Glasno dihanje poleg mene me prebudi iz sanj. Nočem še odpreti oči. Upam, da je ura vsaj pet. Poškilim na budilko. Ne, mali kazalec se še ne dotika dvojke. Zaprem oči. Stisnem se v klobčič. Spati moram, si ukažem. Telo prežame neprijeten spomin na hrup bombnika. Vojna? Hvala Bogu, da sanje niso resnične, me prešine. Odpodim te misli in čakam na spanec. Priromajo nove, ki mi še bolj zbistrijo um. Vstanem in se v temi odtihotapim iz sobe. Hladna voda me osveži. Zeleni čaj z limono in medom me odžēja in dvigne voljo. Brala bi knjigo, spekla kruh ali si zapisala sanje.

Milica Bučar

Matematika življenja

Življenje je krožnica časa. Nekoč davno je bila na njej narisana prva točka. Ljudje okoli mene so dodajali nove. Potujem po krivulji naprej; padem na dno in se dvignem na vrh. To ni krožnica, to je sinusoida. Energija srečanj me poganja naprej. Pridejo dnevi samote, a potovanje se nadaljuje z gorivom notranjih sil. Življenje je padanje in vstajanje. Pod budno kontrolo gospodarja časa se razmak in višina krčita, postajata vse manjša. Na koncu bo le še črta. Bo to konec? Ne, le utrujeno srce se bo umirilo. Na poti do doma (nebes) me čakajo angeli. Ponesejo me do prvih risarjev moje krivulje življenja.

Milica Bučar

Moj čas

Moj čas spreminja obuvala.
Včasih je hodil hitro,
obut v rdeče salonarje.
Še včeraj je pospeševal korak
in poplesaval v balerinkah.
Potem se je obul v superge
in veselo dirjal naokoli.
Danes hodi še hitreje v
ortopedskih čevljih.
Zdaj zdaj bo moj čas minil,
ko bo podrsaval v domačih copatah.

Neda Luznar

Stenčas

Ne maram zmečkanih juter. Vse ure kažejo isti čas. Zakaj največja ura ne kaže najdaljšega časa? Zakaj se mora skoraj vse vrteti v smeri urinega kazalca?
Obstajajo kradljivci časa. Večkrat mi ga ukradejo, a ne vem, kam ga spravijo.
Morda ga obrnejo v tisoče votlih besed.

Pavla Petač

Z mano se čas igra

Veliko dvorišče obdano z visokimi hišami, kjer smo se igrali otroci.
V naših glavicah je to vzbujalo občutek majhnosti, pa se nismo ukvarjali s tem.
Imeli smo popolno svobodo časa, ki se je kazal skozi mnoge kreativne igre na prostem.
No, skozi čas se marsikaj zgodi.
Pa saj to dvorišče je čisto majhno. Kako se mi je lahko zdelo kdaj tako veliko?
Res smešno, kako čas vse spremeni.

Saita Ružič

Vrtiljak časa

Čas kroži, ker imam spomin.
Čas se izmika, ker imam pričakovanja.
Čas preseneti, ker se ne zlijem z njim.
Čas pripoveduje, da zmorem še več.
Čas me zabava, ker isto stvar lahko doživim čisto drugače.
Čas me izpolnjuje, ker kdo sem jaz – brez časa.
Čas se vrača in mi prinaša spomine krožečega časa.

Saita Ružič

V krogu

Danes jočem jaz, jutri bo jokal nekdo drug. Danes sem mama jaz, jutri boš mama postala ti. Vsak dan z vprašanji premišlujem o ljubezni in o *pravici skazici*. In ko že skoraj najdem tisti odrešujoč odgovor, se prikrade čisto novo vprašanje.
Pečem piškote po starem maminem receptu. Začetnica sem. »Kako ji postajaš podobna,« mi včasih navrže sosed. Daljica sem, premikam se po krožnici časa.

Sončka Vidmar

Tik za njimi

Srečujem jih vsak dan. Povsod so. Vse več jih je. Vse več jih vidim. Z nekaterimi se ujamem s pogledom. Gledajo me z otroško nedolžnostjo in se nasmehnejo. Včasih se nasmehnem prva. Nekateri zgrbljeni in utrujeni gledajo v tla. Njihovega pogleda ne vidim. Hodijo počasi, nekateri podrsavajo. Nikamor se jim ne mudi. Zdi se, da imajo ogromno časa. Je mogoče, da jih prej ni bilo? Ali zgolj nisem imela časa, da bi jih začutila? Sem jih zaklenila v nek drug čas, kot da bivajo v njem že od nekdaj, kot da nikdar niso bili tudi sami mladi?

Sončka Vidmar

Koraki

Dan za dnem slišim korake, ki me peljejo skozi življenje. Spomin na prve korake, s katerimi sem odkrivala svet, je še kako živ. Sledili so hitri koraki k različnim ciljem. Ter negotovi koraki ob življenjskih preizkušnjah. Tudi trdi koraki ob borbi proti krivicam. Poskočni koraki ob pljuskajoči sreči so že skorajda zbledeli. Hvaležna sem, da se moji koraki vseskozi prepletajo s koraki drugih ljudi,

znanih in neznanih. Večinoma korakamo skupaj, včasih pa se koraki drugih izgubijo v daljavi. Takrat v osamljenosti obstanem. Čas pa neusmiljeno teče. Zaprem oči in natančno prisluhnem, da bi spet zaslišala zven drugih korakov.

Brigita Rupnik

Presihajoče jezero

Vsakokrat ko se poslovi ljubezen, presahnem kakor jezero. Umirim valove strasti in poiščem vrtačo, da vanjo odložim ostanke preminulih občutkov. Pospremim jih na prezimovanje. Ni mi mar za njihovo preživetje. Prepustim jih času. Upam, da bodo najbolj trdoživi dočakali pomlad in zopet vzkli, ko jih bo segrelo sonce.

Dita Reichenberg

Sčasoma še spominčica ovne

Obleka je bila bela, dolga in valovita. Korak se mi je zapletel že na prvi stopnici. Še je čas, obrni se, mi je veleval notranji glas. Roka ob meni me je zadržala. Noga je stopila na naslednjo stopnico. Naj že mine, sem si rekla. V rokah sem držala poročni šopek. Kmalu je ovenel.

Felicita Medved

Ne bom umrl zadnji

Če bi umrl zadnji, kdo bi ugasnil luč? Kdo bi prebral osmrtnico in kdo bi odnesel pogorele sveče z groba? Bi čas umrl, ker ne bi bilo nikogar, da bi mu odšteval ure? Ali bi samo utonil v brezčasno spanje in bi se prebudil, ko bi neko bitje spet zaznalo čas?

Lojze Demšar

Tukaj je kozlal čas

Tukaj je kozlal čas, bo nakracano na lističu, ki bo prilepljen na obe moji stoletji. Samo to. Nič o tem, da so takrat živeli srečni ljudje, ki so se otresli revščine in so otroke lahko poslali v šole. Lahko so šli v bolnišnico, ko so se poškodovali ali zboleli, njihovi novorojenci so preživeli, ker ni bilo več otroških bolezni, o katerih so jim pripovedovali stari starši. Nikjer ne bo napisano, da so takrat živela najboljša dekleta in da so poslušali najlepšo glasbo. Da so se rodili in delali veliki umi. Vse bo pozabljeno zaradi tistega, kar se je takrat godilo, da je kozlal čas.

Lojze Demšar

Prebujanje v minljivost

Vsakokrat, ko se zbudim brez bolečin, s hvaležnostjo pričnem nov dan. Skuham si kavo, pripravim pogrinjek in ob kavi obvezno pojem masleni rogljiček, ki mi nadomešča opuščeno cigareto.

Na travniku ob terasi se kos in kosovka borita za polovico jabolka, dokler ne položim na travo še druge polovice, ki ju zavzeto kljuvata do olupka. Skoraj vsako jutro okoli glicinije prhuta bel metulj.

Ne vem, kaj ga privlači.

Jutro se prevesi v dan, poln dolžnosti, in tudi ta večer kot skoraj vedno ugotovim, da je bil moj načrt za dan zame prevelik zalogaj.

To so bili drugi časi in svet je bil dragocen. Danes v njem vihrajo vojne. Ljudje umirajo. Brezdomci tavajo po svetu, iščejo zavetja, porušili so jim domove.

Tudi moja domovina ni neprizadeta. Trudimo se pomagati ljudem v stiski, varčujemo s hrano, energijo. Hvaležni smo za kruh iz kakršnekoli moke. V meni pa še vedno živi spomin na masleni rogljiček.

Marija Ana Vesel

Izgubljena dirka

V moji zastavljalnici časa je vsak dan manj časa. Prav za prav ga nikoli ni bilo veliko. Sprašujem se, zakaj. Ali ga premalo cenim, mogoče preveč? Ravno ko sem želela zastavljalnico zakleniti, mi je ušel še zadnji.

Marina Lekič

Ali jutri bo?

Vsak večer en dan manj. Vendar ne vem, od koliko skupnih dni. Mogoče od desetih naslednjih let? Če mi telo prej ne pošlje znakov slovesa ...

Bi morala biti bolj pozorna nanje? Bi morala narediti načrt upravljanja s preostalim časom, kot pritiče vsakemu usihajočemu viru? Bi morala bolje izkoristiti vsak trenutek in vsako priložnost? Bi se morala nehati zanašati, da jutri bo?

Morda. Ampak ali bo to potem še življenje?

Milena Škrl

Zdaj vem

Ko beseda nanese na staranje, se kot večni optimist odzovem lahko: tudi starost je lepa, zdaj sem svobodna, imam čas za tisto, kar obožujem, sem modrejša ... Z nasmehom na obrazu natrosim kup resnic o tem, kako prijetno mi je.

V iskrenem razmisleku pa vso to navlako odplakne preprosto dejstvo: bližam se koncu svoje poti in z vsakim dnem je pot težja. Kljub sprijaznenosti – saj kaj pa mi drugega preostane – mojo radoživost gloda mrzel strah.

Ne bom se več sprenevedala. »Starost je grda,« je govoril moj ostareli oče. Zdaj to vem, in pravim tudi jaz.

Milena Škrl

Epilog podarjenemu času

Pričetek letošnjega leta me je soočil z dokončnostjo. Nekoč tako živi ljudje bodo postali del zemlje. Skupaj z domačimi, prijatelji in znanci smo jih pospremili do njihovega zadnjega domovanja. Besede in melodije slovesa so potrkale na spomine; solze žalosti so mi zameglile pogled. Milozvočni zven trobente me je opomnil na besede iz Svetega pisma: *Prah si in v prah se povrneš (1Mz3,19)*. Zahvalila sem se za njihovo življenje.

Nekoč bo tudi moje telo postalo prah. Kolikokrat, ali bom sploh še kdaj šla na pogreb? Morda me bodo le še poslednjič odnesli? Ne vem ne ure ne dneva.

Milica Bučar

Časoborba

Končala sem na tleh
po srditem boju s časom,
vsa obtolčena in podpluta.
Tudi njemu ni lahko,
izgubil je eno krilo.
Rezultat je izenačen.

Neda Luznar

Tek za časom

Nekoč sva tekla drug ob drugem. Želela sem, da bi tekel hitreje od mene. Potem se je to nekega dne zares zgodilo. Prehitel si me in ne morem te več ujeti. Včasih se spotaknem in padem. Tedaj se za hip ustaviš. Še preden se poberem, si že daleč pred menoj. Vem pa, da se boš nekoč utrudil in se za vedno ustavil. Samo zame. Čas.

Pavla Petač

Oddahnem si, ker je minilo.

Je res minilo?
Kaj je minilo?
Dogodek je minil.
Kaj pa občutek? Ta je ostal.
Želim si, da bi tudi ta minil.
Vendar vztraja.
Minljivost mu je tuja.

Saita Ružič

Ne žalost. Radost.

Zgodnje pomladni dan je. Sončni žarki so že močni, a zrak je še hladen. Trg v mestecu ob morju je živahen. Prilezli smo ven, da bi se razvajali na soncu in se družili. Oblečeni v bunde sedimo v lokalih ob kavi, kozarcu vina, soku. Najpogumnejši so slekli bunde in dolge rokave. Razigrani otroci na poganjalčkih in skirojih krožijo po trgu. Sliši se smeh. Nekoč bomo vsi mi, danes tukaj zbrani, okostnjaki, me prešine. Jutri bo današnji dan preteklost. Čez čas bo postal zgodovina. Preprostost ujetega trenutka me navda s hvaležnostjo.

Sončka Vidmar

Niso sami

Z mano so, četudi ne listam albumov fotografij. Z mano so ob jutrih, ko počasi pijem prvo kavo in zrem skozi okno v rojstvo novega dneva. Najdem jih med listi že stokrat prelistane knjige. Vonjam jih med kuhanjem kisle repe, ko je zunaj vlažna, mrzla zima. Družim se z njimi ob melodijah iz radia. Prebivajo v starih, že načetih krožnikih in skodelah. Njihovi izrečeni stavki me bodo spremljali do

moje poslednje ure. Včasih jih kaj vprašam. Nimajo več svoje davčne številke. Spremenili so svoj naslov stalnega bivališča. Njihov novi naslov se glasi: V mojem srcu.

Sončka Vidmar

Koraki čas

Punčka se je iz plezanja dvignila ob zaboju za drva v kuhinji. Z malimi stopali, obrnjenimi navznoter, je počasi osvajala prve samostojne korake.

Deklica s kitkami je prestopila razdalje domačega okolja.

Plesni koraki so igrali dekletu melodijo odraščanja.

Ženska je iskala usklajene želje v dvoje.

Mati je lovila varne poti za otroke. Njeni koraki so se srečevali, zatikali in zavozlali v natrpanih službenih in družinskih obveznostih. Svoje male skrite želje je vedno znova prelagala za kasneje.

Babica je odrinila utrujenost in odpotovala v otroštvo. Spet je našla pravljice, igre in pesmi.

Brez najave, počasi in prehitro so se njeni koraki prekucnili v potem. Hoja se je upočasnila. Koraki so izgubili obliko. Ravnotežje je padlo čez rob.

Sedim na vozičku ob oknu in odhajam le v mislih. Čas je večer, mene je pustil v minljivosti.

Zdenka Hitejc

Trenutek v času

Gledam. Rosno jutro prekrito z meglico objema polje mladega žita. Ptice začenjajo koncert najlepših melodij. Mladi krt radovedno pripleza iz tople luknje. Vse vrvi od življenja. Brezčasnost? Morebiti pa se je le ustavil čas. Napotim se po stezi in na ustnice mi privre pesem iz otroštva.

Brigita Rupnik

Čas epidemije

Avtobusi in vlaki ne vozijo. Trgovine so zaprte. Tudi muzeji in gledališča. Letališča so opustela. Ljudje v maskah hodijo nemo eden mimo drugega, s telefoni v rokah, ki kar naprej zvonijo. Znanci se pozdravljajo le od daleč. Napovedovalec po radiu z zaskrbljenim glasom ves dan opozarja. Televizija kaže podobe sveta v primežu epidemije. Brez upanja pogledujem na stensko uro. Lahko bi prisegla, da se njeni kazalci ves dan skoraj niso premaknili. Nato se vdam. Čas se je zaustavil.

Brigita Rupnik

Nedeljska pridiga

Ko mi mama zjutraj na tesno splete kitke in obleče bele žabe, vem, da je nedelja. Čeprav se pri zajtrku ne obotavljam, se nama vedno mudi. Skozi gozd tečem za njenimi dolgimi koraki, ki se malo upočasnijo, ko zagledava cerkev. V temačnem prostoru, kjer goreče sveče rišejo dolge sence po strašljivih podobah na stenah, mi je všeč le vonj po kadilu. Stisnem se k maminem plašču, zaprem oči in poslušam enolično žebranje. Najbolj dolgočasna je pridiga. Dolgo moram sedeti povsem pri miru. Čas se nikamor ne premakne, dokler se ne oglasi zvonček. Takrat mama končno vstane. Prime me za roko in odideva.

Dita Reichenberg

Poletni trenutek

Zrak drhti v vročini
Morje neslišno strmi v nebo
Ptice so prenehale ščeбетati
Mačka se je zleknila na hrbet
Lubenico obletavajo ose
Viseča mreža objema moje telo
Naj čas stoji

Dita Reichenberg

Naj čas stoji

Kava diši po aprilu (tisočdevetsto)dvainosemdeset,
popečen kruh je rumenkast in hrustljiv,
sončni žarki nizkega sonca predrzno poskakujejo po tvoji spalni srajci.
Naj čas stoji.

Lojze Demšar

Čas vedno najde pot

V oktobru, bil je torek, sem obiral jabolka. Ob treh popoldne se je ustavil čas. Obstala je ura v zvoniku, šumenje vetra v krošnjah z rumenkasto zelenimi listi je utihnilo, dolge jesenske sence so okamenele. Potok ni več mrmral, ptice so umolknile in oblaki na nebu so zamrznili. Avtomobili na cesti v dolini se niso premikali. Zaspane jesenske muhe so negibno sedele na vejah in listih jablane. Poskusil sem pomisliti na jutri, a ga v mojih mislih ni bilo. Vse je mirovalo, le jaz sem še naprej obiral jabolka.
V nedeljo bodo prišli vnuki in bodo najprej vprašali po suhih krljih.

Lojze Demšar

Ko sonce ustavi čas

Vedno zbeži pred mano. Danes stoji kot to morje v bonaci. Kot ladja, ki čaka na pristan. Kot masa pregretih ljudi, ki jo otopela čaka na obali. Nič. Ni sapice, da bi odgnala vonj po potu, po soli, smrad po v mreže ujetih ribah utrujenega ribiča. Pripeka nad mestom ubija. Še ura na zvoniku stoji. Pohitela bi, pa ne gre. Sonce mi zaslepi pogled, vidim le zvezde. Padam.

Marina Lekič

Odrešen preteklosti

Jutranji piš z morja mi je z ušesa odpihnil nagajivi pramen las – kot opomin, naj te poslušam. Bolečine iz otroštva, zasidrane v svoji duši, si z besedami ruval iz temnih globočin. Komaj slišne so plavale do moje zavesti.
Stisnila sem ustnice, da ne bi prekinila toka izpovedi. Pred mano so se risale slike tvojega otroštva. Nenadoma si utihnil. Telo se je sključilo, kot da ga je strah, da si povedal preveč.

Oba sva molčala. Položila sem dlan na tvojo roko. Dvignil si glavo, se poravnal in mi pogledal v oči. Najini duši sta se v globini srca nežno dotaknili. Naj čas stoji.

Milica Bučar

Podarjeni čas

Njeno telo se je sčasoma utrudilo. Sklepi so postali togi, v križu ni več moči. Glava je postala težka, pada na prsi. Telo v pozibavanju išče ravnovesje. Um je zamegljen. Stari spomini privrejo na površje in odrinejo sled včerajšnjega dne. Usta ponavljajo ene in iste besede, stavke, zasidrane v mislih. Večer je naporen, čas se ustavlja. Pride jutro, čas teče dalje.

Hvaležna sem za zgled, ki mi ga je dala: pokončne, samozavestne osebe z močno voljo do življenja. Hvaležna sem za podarjeni čas z njo. Ob minevanju se učim ponižnosti in potrpežljivosti. Od moje mame se zaradi neljubih okoliščin nisem mogla posloviti. Se bom kdaj rešila grenkega priokusa nedokončanosti? Bo ta občutek praznine ob poslavljanju od moje tašče zbledel? Se bo bolečina izgubljenega časa omilila?

Milica Bučar

Spomin, trden kot granit

Bil je najlepši Kino daleč naokoli. Stal je ob glavni cesti. Široke stopnice iz belega granita so vodile v prostorno preddverje. Tla so bila iz bleščečega sivega granita. Na zidovih so viseli reklamni plakati za minule in napovedane filme. V kinodvorano je vodilo dvoje velikih hrastovih vrat. Ljudje so ob koncu tedna prihajali od blizu in daleč. Tam smo se zbirali mladi in se srečevali starejši. Ko sem po dolgih letih zopet potovala skozi domači kraj, sem osupla obstala pred nekoč najlepšim Kinom. Zgradba se je skozi desetletja sesula sama vase. Prerasla sta jo visoka trava grmovje. Stopnišče je bilo polomljeno in umazano. Izginil je še en spomenik časa, v katerem sem odraščala. Ampak to je bil čas, preprosto vreden spomina. Zato ne bom žalovala.

Brigita Rupnik

Zadnji prizor filma

Še danes se dobro spominjam nekega znanstvenofantastičnega filma iz sedemdesetih let prejšnjega stoletja. Govori o tem, da bo človek v prenaseljenem in onesnaženem svetu uporabil vsa sredstva za preživetje in obstanek. Čas dogajanje je leto 2022, torej naš sedanji čas. Če je bila vsebina filma plod bujne domišljije scenarista, danes to živimo. Planet je onesnažen, hrane je vedno manj ali pa je zastrupljena, ljudi je vedno več. Več je tudi revščine in raznih neznanih bolezni. Kako bomo preživeli mi in kako bodo živeli zanamci? Veliko vprašanj in malo odgovorov. Čas pa neusmiljeno teče. Ali je naše življenje postalo film, ali pa je film iz sedemdesetih postal naše življenje?

Brigita Rupnik

Eden od tistih dni

Prebudim se v pomladno jutro. Ob podpori storitve interneta zaslišim nežno glasbo. Pametna razsvetljava mi na steni vrtili slike sončnega vzhoda na plaži, ki sem jih posnela na zadnjih počitnicah. Vstanem in grem pod prho, ki vodo po uporabi reciklira. Med oblačenjem mi moj pametni asistent, ki

temelji na umetni inteligenci, razloži dnevni razpored. Kava in zajtrk iz mojega pametnega hladilnika me že čakata v jedilnici. Ko zapustim dom, me pred hišo čaka samovozeči avto. Po cesti vozijo z matematično natančnostjo, zato nesreč praktično ni. Na poti v službo se udeležim poslovnega sestanka na daljavo. Umetna inteligenca mi na koncu pripravi razumljivo poročilo, da se lahko odločam. Zvečer se vrnem v svoje stanovanje. Tam me čaka glasovno sporočilo, da imam nocoj zmenek. Kdo in kakšen je videti, vprašam na glas. V trenutku se njegova slika v realnem merilu projicira v mojo sobo. To vendarle ne bo zmenek na slepo, si rečem.

Brigita Rupnik

Trava, ki je poniknila pod beton

Pred mnogimi leti sem takoj za blokom vedno zavila na stezo, ki je vodila do reke. Otroci, ki so se ob vsakem vremenu brezskrbno igrali na velikem travniku, so mi zmeraj pregnali slabo voljo. Potem se je velik del travnika moral umakniti novemu bloku. Za igro je ostal le še majhen ograjen prostor. Še vedno sem najraje zavila na pot, ki je vodila mimo igrišča, da bi ujela spomin na otroštvo. Odkar na mestu igrišča stoji dom za ostarele, se do reke raje odpravim po drugi, daljši poti. Slutnja trave pod betonom me žalosti.

Dita Reichenberg

Ugasli vulkan

Neobvladljivo vznemirjenje je preplavilo vse čute. Nepotešena lakota po bližini je obsedla telo. Misli so ves čas žlobudrale eno samo ime. Izbruh ljubezni je požigal notranjo pokrajino. Začelo mi je zmanjkovati zraka. Počasi in potrpežljivo sem se lotila čustvene zanke. Razrahljala sem si ovratnik, vdihnila svežino, pretegnila telo in odprla oči. Oblaki so prostodušno nadaljevali svojo pot po nebu. Hrup iz ceste je enakomerno valoval. Ljudje so hiteli po opravkih. Misli so se zbistrile. Plasti časa so se odluščile. Ohlajena lava iz ljubezenskega vulkana se je spremenila v obsidian.

Dita Reichenberg

Muzej semen

Namenoma vstanem zelo zgodaj. Odločena sem, da bom danes med prvimi pred vrati Muzeja. Tam je vedno gneča. Na hitro pogoltnem tablete za zajtrk, ki se razlikujejo samo po barvah. Na ovojnicah piše: imitacija pšenice, zelenih hrušk in jagod. Jaz pa si želim videti semena in poganjke resničnih rastlin. Nadenem si skafander in zaplavam skozi okno. V trenutku sem pri Muzeju. Toda nad njim se v velikem oblaku že gnetejo obiskovalci, ki so me prehiteli. Tudi danes ne bom prišla na vrsto, pomislim, in se razočarana vrnem domov.

Dita Reichenberg

Skupne sanje

Zbudim se z nasmehom na obrazu. Želim zadržati občutek prelepih sanj. Z zamahom aktiviram zračni ekran in preplavi me občutek sreče. Iz vseh koncev sveta poročajo, da se epidemija vzajemnega spoštovanja in prijaznosti zelo hitro širi. Upam, da bo kmalu zajela tudi naše kraje. Zavedam se, da mora večina sanjati enake sanje. Enkrat nam je že uspelo. Takrat smo odluščili ves strah z ljudi, ujeli

vse trpljenje in ga zaprli v neprodušni trezor. Sedaj nas čaka naslednji korak. Prepričana sem, da bomo zmogli. Deaktiviram ekran, zaprem oči in se znova pridružim tistim, ki sanjajo pravo ljubezen.

Dita Reichenberg

... človek, češnja ...

Streha se je podrla že pred desetletji. Na tram, ki je še štrlel kvišku, je priletel počivat utrujen kos. Izgubil je češnjevo pečko, ki je padla na strohnjen pod, kjer so se stoletja prepirali in se ljubili, preklinjali in molili ljudje. Zdaj raste tam češnja, ki je že višja od še vedno trdnih zidov. Češnjo sem videl cveteti, zrelih češenj na njej pa nikoli. Morda jih, še napol zelene, pozobljejo kosi. Ali je kos izgubil pečko spredaj ali zadaj, pa češnja molči.

Lojze Demšar

Od tam do tod in naprej

Četrtega maja sedemnajstoštiri sta v Poljanah Štefan in Lucija postala mož in žena. Njun sin, vnuki, pravnuki ... njihovi možje in žene, hribovci izpod Blegoša in z Vojskega, otroci tolminskih puntarjev iz Šebrelj, trme iz cerkljanskih hribov, gruntarji iz Krnic in reveži z žirovskega klanca siromakov se srečujejo v mojih sanjah.

Lojze Demšar

Dan, ko smo se objeli

Že ure postopam po naši ulici. Ob osmih so se oglasili sporočilniki z ukazom, naj takoj zapustimo stavbe. Toda nikjer ni več nikogar. Ponoči so vsi naenkrat zapeljali avtomobile iz garaž, prinesli škatle s konzervami in se odpeljali. Sosed na nasprotni strani ulice je rekel, da mu umira oče, zgornji sosedje so odpotovali na dopust v Mehiko, spodnjim se je poškodoval sin na univerzitetni tekmi v hokeju. Na ulici sem srečal le Johna. Poznam ga od takrat, ko je tudi on odklonil letno skeniranje možganov. Tudi njemu avto ne vžge, tako kot moj. Vrnem se do svoje hiše. Žena in sin s hčerkama me vprašujoče gledajo. Skupaj poslušamo brnenje nad morjem in gledamo v zaliv, kjer se je morje umaknilo daleč, kot se ni še nikoli.

Lojze Demšar

Ni slabo, če je za nas dobro

V soboto ob štirih popoldne so s helikopterji prispeli uslužbenci geološke uprave in ustavili vse naše izračune. Računalnike so zasedli z zadnjimi meritvami senzorjev pod oceanskim dnom. Prve rezultate so dobili po treh urah. Potrdili so slutnje, indonezijski otok naj bi eksplodiral naslednji dan. Šesta, sedma in osma kategorija prebivalcev zveznih držav Kalifornije, Oregona, Washingtona in Nevade so dobile ukaz za takojšnjo evakuacijo na vzhodno stran Skalnega gorovja. Prebivalcem nižjih kategorij so blokirali vžig avtomobilskih motorjev. Zastojev na avtocestah iz Kalifornije ni bilo. Ob osmih zjutraj smo morali zapustiti stavbe. Ko se je mračilo, so naši sporočilniki spet oživali. Iz letala se je oglasil predsednik: »Cunami je preplaval Kitajsko, Japonsko in Indijo. Pacifiška vojna je končana. Žalujemo za prebivalci naše zahodne obale, ki so izgubili življenje. Naj živi Amerika.«

Lojze Demšar

Vezi

V minevanju časa je sedanost most med preteklostjo in sedanostjo. Mostovi od nekdaj povezujejo obale, obrežja in ljudi.

V Vikrčah so leta 1934 postavili lesen, viseči most – brv z nadstreškom, ki je ščitil most in ljudi na njem pred padavinami. Povezoval je levi z desnim bregom Save. Z eno samo večjo obnovo je preživel desetletja. Na poprečnih lesenih tramovih so sprehajalci v zaporednih obdobjih, v različnih jezikih napisali »hiti počasi«. Brv je prečkala vsaka nova generacija razigranih otrok, pohodnikov, sprehajalcev vseh starosti. Bil je tudi bližnjica za okoliške prebivalce do predmestne železniške postaje, ko avtomobil še ni bil vsakdanjik.

Nato je prišel tisti grozni dan v avgustu, ko je narasla reka uničevala vse pred seboj. Brv je v celoti snela z jeklenih nosilcev na obrežju, jo razkosala na trske in odplavila.

Marija Ana Vesel

Zorenje

Nemočna dlan dojenčka

Zvedava dlan otroka

Lačna dlan zaljubljenih

Opešana dlan ostarelih

Vse so v meni

Želijo si dotika

Ljubeče dlani drugega

Marija Ana Vesel

134

Moj dan - distopija

Samo za nekaj minut lahko zjutraj odprem okna in dvignem žaluzije. Dragocen preprih, ki ga naredi čez noč vsaj rahlo ohlajeni zrak, mi omogoči nekaj globljih vdihov. Za dan zopet napovedujejo temperaturo zraka čez 50°C. Naši predniki so nam v svoji brezbržnosti zapustili onesnažen zrak, nerodovitna polja, presahle reke, uničene gozdove. Količina pitne vode, hrane in čas gibanja na prostem so strogo omejeni. Domače živali so prepovedane. Živina se varčno napaja z edino možnim virom, razsoljeno morskovo vodo.

Zaloge vode, hrane so vedno manjše. Število rojstev strmo upada.

Marija Ana Vesel

Moj dan – utopija

Zdesetkani prebivalci zemlje smo po stoletjih iskanja pomoči prebivalcev z drugih planetov uspeli najti stik z visoko razvito civilizacijo s planeta AX 125. Z nam neznanimi žarki so z vmesnih vesoljskih postaj vračali življenje našemu planetu. Izsušene struge rek so se napolnile z vodo, s tele transportom so nam poslali semena, polja bogato obrodijo. Sadna drevesa so polna plodov. Pri petdesetih letih sem prvič utrgala jabolko z drevesa. Zrak je čist, sonce nas prijetno greje. Obnovile so se živalske vrste. V izobilju ne potrebujemo medsebojnih bojev, niti vojn. Dovolj je zdrave hrane. Izkoreninjene so bolezni.

Marija Ana Vesel

Patina časa

Na boljšem trgu zagledam namizno uro iz stare orehovine z ročno izdelanimi srebrnimi nogicami in filigransko finimi okraski ob robovih ohišja. Ogledujem mojstrsko vgravirane ornamente na rimski številčnici. V okencu na njenem svodu se mi smehljajo lunine mene. Zamišljam si, da je pred stoletjem ali več stala nad kaminom manjšega dvorca. Ali na sekreterju v meščanski hiši, kjer je nekdo pisal ljubezenska pisma. Sprašujem se, koliko generacij otrok je opazovalo njeno spreminjajočo se luno. V njeni od zadaj odprti kletki občudujem vzmetni pogon, natančno tiktakanje in jasen zven zvona, ko drobni kladivci udarita vanj. Počutim se, kot da gledam v da Vincijev zvezek. Oh, tako drago? Ali je mogoče, da je bila ta čudovita patina pred kratkim izdelana na Taivanu?

Felicita Medved

V klopčiču

Zgodilo se je tako, da se mi je sedanost izmuznila. Živim za čas, ki nikoli ne pride. Tu je samo zapravljen sedanost. Vsa tista prihodnost, ki jo načrtujem in nestrpnost pričakujem, pravzaprav ne obstaja. Če se bo v neki bodoči sedanosti uresničila, je ne bom mogla zares živeti, saj bom tudi takrat razmišljala o neki novi prihodnosti. Zelena prihodnost, ki je za kratek čas postala sedanost, se bo v hipu stopila v preteklost. Zato nikoli ne bom mogla poležavati kot mačka na soncu, lenobno mižati in migati z repom, popolnoma v sedanjem trenutku.

*v nedeljskem soncu
siamska mačka prede
svoj zen trenutek*

Felicita Medved

135

Na vrvici

Spet sem storila prekršek. Ni ga bilo mogoče skriti. Kazen bo nedvomno sledila. Odkar smo homo sapiensi postali udomačena vrsta, se nam dobro godi. Naš planet je vzorčni primer miru, blagostanja in trajnostnega razvoja. Genski inženiring nenehno napreduje, a nekateri od naših prvinskih nagonov še niso popolnoma ukročeni. Naši gospodarji to dobro vedo, saj smo jih sami ustvarili. Zato je vsakršna oblika agresivnosti prepovedana. Moj prekršek bo verjetno obravnavan kot verbalni delikt zavisti ali latentni pohlep. Morda me bo zadelo reprogramiranje malih možganov, ali pa mi bo izrečen milejši ukrep tečaja samonadzora. Bojim se le tega, da bi me Ministrstvo za srečo kaznovalo tako, da ne bi ugodilo moji vlogi, da dobim psa.

Felicita Medved

Spomin prihodnosti

Po najnovjšem resetiranju sem se zbudila iz kome. Še vedno sem bila na opazovanju, vendar se ni nič dogajalo. Postalo mi je dolgčas. Prižgala sem časovni stroj na svoji drugi tipalki. V trenutku sem preletela menu in ga s tretjim očesom ustavila na prazniku kulture leta 3024. Stroj je naključno izbral GPS lokaciji [46°3'18.71" 14°30'58.09"](#). Malce me je streslo. To bo treba fiksirati, sem pomislila, ko se je že prikazal interaktivni vodič. Časovnim turistom po etnografskem muzeju je pravkar razlagal dvajseta leta 21. stoletja. Stali smo pred eksponatom poslednje človeške solze.

Felicita Medved, koda 9560406

Izginule zgodbe

Čuvaj mi odpre velikanska železna vrata, obarvana s patino časa. Na dvorišču dve ruševini kljubujeta ena drugi. Nemi stojita hiša v hiši. Le izgubljen galeb kriči okoli streh, ki jih ni.

Stopim v trnje. Krvavo nogo mi opeče kopriva. Pogledam na mogočno ruševino pred mano. Bleščeča belina kamnov njenih sten štrli v nebo. Vstopim skozi predor pod kamnitim obokom, na katerem se bahajo začetnici lastnika. Povsod prazni prostori, kamnite stene čudovitih barvnih odtenkov. Kot nove, vendar ni ničesar, kar bi spominjalo na življenje. Le tuljenje vetra skozi nedokončane odprtine. Po stopinjah čuvaja le pridem do manjše zgradbe.

Stene iz posivelih kamnov vseh oblik, skrbno zloženih, vmes pa prod, nekaj drobnjaka. Brezčasen suhozid, ki pripoveduje. Ostarela mačka mi dovoli odpreti strohnela vrata. V kamri za kuhinjo stoji upognjena lesena miza, preluknjana z nepovabljenimi gosti. Ob prazni oljenki odprta knjiga rumenih listov. Pazljivo listam po izginulih zgodbah. Na poti proti izhodu stopim v mokro vdrtino kamnitih tal. Vonj morja me opomni na življenje, na moč soli. V temnem vogalu opazim zapletene, gnile ribiške mreže. Povsod vonj minulega časa.

Čuvaj za mano zaklepa preteklost ruševin, zgodbe razvalin dveh družin.

Marina Lekič

Najine kosti

Dolgo je tega, ko smo ga posadili, bor. Ko danes sedim v njegovi senci in ga gledam, me objame otožnost. Kako se spreminjava, mu šepetam. Hranilo naju je sonce mojega otroštva, odžejalo morje moje mladosti. Do rasti, ki se je ustavila.

Vse manj sva lačna, vse manj žejna. Deblo se mu tanjša, veje krivijo, storži padajo. Zavem se, da moram na sprehod. Zravnam se da lahko vstanem, komaj povlečem povodec, ker me bolijo moji izmaličeni prsti. Bolečina mi uničuje misli. Kdo ve, če tudi njega boli čas?

Marina Lekič

Upanje

Na ulici ni ne ljudi ne psov. Ni vonjev rož, ne smradu smetišč. Občutek praznine, blaginje, neugodja. V hiši hladna tišina, gole stene, še muhe ni. Robot prinaša kosilo, ki ga je izbrala umetna inteligenca. Tablete nevidne barve. Za mizo sedita ona, ki bulji v mobilni telefon, in on, ki bulji v tablico. Ne zmenijo se drug za drugega. Nevidna ura prihodnosti. odšteva zadnje minute sedanjosti. In ko elektronski glas zavpije NIČLA, goreča svetloba požge vse naokrog, velikanska eksplozija pa v notranjosti zemlje ustvari potres. Apokalipsa. Nikjer ničesar.

Nato iz globin počasi začnejo lesti mravlje, kaliti zelene bilke. Kolone pomanjkljivo oblečenih ljudi kopljejo polja, sadijo drevesa, gradijo ceste. Otroci jahajo dinosavre. Pod jablano, polno rdečih sadov, dekline in fant veselo jesta jabolko.

Marina Lekič

Očetova volja

Ura se je bližala polnoči. V vrtu Getsemani je bilo temno, še luna se je skrila za oblak. On je kleče molil k Očetu. Sklenjene roke so mu trepetale, telo mu je drhtelo. Kapljice znoja so padale na skalo, kamor je položil koleno. Oljke so zakrivale njegovo samoto. Pod njimi je lebdela moreča tišina.

Učenci so zaspali. Vedel je, prišli bodo njegovi krvniki. Njegova kalvarija se je začejala. Zadebeljene oljke, ki se jih dotikam, so bile priča tvojega trpljenja. Skozi steklo gledam skalo, tvoj klečalnik, vso zlizano od dotikov nešteti rok.

Milica Bučar

Por

Kot malo semence, ki v lončku vzklije in zeleni, sem rastla v mami. Srkala sem njen sok in dobivala očetov značaj. Rastlino presadijo na njivo, jaz pa sem se preselila v svet. Od ljudi, ki so me obdajali, sem pridobivala hranila za ustvarjanje novih plasti v rasti telesa, širini uma in globini duše. Včasih se je med plastmi nabrala umazanija. Potrebovala sem čas in drage ob sebi, da se je prostor očistil. Bolj trdovraten je bil rdeče rjav črv, kadar se je zaril v moje lupine. Sama ali ob pomoči drugih sem ga izrezovala, a je ostala sled in brazgotina.

Tri plasti časi mojega življenja so me odebelile. Prehajam v zadnjo časovno plast. Se bodo moji dragi sladkali z mojimi sokovi, ali pa bodo iz mojih semen zrastle nove rastlinice?

Milica Bučar

Obletnica brucovanja

Moje modro plovilo se je parkiralo poleg rdečega. Snela sem čelado z mikrofonom in zvočniki. Na glavi je ostala samo majhna kapica, enakega videza kot moji lasje. V tej uri potovanja sem se malo zasedela. Prijal bi sprehod ob morju, pomislil ... in že sem na obali. Nikogar ni. Usedem se na skalo in opazujem valove. Enaki so kot v prejšnjem stoletju na Jadranu, komentiram na glas. Postanem žejna. Naslednji hip je pred mano natak s pijačo. Naredim požirek in pogledam na uro. Čas je, da grem, me prešine. V trenutku sem med zbrano družčino. "Dobrodošla na Maldivih," me pozdravi gostitelj srečanja.

Milica Bučar

Neskončnost

Premikam se skozi tunel. Telesa ne čutim. Sem kot lebdeče peresce. Je to duša? Temno je, a v daljavi je snopek luči, h kateri me nese. Tema se umika svetlobi. Nenadoma pristanem v prostoru sijoče svetlosti. Objame me neopisljiva radost, ljubezen, mir. Zagledam veliko mizo. Ob njej prepoznam moje drage domače, prijatelje, znance ... "Prostor zate je pripravljen," me povabijo.

Milica Bučar

Lov

Sončna svetloba mi žge v glavo, po čelu mi tečejo potne srage, ki mi kapljajo v oči. Ničesar ne vidim, v zraku slišim sikajoče brnenje, ki se vztrajno približuje. Tečem, ne vem kam, samo hitro stran od tega zvoka. Lovim sapo, spotaknem se ob grudo zemlje. Ponovno se požinem v beg. Pregarja me ogromna čebela. Ob licu začutim veter, ki ga povzročajo njena krila. Zvok je vedno bliže. Še malo, pa me bo pičila in odnesla v ogromen čebeljak, kjer bom delavka s kratko življenjsko dobo.

Neda Luznar

Vse je drugače

Predlanska posušena mrva v senožeti. V gozdu od davnega žleda polomljene veje. Ob robu kolovoza posekan divji kostanj. Krajevne oblasti so tako hotele. Mah in letnice na njem kažejo visoko starost. Nekoč so otroci balinali s plodovi in izdelovali živalce iz njih. Utrujena sedem na štor.

Pavla Petač

Počasno potovanje tja

Nekoč sem našla pet sivih las na glavi. To je bila prva časovna plast mojega staranja. Potem je bilo sivih las čedalje več in se jih ni splačalo puliti. Pobarvali so me. Vendar se duše ne da pobarvati. Na roki sem opazila drobne rjave lise. Starostne pege, kakšna čustvena je ostala tudi v meni. To je bila druga časovna plast mojega staranja. Gub na obrazu nisem štela, vrisale so se vame. Bila je tretja časovna plast. Nato so se zunanje časovne plasti staranja hitro nalagale. Zdaj mi je že vseeno za lase, pege in gube. Čas me pač grize. Ko bi se le plasti časa znotraj nalagale počasneje.

Pavla Petač

Mir in sreča

Ministrstvo za digitalno preobrazbo je robotom vdahnilo dobro dušo, niti malo hudobije ni bilo v njej. Vsak zemljan je dobil svojega robota. Njegova naloga je bila, da iz nesrečnih ljudi naredi srečne. Moj robot je na servisu, ker me nikakor ni mogel narediti srečne. Na svojo srečo torej še čakam. Robot zazna hudobne ljudi, z zemlje jih vrže nekam v vesolje. Najprej to naredi z zlobnimi voditelji, od nekdanj so obstajali. Zemljani so bili najbolj srečni, ko so odstranili voditelje držav v 21. stoletju. Na našem planetu so ostali le srečni, miroljubni ljudje.

Pavla Petač

Hočem/nočem

Sedim v dnevni sobi. Sama. Moti me govorjenje Bliska, ki ves čas nekaj ponuja. Ne vem, zakaj sem se odločila, da to pametno napravo spustim v svoj dom. Občutek je bil zelo jasen: ne, ker ne bom imela miru. Toda elektrika, ogrevanje, svetloba, celo zrak, vse je vezano nanj. Hočem ven brez predhodne analize zraka, temperature, prometa, ure, samo ven hočem. Nočem poslušati, kako nevarno je zunaj, ker se na cestah bijejo spopadi med tistimi, ki hočejo in nočejo. Kako te sploh lahko ugasnem ali izklopim? Zakaj nimaš tistega čudežnega rdečega gumba? Hočem drevesa, vrt in domačo hrano, petje ptic, sonce in dež. Hočem na sprehod podnevi ali ponoči, hočem gledati luno in zvezde, nočem večno tega temno sivega neba. Hočem živo osebo, ki je srčna in ji je mar zame in za življenje na Zemlji. Ja, to hočem, ljubezen in življenje! Lahko prosim nekdo odpelje Bliska?

Saita Ružič

Magnetizem

Nahajam se sredi nečesa svetlega, zlatega, srebrnega. Živa sem, dihanje ni potrebno. Imam svetlobno telo, ki sledi vsaki moji nameri. Potrebovali smo veliko vaje, da so naše misli postale jasne in usmerjene. Stojimo v krogu, nato se spiralno spuščamo navzdol. Gibanje postaja vse težje, bližamo se cilju. Naša misija se uresničuje.

Magnetna mreža je že postavljena, Svetlobni učitelji na Zemlji potrebujejo pomoč pri reševanju voda, jačanju magnetizma, za ohranitev življenja na tem planetu.

Saita Ružić

Naša cesta

Čisto zaraščena je postala. Skoraj izginila je že, prekrita s travo in plevelom, osamljena in skoraj zapuščena. Ob njej zdaj teče moderna in hrupna cesta. A naša cesta čudežno obstaja in vztraja. Ni se vdala. Ker ve za nas, ki smo še tu in smo na njej pustili svojo sled s korakom, z mislijo, s prešernim smehom?

Sončka Vidmar

Upanje

Popravnih izpitov ni in nič ne traja. Le v spomine se plasti življenje. Srce dobiva skorjo. Maska se navidezno prilega. Ni lahko. Hrepenim po snegu. Naj vse prekrije. Naj me zavije v mehko odejo, da si odpočijem. Naj me zaščiti kot mamina roka. In potem naj pride pomlad. Morda pa iz globin požene droben cvet.

Sončka Vidmar

139

Praznik

Jutri je velik praznik. Za vse zemljane bo to dela prost dan. Vsi že mesece načrtujemo, kam bomo odpotovali. S hitrostjo žarka imamo na dlani ves svet. Letos bom z družino in prijatelji obiskala Sarajevo, Bližnji vzhod, pa lep del Afrike, Indijo, Kitajsko in Tihomorske otoke. Darila imam že pripravljena. Podarjala bom poezijo in semena, ki jih skrbno ohranjam in čuvam že leta. Tudi vse žrtve so spet z nami, vrnili so nam jih, osvobojene krivičnega konca. Jutri praznujemo 20 let svetovnega miru.

Sončka Vidmar

Postaja svetloba

Ura je 16:00. Le še trije so pred mano. Torej bom čez petnajst minut na vrsti jaz, da me izklopijo. Roboti na postaji Svetloba so res prav robotsko dosledni. Natančno ob 16:15 bom dopolnila dovoljeno starost 61 let. Včeraj jutraj so mi izbrisali spomin. Izbrisali so me tudi iz spomina drugih. Danes sem svoje imetje predala na čipu. Vse bo pripadlo nekemu, ki se bo rodil danes ob 16:15 uri. Priložila sem svoj dnevnik, ki sem ga kljub strogi prepovedi skrivoma pisala. Tvegam, vem. A tako bo morda vsaj nekdo vedel zame. Sama sebi se zdim smešna s to otročjo nečimrnostjo. Še malo in postala bom svetloba. Svetila bom tistim, ki še nimajo 61 let.

Sončka Vidmar

Okno otroštva

Naša hiša je imela lična zelena okna. Okenske police so krasili padajoči rdeči nageljni. Zbirali smo poglede za steklom in si pripovedovali želje prihodnosti. Iz tople krušne peči smo navijali za sneg in zimo. Na okno smo obesili upanje. Mama je ob oknu čakala na atova pisma iz tujine. Odraščanje je odmikalo naše poti od otroštva. Okno je gledalo za nami. Odšli smo v druge kraje. Okno je jokalo za nami. Leta sonca so ogulila barvo okenskim okvirjem. Minuli čas je zarjavel njihovo odpiranje. Pogledov za okni ni bilo več. Plasti prahu in pajčevine so prekrili spomine.

Zdenka Hitejc

Plasti žalovanja

Telefon je zazvonil. Prižgala sem slišanje. Mojo tišino so rezali odmevi okrutnih besed. Zamrznila sem v grozi. Nikoli več! Jok mi je zadržnil grlo. Bolečina je stiskala dihanje. Jeza se je razraščala, ker si odšel v večnost. Jaz pa sem naivno vztrajala v iluziji prihodov. Obžalovanje je bičalo opravičila za vse *če bi*-je. Žalost je prodirala še globlje. Nisem hotela gledati, da ne bi videla dokončnosti izgube. Plasti jeze in obžalovanja valovijo v naraščanju in upadanju. Bolečina in žalost se nalagata v vse moje misli, premike in poglede. Mogoče si bom nekoč dovolila, da si odšel.

Zdenka Hitejc

Obisk

V trenutku sem si sprogramirala jutro. Mehko prebujenje v oranžni svetlobi z okusom čokolade in vonjem kave. Izbrala sem plavajoči oblak 315 in uniformo 337722. Na križišču sem prestopila v čas otroštva. Na travniku tridimenzionalnega printerja sem nabrala šopek marjetic. V dihanje sem priklopila masko z vonjem posušenega sena. V mislih sem prižgala žuborenje gorskega potočka. Omamljena sem se zleknila na pramen sonca in lovila mavrične metulje. Zbudila sem se v ozkem prostoru z velikimi in malimi ekrani.

Zdenka Hitejc

Konec

Vozila sem se skozi različne oblike bivanja. Prispela sem na zadnjo postajo življenja. Izstopila sem na zračni tok, ki me je odnesel do velikih kamnitih vrat. Vstopila sem. Znašla sem se na sežgani zemlji, ki je pokala od izsušenosti. Nikjer niti kaplje vode. Oblaki so bili narisani v drugem vsemirju, za kamnitimi vrati. Nisem našla poti nazaj in nobene možnosti naprej. Moji koraki so bili pozabljeni v programiranju. V ta svet ne seže nobena umetna energija. Vročina me počasi spreminja v zvezdni prah.

Zdenka Hitejc

Izginulo morje

Hodim ob obali, ki ni več obala,
prisluškujem valovom morja, ki ga ni.
V zraku zaznavam vonj soli,
v pesku solne kristale, ki jih sonce topi.
Na izsušenem dnu prazne, pozabljene
školjke morja,
ki ga ni.

Dana Močnik

Sprehajalka

Ni tvoje roke na mojih ramenih,
ni tvoje dlani v žepu moje jakne.
Prazne ceste vodijo na samotne poti,
kjer veter suši moje solze
na obrazu razbrazdanih gub,
ki se stara
brez tebe.

Dana Močnik

Večnost

Nežna glasba prekine moj dremež. Hologram prikazuje sončni vzhod. Skozi stekleno steno svojega stanovanja v 345. nadstropju zrem v sivino, ki je za vedno zakrila sonce, luno in zvezde. Spomin na preteklost boleče zareže v mojo dušo. Motilec spominov zareže v moje možgane. S podpisom pogodbe v projektu Večnost mi podaljšujejo življenje brez bolečin. Pogodbe ne morem prekiniti. Med dejavnostmi, ki mi jih dnevno ponuja hologram, izberem bazen s ogrevano morskovo vodo. Tam srečam znanko Elo in nekaj znancev iz projekta Večnost. Neskončno dolgo brez besed očarano strmimo v hologram. Vojn ni, a tudi ničesar drugega ne. Ni večnost to, kar nas osrečuje, ker ko izgubiš tiste, ki jih imaš rad, tudi večnost ne predstavlja ničesar več. Dovolj je imam.

Dana Močnik

Med vdihom in izdihom

V mračni dvorani zavлада stroga tišina.
Pogled usmerim visoko pod strop,
zajamem sapo in zadržim dih.
Napeto strmim v vrhovodca,
ki z dolgo palico lovi ravnotežje
na sredi poti od svetlobe do teme
od začetka do konca – počasi izdihnem.

Neda Luznar

Sporočilo

Zvok telefona me pritegne v branje sporočila.
Govori o ljubezni in veselju dekleta,
ki vstopa v svoja dvajseta leta. Naj čas stoji!

Neda Luznar

Ustavljene trenutek

Ogromne bleščeče luči mi sijejo v obraz. Anestezist je pripravljen, da me uspava. Kirurg si natika rokavice. Bele obrazne maske, zelene kirurške obleke me prestavijo v čas strahu. Bo to moja smrt? Kot v daljavi slišim pridušene glasove. Trudim se, da bi jih prepoznala. Misli postajajo čedalje bolj okorne, zmanjkuje me. Čas se zame ustavi.

Pavla Petač

Sreča

Drživa se za roke.
Podarjava si trenutke sreče.
Ponavljava preteklost,
si riševa prihodnost.
Naj bo neskončna,
naj sreča se pomnoži,
naj čas stoji.

Pavla Petač

142

Zaveznik

Hitela sem.
Tokrat sem bila zelo pozna.
Drugače kot vse prejšnje dni.
Jeza in slaba volja mi nista pomagali.
Skušala sem se pomiriti.
Pojavila se mi je ena sama misel.
Neomajna, odločna, močna misel:
Čas je moj zaveznik, le dogovoriti se morava.
Seveda je delovalo.
Zamuda je bila minimalna, čas se je ustavil.
V tako kratkem času sem prišla na cilj le tisti dan.

Saita Ružič

Bela soba

Moj čas je zastal. Zdaj stoji. Spim in nič me ne boli. Priklopljena na napredno medicinsko tehnologijo počivam. Naprava diha namesto mene. Slišim glasove, ki jih poznam. Prosijo me, naj se moj čas ne

ustavi. Ne morem odpreti ust in spregovoriti, da bi jih pomirila in jim povedala, da moj čas le stoji. Stal bo, dokler si ne odpočijem.

Sončka Vidmar

Odločitev

Led poka v mraku mojega iskanja. Ledene sveče se lomijo med izmikanjem dosega. Skozi pogled bliskajo črepinje izkušenj. Misli z neslišnim kladivom razbijajo po obsodbi. Čas nepremično stoji. Zrak je negiben. Vdih je stisnjen v izdihu. Neizogibno se pritaji za tišino. Kaj naj izberem? Katera smer je prava? Kaj je dobro? Kaj je težko? Ponošene obljube? Porabljena dolžnost? Razcefrana flikarija? Zalezovanje odhoda? Zdrgnjeni izgovori? Čas se ne premakne. S premraženimi prsti brskam po smetišču možnosti. Beg skrivam v molku. Čas se je premaknil, ko sem spraskala drobtinice poguma. Spakirala sem kovček odhoda.

Zdenka Hitejc

Prebujanje

Jutranje sonce drobi svetlobo
skozi okno z orhidejami.
Razkošno prebujenje v dvoje.
Žameten začetek dneva.
Kruh z maslom in marmelado.
Na terasi je prijetno zeleno.
Kava pod cvetočo češnjo.
Spokojna bližina.
Naj čas stoji!

Zdenka Hitejc

Reka teče mi

Že od nekdanj si tekla tam med griči in polji. Včasih si ostro zavila in izpodjedala svoje bregove. Čez čas si umirjeno tekla naravnost, mimo peščenih nabrežij. Tam smo se otroci kopali in učili plavati. Poleti smo dekleta posedala na tvojem bregu in se nenehno hihitala, kdo ve zakaj že. Ob jesenskem deževju si pogosto prestopila bregove. Razlila si se in se spremenila v jezero. Ljudje so se čudili in s strahospoštovanjem govorili, kako mogočna si. Nekoč pa so prišli s stroji in ti izkopali drobovje, te ranili. Z betonskim zidom so omejili tvojo strugo in te za vedno ukrotili.

Brigita Rupnik

Vlak

Veter me hladi,
dež umiva,
zora prebuja,
zvezde razsvetljujejo noč.

Lovim trenutke v času,
nešteti obrazov,
njihovih izrazov,
tisočeri zgodb,
ki jih briše čas.

Dana Močnik

Ujetnica časa

Vsako minuto,
dan,
mesec,
leto in več,
ranjena in spremenjena,
nič več cela
in brez ran,
v sponah preteklosti,
osuplo spoznavam,
da mi moj strah,
žalost in izguba
dovoljujejo,
da grem naprej.
Morda sem lahko,
na nek svoj način
celo srečna.

144

Dana Močnik

Neustavljiva

Nežna kot jutranja rosa,
čista kot lepa misel,
se v nedrjih zemlje rodim.
Na plano se vzdignem,
razlijem svojo moč,
svobodna,
neustavljiva,
spolzim med prsti.
Sem življenje,
sem poguba,
ogledalo,
odsev,
v trenutku časa.

Dana Močnik

Usihajoči čas

Moje telo je kot starodavna reka, vklenjena v strugo zamaknjene pogleda na tisto oddaljeno obalo. Čutim gibanje, ki me vztrajno žene naprej proti izlivu ali nazaj k izviro, ne morem vedeti kam. In življenje, ki ga ne morem več živeti, se cedi iz mene kot iz usihajoče reke. Oči poniknejo v ponor.

ponikalnica

na časovnici bregov

izvir življenja

Felicita Medved

Transvitanka

Udarcev koles na stikih tračnic že dolgo ne slišim.

Z menoj sta se peljala mama in oče.

Vagon so napolnili prvi sošolci, pa drugi in tretji.

Prisedlo je kratkolaso pegasto dekle.

Skupaj sva se peljala nekaj postaj,

nato je vzela kovček in odšla.

Odšel je oče,

odšla je mama.

Zdaj sedim sam.

Skozi okno ne gledam več.

Zunaj ni nič.

Kam pelje ta vlak?

Ali bo na zadnjo postajo prispel podnevi ali ponoči, spomladi ali jeseni?

Ali bo obstal na slepem tiru, v snežnem metežu, z odprtimi vrati in okni?

145

Lojze Demšar

Tri kranjske reke

Na Krki še stojijo jezovi,

mlinskih koles in kamnov ni več.

V Savo Bohinjko skačejo fantje in dekle.

Teži jih eksistenčno vprašanje.

Kako posneti selfi med skokom?

Sora nosi hudičevo brv

in hiti z njo proti Črnemu morju.

Lososi plavajo proti toku,

na koncu poti jih čaka smrt.

Življenja, reke, čas in psi tečejo naprej.

Lojze Demšar

Čas

Preja brez barve, vonja in okusa

vse nam daje, vzame, nič ne vrne

dovoli nam kratke sanje
da dosanjamo spomine.

Marija Ana Vesel

Hudournik usod

Skozi temo, ozek predor, ovire, iščem izhod. Rada bi na sonce, v tople kraje. Nenadejani žarek svetlobe v meni zbudi upanje. Zaman. To ni sonce. Zunaj je le megla, nema tišina. Tolče me ta zunanji svet, bolijo me srečanja z njim. Mrzlota. Premražena otrdim. Nato padam, lomim se, pobiram vse na poti. Izgubljam svojo smer. Razlivam se. Slišim jok, krike na pomoč. Pomagajte mi, ustavite me, vpijem. Prepričana, da so to moje zadnje minute, se mi pred očmi vrti film mojih potovanj, trenutkov, v katerih sem se objemala s potoki, napajala, plesala v slapovih, umivala v jezerih in umirjeno plavala naprej. Želim si naprej tudi zdaj. V čas miru, sožitja.

Marina Lekič

Čas nima postaje

Tečem skozi čas. Hladna, a radoživa, radovedna in tiha sem žuborela mimo polj, njiv, gozdov, mest, vasi.

Tečem skozi čas. Pridejo dnevi, ko se zberejo temni oblaki. Svoje solze jeze, krivice, žalosti izjokajo v mojo strugo. Prepolna nedrja vode me silijo, da hitim, derem; a če ne zmorem, prekipim, se razlijem na polja, v hiše.

Tečem skozi čas. Prišli so ljudje, me oskrunili. Izrabili so mojo podarjeno moč. Bolelo me je, ko so postavljajo prepreke, delali jezove. Rane so se počasi zacelile. Ostale so brazgotine kot opomnik, naj potujem dalje, zazrta v prihodnost.

Tečem skozi čas. Pridružili so se mi potoki, potočki. Postajali so del mene. Razširili so mojo strugo, ogreli so moje kapljice.

Izliv: Bodite budni, ker ne veste ne dneva, ne ure! (Mt 25,13)

Milica Bučar

Sila časa

Moj izvir je skrivnosten.

Na površje sem stopila na neobičajen način.

Težji. Z upiranjem in zavračanjem strmic.

Usklajevanje s tokom in ritmom.

Sprejela, vsaj na videz, že utečeno pot in smer.

Področja, kjer delam svoje zavoje, živa, neuničljiva sila.

Bolečina me je gnala, da sem prestopila lastne okope.

Zlili so se z solzami in izginili.

Čas dela čudeže, je čudež.

Tako kot naš izvir.

Saita Ružič

Tok časa

Ob reki se igram na belem produ. V strugo vržem vejo in gledam, kako jo tok odnaša ali pa jo kam zatakne. Vržen kamen, ki takoj potone, še po tem riše koncentrične kroge. Reka me vabi. Danes je mirna. Zaplavam. Zadržano in previdno. Potem se potopim vanjo, skrivnostno in nepredvidljivo. Plavati me je pred mnogimi leti naučil stari ata. Pa resnično znam plavati?

Sončka Vidmar

Odtekanje

Beg lovi iskanje.
Vztrajno vrtinčim tok.
Počasi grizem globino.
Oblikujem sotesko,
ki odpre novo dimenzijo.
Slapovi ujamejo padanje.
Nabiram razkošno širino.
Prelivam dovoljeno višino.
V tolmunu skrivam poezijo.
Pogovarjam se z vetrom.
Gladina odseva preživeto.
Vrbe božajo odmev časa.

Zdenka Hitejc

Zadnja postaja

V poglede ujete trenutke
odnašam mimo, vedno mimo.
Vstopanje s pritiski nadaljevanja.
Izstopanje v spremljavi hitenja.
Preveč praznih iskanj
je čakalo nestrpne prihode.
Preveč vozni redov
je lovilo moje odhode.
Preveč slovesov
se je obesilo
na moja zaprta okna.
Preveč kovčkov se je izgubilo.
Čas priganja
začetke in konce.

Zdenka Hitejc

Uganka na zadnji strani -
vir: Darinka Petkovšek, Slovenske uganke, Ljubljana, 1978.

Ni bilo,
ne bo
in vendar je.

(Današnji dan)